

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 26.11.2015.
COM(2015) 700 final

**NACRT ZAJEDNIČKOG IZVJEŠĆA
KOMISIJE I VIJEĆA O ZAPOŠLJAVANJU**

**uz Komunikaciju Komisije
o Godišnjem pregledu rasta za 2016.**

**NACRT ZAJEDNIČKOG IZVJEŠĆA
KOMISIJE I VIJEĆA O ZAPOŠLJAVANJU
uz Komunikaciju Komisije
o Godišnjem pregledu rasta za 2016.**

Nacrt Zajedničkog izvješća o zapošljavanju, propisan člankom 148. UFEU-a, dio je paketa Godišnjeg pregleda rasta (GPR) kojim započinje europski semestar. Zajedničko izvješće o zapošljavanju predstavlja važan doprinos gospodarskom upravljanju EU-a te je u njemu naveden godišnji pregled ključnih kretanja u području zapošljavanja i socijalnih pitanja u Europi te reformskih mjera država članica u skladu sa Smjernicama za politike zapošljavanja država članica i prioritetima GPR-a.

U tom smislu nacrt Zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2016. ukazuje na sljedeće:

Došlo je do polaganog poboljšanja u pogledu zapošljavanja i socijalnog stanja, iako razlike među državama članicama i unutar njih i dalje postoje. U skladu s postupnim gospodarskim oporavkom došlo je do ponovnog porasta stopa zaposlenosti, odnosno do pada stopa nezaposlenosti u gotovo svim državama članicama. Godine 2014. godišnja stopa nezaposlenosti za skupinu EU-28 još je uvijek iznosila više od 10 %, a čak i više u europodručju, ali je tijekom 2015. došlo do daljnog pada. Nezaposlenost mladih i dugotrajna nezaposlenost isto su tako u padu od 2013., iako su i dalje općenito na visokim razinama. Među državama članicama i dalje postoje velike razlike unatoč blagom približavanju u uvjetima tržišta rada uočenom 2014. U EU-u je tijekom 2014. i početkom 2015. došlo do blagog porasta dohodaka kućanstava, što je posljedica snažnije gospodarske aktivnosti i boljih okolnosti na tržištu rada. Broj i udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti općenito su se stabilizirali 2013. i 2014. Međutim, socijalna kretanja još su uvijek pokazatelj dalnjih razlika diljem EU-a, što je vidljivo iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja u pogledu izloženosti riziku od siromaštva i kretanja u području nejednakosti. Za podupiranje konvergencije mogao bi se na temelju dobre prakse odrediti niz zajedničkih pokazatelja pri čemu bi se uzimala u obzir različita ishodišta i prakse država članica.

Mora se nastaviti provođenje reformi kojima se pruža potpora dinamičnom i uključivom tržištu rada koje dobro funkcionira. Nekoliko je država članica provedlo reforme s pozitivnim

učincima, na primjer na povećanje stopa zaposlenosti. Međutim, potrebno je povećati napore kako bi se potaknuo gospodarski rast i stvorilo povoljno okruženje za otvaranje kvalitetnih radnih mjeseta. S obzirom na to da je nedavni porast zaposlenosti posljedica povećanja broja ugovora na određeno vrijeme, države članice trebale bi isto tako nastaviti provoditi, a u nekim slučajevima i pojačati, mjere za rješavanje izazova segmentiranih tržišta rada, osiguravajući time pravilnu ravnotežu između fleksibilnosti i sigurnosti.

Sustavima poreza mora se bolje podupirati otvaranje radnih mjeseta. Pokrenute su reforme poreznih sustava, često usmjereni na skupine poput mladih i dugotrajno nezaposlenih, radi smanjenja destimulirajućih uvjeta za zapošljavanje te istovremeno smanjenja oporezivanja rada kako bi poduzetnici lakše (ponovno) zapošljavali radnike. Ipak, posljednjih se godina u znatnom broju država članica ukupni porezni klin u području rada povećao, posebno u slučaju radnika s niskim i prosječnim plaćama. Takvo je kretanje zabrinjavajuće s obzirom na to da su stope nezaposlenosti u brojnim državama članicama još uvijek visoke ako se uzme u obzir da zbog visokih razina poreznog klina može doći do ograničavanja ponude i potražnje radne snage.

Pri određivanju plaća i dalje je vidljiv trend ograničenja plaća. Reformama su ojačani mehanizmi određivanja plaća kojima se promiče usklađivanje kretanja plaća s produktivnošću i s potporom raspoloživom dohotku kućanstava, s posebnim naglaskom na minimalne plaće. Općenito se nedavna kretanja u području plaća u većini država članica čine prilično uravnoteženima, što je doprinijelo usklađenju unutar europodručja. Realne plaće uglavnom se kreću u skladu s produktivnošću u većini država članica, uz nekoliko iznimaka. Riječ je o pozitivnom kretanju za unutarnju i vanjsku ravnotežu zemalja, bez obzira na to što su potrebne neke daljnje prilagodbe.

Ulaganje u ljudski kapital putem obrazovanja i osposobljavanja pretežno je usmjereno na mlađe, iako su neke države članice uložile velike napore u reformu obrazovnih sustava ili proširenje mogućnosti za obrazovanje i strukovno osposobljavanje odraslih. Međutim, javna potrošnja na obrazovanje smanjila se u gotovo polovini država članica, a u EU-u kao cjelini za 3,2 % u usporedbi s 2010. Za zapošljavanje, gospodarski rast i konkurentnost u EU-u u budućnosti od ključne je važnosti modernizacija, usklađenost vještina s potrebama tržišta rada te „trajno ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje, uključujući digitalne vještine.

Države članice i dalje ulažu napore u pružanje potpore zapošljavanju mladih i rješavanju problema velikog broja pripadnika skupine NEET (osobe koje nisu zaposlene, ne obrazuju se niti osposobljavaju). Program Jamstvo za mlade postao je poticaj za poboljšanje prijelaza iz škole na posao i smanjenje nezaposlenosti mladih, a sada su vidljivi i prvi rezultati jer je udio mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju u padu. Međutim, za održive rezultate bit će ključni nastavak provedbe, pa i podržan s pomoću nacionalnih izvora financiranja, te naglasak na strukturnoj reformi. Stopa nezaposlenosti mladih u EU-u počela se smanjivati, ali ne u svim zemljama, a razlike među zemljama i dalje su zнатне.

Reintegracija dugotrajno nezaposlenih na tržište rada mora ostati prioritet. Dugotrajno nezaposleni danas čine 50 % nezaposlenih, što je ozbiljan izazov za politike zapošljavanja i socijalne politike. Vjerojatnost prijelaza iz nezaposlenosti u neaktivnost povećava se što dulje traje nezaposlenost. To može imati ozbiljne negativne posljedice na gospodarski rast, a i u smislu potrebnih povećanja produktivnosti i demografske promjene. Bolju potporu prijelazu iz dugotrajne nezaposlenosti u zaposlenost u brojnim bi državama članicama trebalo pružati aktivnim mjerama na tržištu rada. Potrebno je hitno djelovati i u pogledu potražnje i u pogledu ponude prije nego što dugotrajno nezaposleni izgube motivaciju i prijedu u neaktivnost.

Reforma socijalnog dijaloga koja je u tijeku u najvećoj je mjeri povezana s reformom kolektivnog pregovaranja i predstavljanjem radnika. Kolektivno se pregovaranje sve više decentralizira s (među)industrijske razine na razinu trgovačkog društva. U državama članicama u kojima postoje kolektivni ugovori na (među)industrijskoj razini došlo je do povećanja područja primjene ugovora o utvrđivanju uvjeta rada na razini trgovačkog društva. U smislu decentraliziranog kolektivnog pregovaranja, strukture koje predstavljaju radnike i koordinacija pregovaranja s višim razinama i horizontalnog pregovaranja ključne su za ostvarivanje povećanja produktivnosti i zaposlenosti te poštenih plaća za radnike. Potrebno je povećati sudjelovanje socijalnih partnera u oblikovanju i provedbi politike.

Iako su žene sve kvalificirani te u smislu obrazovnih postignuća imaju i bolje rezultate od muškaraca, ipak su i dalje slabije zastupljene na tržištu rada. Razlike u zaposlenosti između spolova i dalje su posebno velike u slučaju roditelja i osoba koje su dužne skrbiti se o drugima, što ukazuje na potrebu za dalnjim djelovanjem, na primjer u području skrbi za

djecu, a znatna razlika u visini mirovine između spolova u EU-u koja iznosi 40 % odraz je nižih plaća i kraćeg radnog staža žena. Potrebne su daljnje mjere kako bi se pristup za usklađivanje poslovnog i privatnog života u potpunosti uzeo u obzir prilikom određivanja politika, uključujući ustanove za skrb, dopust i fleksibilno radno vrijeme, pa i sustav poreza i naknada koji drugog primatelja dohotka ne bi odvraćao od toga da radi ili da više radi.

Države članice nastavile su modernizaciju svojih sustava socijalne zaštite kako bi olakšale sudjelovanje u tržištu rada te sprječile rizike i pružile zaštitu od rizika tijekom čitavog životnog vijeka. Sustavi socijalne zaštite moraju pružati bolju zaštitu od socijalne isključenosti i siromaštva te moraju postati sveobuhvatni instrumenti u službi individualnog razvoja, tržišta rada te životnih promjena i socijalne kohezije. Odgovarajuće mirovine i dalje ovise o sposobnostima žena i muškaraca da imaju duže i ispunjenije karijere te politikama aktivnog starenja kojima su u dovoljnoj mjeri obuhvaćeni zdravstvo i osposobljavanje. Ulaganje u radno sposobno stanovništvo, pa i pružanjem skrbi za djecu, ključno je za ostvarivanje uključivog zapošljavanja i održivih javnih financija. Zdravstveni sustavi pridonose pojedinačnom i kolektivnom te gospodarskom blagostanju. Razboritim reformama osiguravaju se održivi finansijski temelji i potiče pružanje učinkovitih usluga primarne zdravstvene skrbi te olakšava pristup njima.

Tijekom 2015. države članice suočile su se s potrebom da reagiraju na sve veći priljev izbjeglica, a određene su države članice posebno pogodjene. Države članice donijele su odluke o paketima za integraciju i odvraćajućim mjerama. Ako je kratkoročni utjecaj putem više javne potrošnje relativno malen, premda je u nekim državama članicama izraženiji, srednje do dugoročno gledano najvažnija je integracija tržišta rada. Države članice tražiteljima azila moraju pristup tržištu rada omogućiti u roku od najviše devet mjeseci od datuma kad su zatražili međunarodnu zaštitu.

1. TRŽIŠTE RADA TE SOCIJALNA KRETANJA I IZAZOVI U EUROPSKOJ UNIJI

U ovom je odjeljku naveden pregled tržišta rada te socijalnih kretanja i izazova u Europskoj uniji. Na početku su navedeni općeniti zaključci koji proizlaze iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja. Zatim slijedi detaljnija analiza glavnih područja zapošljavanja i socijalnih područja.

1.1. Općeniti zaključci iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

Posljednje, treće izdanje ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja danas je sastavni dio Zajedničkog izvješća o zapošljavanju. Kako je potvrđeno posljednjim smjernicama za zapošljavanje¹, ljestvica je posebno koristan alat za doprinos pravovremenom utvrđivanju ključnih problema u području zapošljavanja i ključnih socijalnih problema i razlika te određivanju područja u kojima je reakcija u okviru politike najpotrebnija. To je moguće zahvaljujući pažljivom praćenju i tumačenju obiju razina i promjena svakog pokazatelja. Komisija se oslonila na rezultate ljestvice pri sastavljanju izvješća o državama i preporuka za pojedine države za 2015. u cilju snažnijeg isticanja izazova i savjeta o politikama.

Analizom rezultata iz ljestvice pridonosi se boljem razumijevanju kretanja u području zapošljavanja i socijalnih kretanja. Time se pak pridonosi snažnijem naglasku na zapošljavanje i socijalne rezultate u europskom semestru, kako je istaknuto u izvješću petorice predsjednika o dovršetku europske ekonomske i monetarne unije² i navedeno u nedavnoj Komunikaciji Komisije o koracima prema dovršetku ekonomske i monetarne unije³. Poboljšanjima načina tumačenja ljestvice omogućuje se bolje utvrđivanje kretanja u području zapošljavanja i socijalnih razlika. Ljestvicu je potrebno iščitavati u kombinaciji s rezultatima drugih instrumenata poput instrumenta za praćenje uspješnosti zapošljavanja (engl. *Employment Performance Monitor*, EPM), instrumenta za praćenje uspješnosti socijalne zaštite (engl. *Social Protection Performance Monitor*, SPPM), i ljestvice postupka u slučaju

¹ Odluka Vijeća o smjernicama za politike zapošljavanja država članica za 2015., Bruxelles, 21. rujna 2015., 11360/15

² Dokument je dostupan na sljedećoj poveznici: http://ec.europa.eu/priorities/economic-monetary-union/docs/5-presidents-report_hr.pdf

³ COM(2015) 600 završna verzija od 21.10.2015.

makroekonomskih neravnovešća (engl. *Macroeconomic Imbalances Procedure*, MIP) koja odnedavno sadržava i glavne pokazatelje zaposlenosti⁴.

Potencijalno zabrinjavajuća ključna kretanja i razine u području zapošljavanja i socijalnih pitanja koji dovode do razlika unutar EU-a i kojima se opravdava daljnja analiza i mogući snažniji odgovor u okviru politike utvrđeni su unutar tri dimenzije (vidjeti detaljne tablice u Prilogu):

- za svaku državu članicu, promjena pokazatelja u određenoj godini u usporedbi s prijašnjim razdobljima (povijesni trend);
- za svaku državu članicu, odstupanje od prosječnih stopa EU-a i europodručja u istoj godini (pričak postajećih razlika u području zapošljavanja i socijalnih razlika);
- promjena pokazatelja između dvije uzastopne godine u svakoj državi članici u odnosu na promjenu na razini EU-a i europodručja (ukazuje na dinamiku socio-ekonomskih približavanja/odstupanja).

Promatrajući povijesna kretanja i odstupanja od prosjeka EU-a na temelju ljestvice⁵, vidljivo je da je kriza pogodila države članice na različite načine i da oporavak nije jednak. U približno polovini država članica EU-a vidljiva su kretanja u najmanje dva pokazatelja koja izazivaju određenu zabrinutost.

Šest je država članica (Grčka, Hrvatska, Cipar, Portugal, Španjolska i Italija) suočeno s nizom ozbiljnih izazova u području zapošljavanja i socijalnih izazova. Stanje u dvjema državama članicama (Francuska i Finska) ukazuje na problematična kretanja stopa nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih uz smanjenje raspoloživog dohotka u Finskoj. Pokazatelji kojima se naglašava fenomen povezan sa socijalnom isključenošću istaknuti su u pet zemalja (Rumunjska, Bugarska, Litva, Latvija i Estonija). Konačno, u dvjema državama članicama (Malta, Luksemburg) postoji mješavina problematičnog stanja u pogledu jednog pokazatelja i dobrih, ali sve slabijih rezultata u drugome.

Preciznije, Grčka je suočena s kritičnim stanjem prema svim pokazateljima. U Hrvatskoj su uočljiva problematična kretanja i razine u pokazateljima nezaposlenosti i siromaštva te onima za skupinu NEET. U slučaju Cipra stope opće nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih te

⁴ Vidjeti Izvješće o mehanizmu upozoravanja 2016.

⁵ Za detaljan pregled prema pokazatelju vidjeti prethodni odjeljak.

pokazatelj izloženosti riziku od siromaštva ukazuju na zabrinjavajuća kretanja, dok se stopa za skupinu NEET smatra niskom, ali se poboljšava. U Italiji su uočena zabrinjavajuća kretanja u smislu položaja mladih na tržištu rada i prilično problematična kretanja stope opće nezaposlenosti i socijalnih pokazatelja. U Portugalu su stope opće nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih i dalje zabrinjavajuće, ali se u posljednje vrijeme poboljšavaju. Navedene pozitivne promjene još uvijek nisu uočljive u socijalnom području s obzirom na to da su pokazatelji u pogledu izloženosti riziku od siromaštva i nejednakosti i dalje na visokim razinama. U Španjolskoj je došlo do poboljšanja (s problematičnih razina) u pogledu stope koje se odnose na nezaposlenost i skupinu NEET, dok stanje u području nezaposlenosti mladih, siromaštva i nejednakosti i dalje predstavlja izazov.

Finska bilježi negativna kretanja svih triju pokazatelja zaposlenosti s obzirom na vrlo velik porast zabilježen tijekom posljednjeg razdoblja, kao i pogoršanje u pogledu bruto raspoloživog dohotka kućanstva. U Francuskoj su stope opće nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih iznad prosjeka EU-a te su i dalje u porastu.

Iako je stanje na tržištu rada u nekoliko zemalja stabilno ili se poboljšava, više zabrinjava stanje koje se uočava u pogledu socijalnih pokazatelja. Rumunjska je suočena s kritičnim stanjem u pogledu stope za skupinu NEET, izloženosti riziku od siromaštva i nejednakosti. Bugarska je zabilježila drugi najveći porast nejednakosti s već visokih razina, a položaj skupine NEET i dalje se smatra nepovoljnim, ali se poboljšava. Oba se socijalna pokazatelja i dalje smatraju problematičnima u Latviji, Litvi i Estoniji.

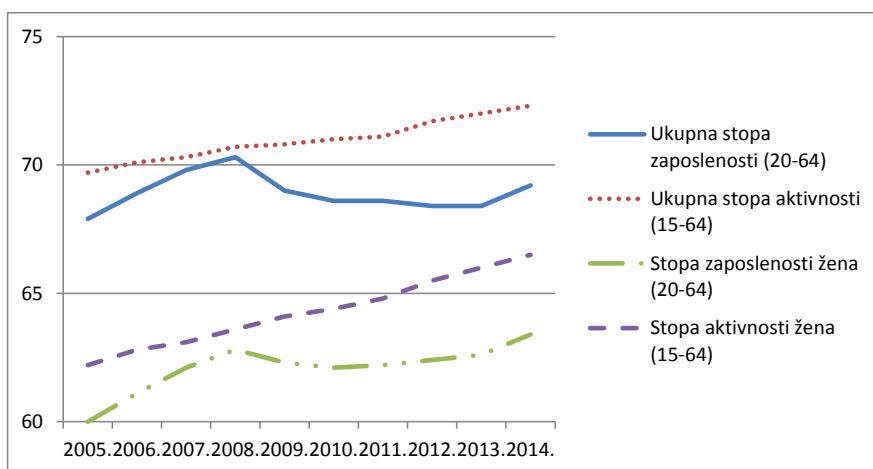
U dvjema državama članicama kretanja su mješovita, pri čemu neki pokazatelji padaju s dobrih ili već problematičnih razina. U Luksemburgu je došlo do povećanja stope za skupinu NEET (s i dalje dobrih razina), a pokazatelj nejednakosti ukazuje na probleme koje je potrebno pratiti. Malta je zabilježila veliko povećanje stope izloženosti riziku od siromaštva (s relativno dobrih razina) te stope za skupinu NEET.

Osim toga, u Austriji je vidljivo ukupno dobro ili vrlo dobro stanje svih pokazatelja, iako se uočava blago pogoršanje stopa ukupne nezaposlenosti i za skupinu NEET.

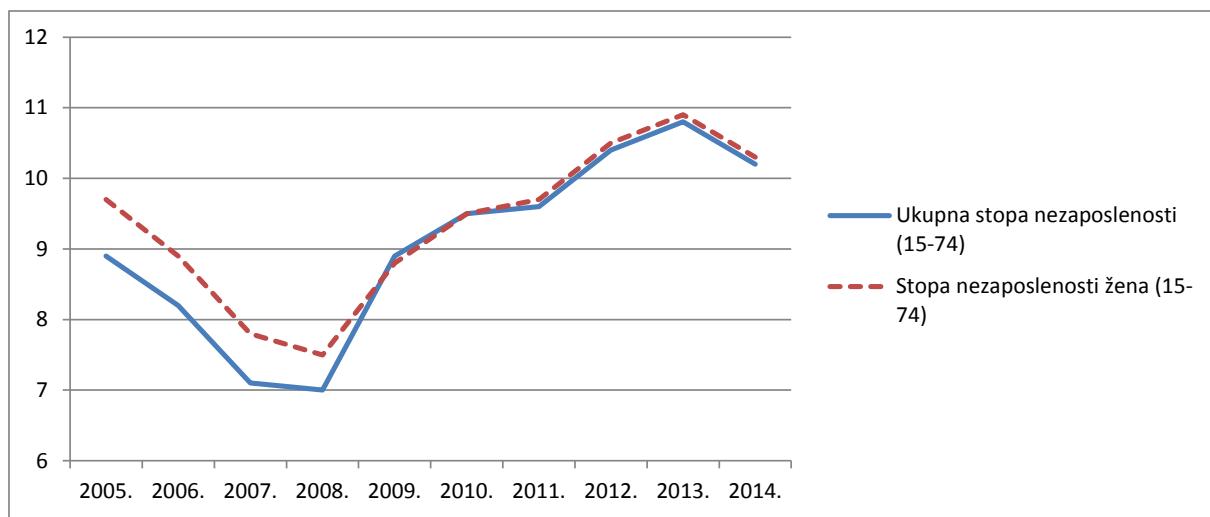
1.2. Kretanja i izazovi na tržištu rada

Gospodarski oporavak u EU-u započeo je tijekom 2013., a ubrzo je došlo i do poboljšanja većine pokazatelja tržišta rada. Međutim, zbog ozbiljnosti krize i sporog oporavka, posebno u europodručju, još uvijek nije moguće dosegnuti razine realnog BDP-a prije krize. Stope zaposlenosti trenutačno su ponovno u porastu (slika 1.). Godine 2014. stopa zaposlenosti pripadnika dobne skupine 20 – 64 porasla je za 0,8 postotnih bodova u usporedbi s prethodnom godinom, na 69,2 % u skupini EU-28, odnosno za 0,4 postotna boda na 68,1 % u skupini EA-19⁶. Istovremeno, stopa aktivnosti pripadnika dobne skupine 15 – 64 porasla je za 0,3 postotna boda, odnosno za 0,1 postotni bod, te dosegnula razinu od 72,3 % u skupinama EU-28 i EA-19. Stalni porast nezaposlenosti koji je započeo 2008. prekinut je 2013. zahvaljujući padu stope nezaposlenosti pripadnika dobne skupine 15 – 74 s 10,8 % na 10,2 % u skupini EU-28, odnosno s 12,0 % na 11,6 % u skupini EA-19 od 2013. do 2014. Trend smanjenja potvrđen je u prvoj polovini 2015. kad je stopa nezaposlenosti pala za 0,7 postotnih bodova u skupini EU-28, odnosno za 0,5 postotnih bodova u europodručju, u usporedbi s istim razdobljem 2014.

Slika 1.: Zaposlenost, nezaposlenost i stope aktivnosti, skupina EU-28, ukupna stopa i za žene

⁶ [ažurirati podacima za 2015. kad budu dostupni]

Izvor: Eurostat, anketa o radnoj snazi

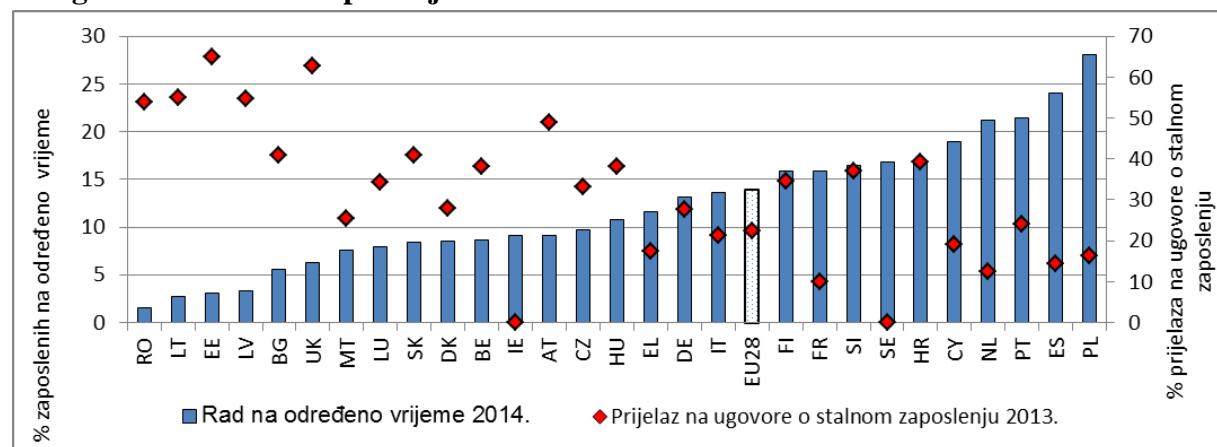
Kretanja u području zaposlenosti i nezaposlenosti potaknuta su kretanjima stopa zapošljavanja i napuštanja posla. Stope zapošljavanja koje su početkom 2013. bile na niskim razinama su porasle, dok su stope napuštanja posla istovremeno u padu od početka 2012. Uočena smanjenja nezaposlenosti tijekom 2013. i 2014. uglavnom su povezana s padom stopa napuštanja posla, dok su stope zapošljavanja, iako u porastu, i dalje ispod razina prije krize te su posebno niske u slučaju dugotrajno nezaposlenih tražitelja zaposlenja.

Dinamika rasta zapošljavanja razlikuje se prema državama članicama, gospodarskim sektorima i vrstama ugovora. Stope zaposlenosti pripadnika dobne skupine 20 – 64 2014. porasle su u svim državama članicama u usporedbi s 2013., osim u Finskoj (pad od 0,2 postotna boda), Austriji (pad od 0,4 postotna boda) i Nizozemskoj (pad od 0,5 postotnih bodova). Međutim, razlike u razinama i dalje su prisutne te su se 2014. stope kretale u rasponu od 53,3 % u Grčkoj te neznatno ispod 60 % u Hrvatskoj, Italiji i Španjolskoj do više od 75 % u Nizozemskoj (75,4 %), Danskoj (75,9 %), Ujedinjenoj Kraljevini (76,2 %), Njemačkoj (77,7 %) i Švedskoj (80,0 %). Kad je riječ o sektorskim kretanjima, porast stopa zaposlenosti zabilježen je u većini sektora, uključujući i one najteže pogodjene krizom poput poljoprivrede, građevinarstva i industrije. Kad je riječ o vrstama ugovora, u skladu s očekivanjima, tijekom posljednjih godina zapošljavanje u okviru ugovora na određeno vrijeme fluktuiralo je u odnosu na ugovore o stalnom zaposlenju ili na samozapošljavanje, koji su u većoj ili manjoj mjeri na istoj razini od 2011. Povećanje ukupne zaposlenosti od 2013. uglavnom je potaknuto porastom broja ugovora na određeno vrijeme. Kako je vidljivo na slici 2., postoje velike razlike u primjeni ugovora na određeno vrijeme među državama

članicama, pri čemu se udjeli 2014. kreću od ispod 5 % u Rumunjskoj i baltičkim zemljama do više od 20 % u Nizozemskoj, Portugalu, Španjolskoj i Poljskoj. U različitim zemljama postoje razlike i u stopi prelaska s ugovora na određeno vrijeme na ugovore o stalnom zaposlenju te se čini da su stope prijelaza najviše, odnosno najniže, u onim zemljama u kojima je udio ugovora na određeno vrijeme najniži, odnosno najviši. Udjeli ugovora na određeno vrijeme i prijelaza s ugovora na određeno vrijeme na ugovore o stalnom zaposlenju pokazatelji su fleksibilnosti tržišta rada. Moguće je da su oni i odraz razlika u zakonodavstvu u području zaštite zaposlenja diljem zemalja i opsega u kojem na nacionalna tržišta rada utječu vanjski i unutarnji učinci. To je posebno važno u zemljama u kojima se u velikoj mjeri primjenjuju ugovori na određeno vrijeme, gdje takvi ugovori često ne povećavaju izglede za dobivanje trajnog zaposlenja na puno radno vrijeme, kako je prikazano na slici 2.

Nestandardizirani ugovori o zaposlenju češći su u slučaju žena, mladih i obavljanja nerutinskog fizičkog rada. Čini se da su povezani s nižim plaćama i prije svega učestali među radnicima s niskim plaćama⁷. Daljnji pokazatelji neizvjesnosti u pogledu zaposlenja jesu udio nesvojevoljnog rada na pola radnog vremena koji je narastao sa 16,7 % na 19,6 % ukupne zaposlenosti te širenje i diversifikacija oblika povremenog rada⁸.

Slika 2.: Udio ugovora na određeno vrijeme i prijelaza s ugovora na određeno vrijeme na ugovore o stalnom zaposlenju

Izvor: Eurostat, anketa o radnoj snazi EU-a te istraživanje o dohotku i životnim uvjetima. Kratak opis: podaci o prijelazima za BG, EL, PT, HR odnose se na 2012., a za AT na 2014. Podaci o prijelazima za IE i SE nisu dostupni.

⁷ OECD (2015.) – *In It Together: Why Less Inequality Benefits All* (Svi smo u tome zajedno: zašto svi imaju koristi od smanjenja nejednakosti)

⁸ Eurofound (2015.) – *Developments in working life in Europe: EurWORK annual review 2014* (Razvoj radnog života u Evropi: godišnji pregled EurWORK-a za 2014.).

Razvoj zapošljavanja odraz je kretanja u području otvaranja (neto) radnih mesta, pri čemu se mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) obično smatraju pokretačima rasta zaposlenosti. U razdoblju od 2002. do 2010. u MSP-ovima je otvoreno 85 % novih radnih mesta u EU-u. Međutim, zaposlenost u malim i srednjim poduzećima EU-a u razdoblju od 2010. do 2013. smanjila se za 0,5 %. Do danas dostupnost kredita za nefinancijski sektor još je slaba u mnogim državama članicama zbog čimbenika ponude i potražnje te zbog sektorskih restrukturiranja i razduživanja koji su uslijedili nakon finansijske krize. Zbog ograničenog pristupa financiranju vjerojatno će se smanjiti i broj *start-up* poduzeća. Broj samozaposlenih osoba 2014. povećao se gotovo jednakom brzinom kao i zaposlenost, zbog čega je stopa samozaposlenih osoba na razini EU-a ostala na 14,6 %, što je ispod stope od 15 % zabilježene u razdoblju od 2004. do 2006. Stopa samozaposlenih žena i dalje iznosi približno 10 %, dok je i dalje samozaposlen otprilike svaki peti muškarac. Razina i promjene stopa samozaposlenih osoba u državama članicama znatno se razlikuju te su odraz niza čimbenika, poput okvirnih uvjeta, nacionalnog poduzetničkog duha i prilika za plaćeno zaposlenje. Stope su znatno više od razina zabilježenih prije deset godina u Nizozemskoj, Slovačkoj, Sloveniji, Grčkoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Češkoj.

Stopе aktivnosti razlikuju se prema dobnim skupinama i državama članicama. Kretanje navedenih stopa stabilnije je u usporedbi sa stopama zaposlenosti, što može biti pokazatelj samo blagih učinaka gubitka motivacije. U skladu s dugoročnjim kretanjima zabilježen je stalni porast navedenih stopa u određenim skupinama, posebno kod žena i starijih radnika, dok je u slučaju niskokvalificiranih radnika i mladih muškaraca u dobnoj skupini 15 – 24 došlo do pada stopa aktivnosti. Iako su se razlike u stopama aktivnosti s vremenom smanjile i između spolova i među radnicima starije dobi i onima u zreloj dobi, one su i dalje znatne. Stopa aktivnosti žena 2014. iznosila je 66,5 % u skupini EU-28, što je i dalje 11,5 postotnih bodova manje od stope aktivnosti muškaraca, a navedena se razlika smanjila s 13,2 postotna boda iz 2010. Razlike između spolova u radu u punom/nepunom radnom vremenu pridonose razlikama u stopama aktivnosti, a očituju se kao razlike u plaći između spolova koje se tijekom života akumuliraju u razlike u mirovini između spolova. U razdoblju od 2010. do 2014. razlika u stopama aktivnosti starijih radnika (55 – 64) i radnika u zreloj dobi (25 – 54) smanjila se s 35,4 na 29,6 postotnih bodova. Suprotno tome, nije došlo do smanjenja razlika među državljanima i osobama koje nisu državljeni te među osobama s invaliditetom i bez njega. Znatne razlike u ukupnim stopama aktivnosti (od 63,9 % u Italiji do 81,5 % u Švedskoj

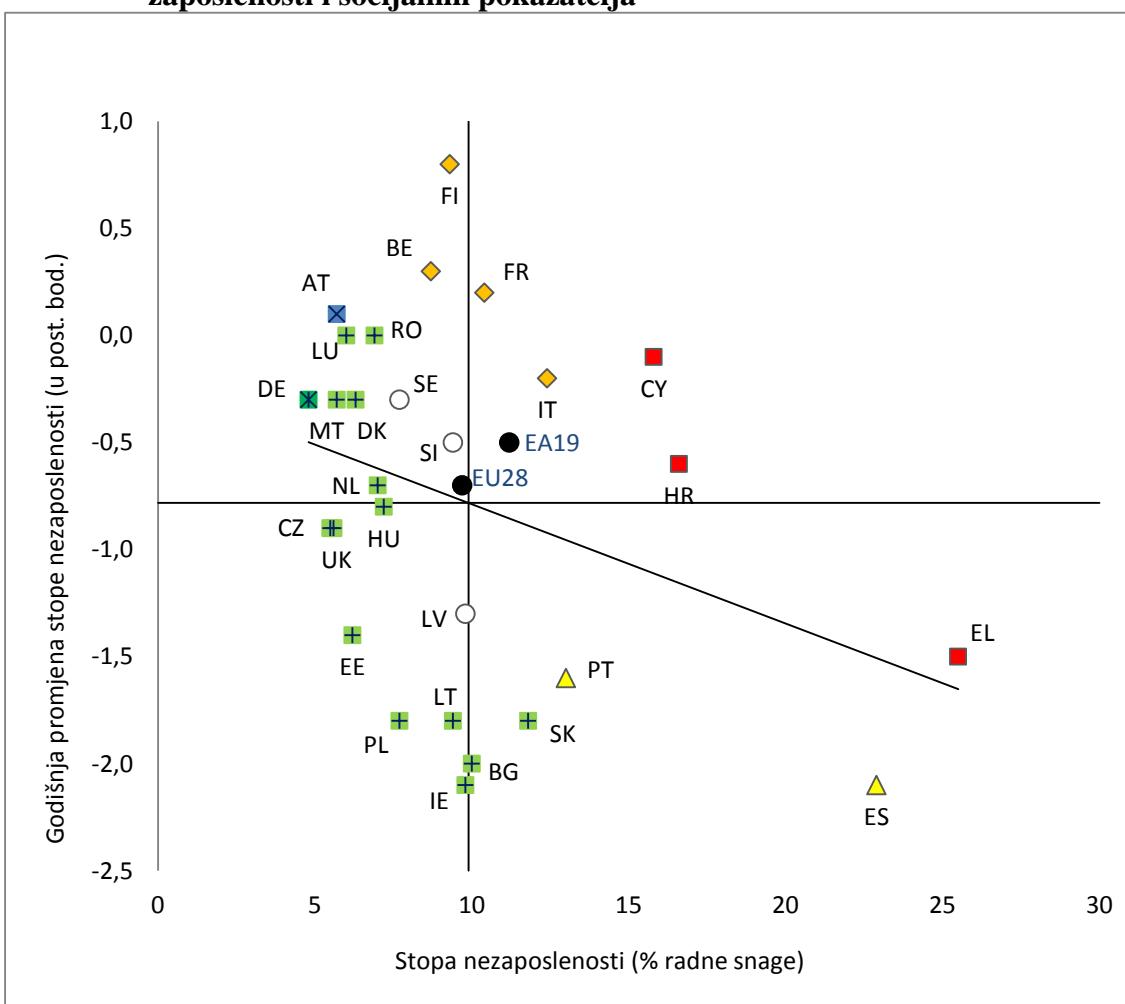
2014.) koje su odraz razlika u gospodarskim uvjetima, institucijskim ustrojima i individualnim željama radnika i dalje su prisutne među zemljama i posebnim skupinama.

Opća nezaposlenost i nezaposlenost mlađih počele su se smanjivati, ali ne u svim državama članicama, a razlike među zemljama i dalje su znatne. Na temelju rezultata iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja diljem Europe uočava se približavanje stopa nezaposlenosti, uz natprosječno smanjenje u izvjesnom broju država članica koje su bilježile vrlo visoke razine nezaposlenosti (Španjolska i Portugal najistaknutiji su primjeri, a slijedi ih Grčka). Ipak, kako je vidljivo na slici 3., u prvoj polovini 2015. stope nezaposlenosti kretale su se u rasponu od približno 5 % u Njemačkoj do više od 20 % u Španjolskoj i Grčkoj. Čini se da je stopa nezaposlenosti vrlo visoka i u Hrvatskoj i Cipru, a u potonjem je i dalje u porastu.

Trend smanjenja, uz povećanja znatno veća od prosječnih, uočava se u izvjesnom broju zemalja čiji su rezultati relativno bolji u smislu razina stope nezaposlenosti. Riječ je o Belgiji, Francuskoj, Finskoj i Austriji (iako potonja i dalje bilježi vrlo nisku stopu nezaposlenosti od 5,1 %). Među navedenim zemljama Finska bilježi najveći porast u skupini EU-28 od 0,8 postotnih bodova. Iako se nezaposlenost u Italiji smanjuje, pad je polagan u usporedbi s prosjekom. Navedena kretanja potrebno je pažljivo analizirati jer se ona mogu pretvoriti u dugoročnije trendove.

U smislu spolova, smanjenje stope nezaposlenosti općenito je usporedivo za muškarce i žene (0,8, odnosno 0,7 postotnih bodova u skupini EU-28). Stope nezaposlenosti žena i dalje predstavljaju problem u južnoj Europi (posebno u Grčkoj i Španjolskoj) te u nekim istočnoeuropskim zemljama (Hrvatska, Slovačka).

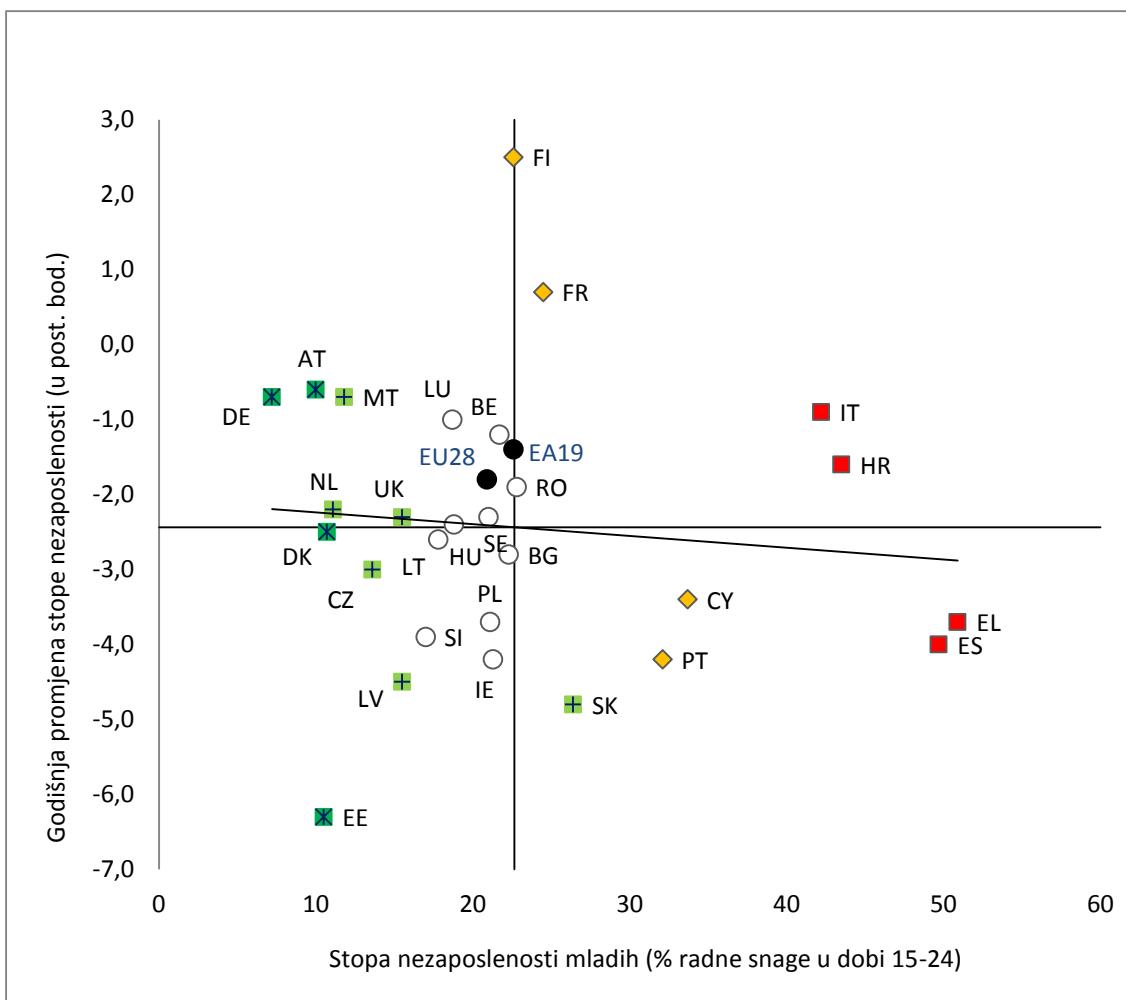
Slika 3.: Stopa nezaposlenosti i godišnja promjena iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

Izvor: Eurostat, anketa o radnoj snazi EU-a (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje). Razdoblje: razine i godišnje promjene u prvom polugodištu 2015. u odnosu na prvo polugodište 2014. Napomena: središte osi predstavlja neponderirani prosjek skupine EU-28. Skupine EU-28 i EA-19 odnose se na odgovarajuće ponderirane prosjeke. Legenda je navedena u Prilogu.

Kako je vidljivo na slici 4., razlike među zemljama još su veće kad je riječ o stopama nezaposlenosti mlađih. Dvije zemlje (Grčka i Španjolska) i dalje bilježe razine stope nezaposlenosti mlađih od približno 50 %, dvije (Italija i Hrvatska) iznad 40 %, a dvije (Cipar i Portugal) iznad 30 %. Navedene zemlje bilježe i najviše vrijednosti za žene. Iako negativan nagib linije regresije ukazuje na to da su države članice započele približavanje, u njima će biti potreban brži pad kako bi se nezaposlenost mlađih brzo vratila na razumne razine. U toj se skupini Portugal čini zemljom koja se najbrže približava. Mala skupina zemalja (uključujući Francusku i Finsku) bilježi znakove smanjenja nezaposlenosti mlađih s relativno dobrog polazišta. Slučaj Finske zaslužuje posebnu pažnju zbog povećanja za 2,5 postotnih bodova tijekom razdoblja slabih gospodarskih uvjeta (najveće povećanje u skupini EU-28 kad je riječ o ukupnoj stopi nezaposlenosti).

Slika 4.: Stopa nezaposlenosti mladih i godišnja promjena iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

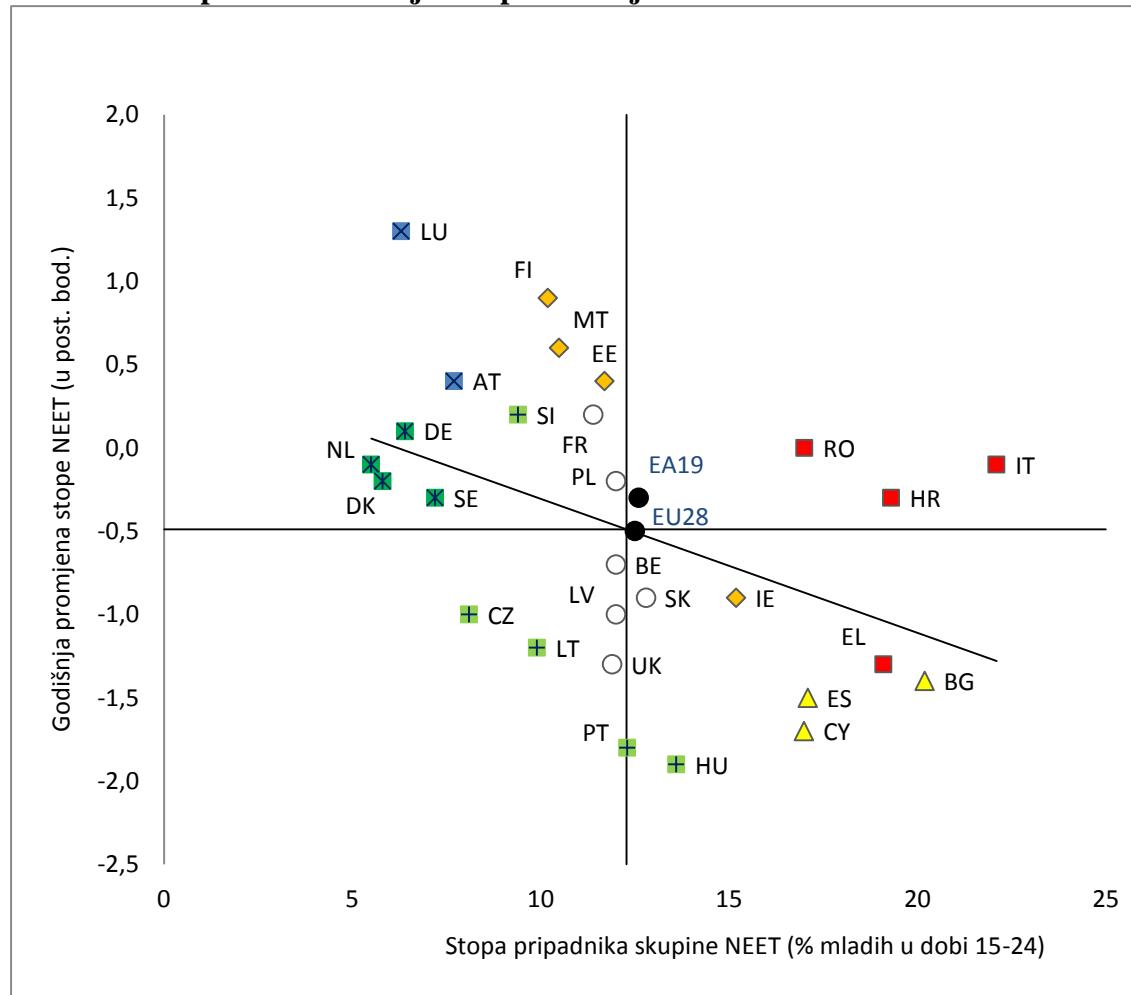

Izvor: Eurostat, anketa o radnoj snazi EU-a (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje). Razdoblje: razine i godišnje promjene u prvom polugodištu 2015. u odnosu na prvo polugodište 2014. Napomena: središte osi predstavlja neponderirani prosjek skupine EU-28. Skupine EU-28 i EA-19 odnose se na odgovarajuće ponderirane prosjeke. Legenda je navedena u Prilogu.

Udio mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju (stopa za skupinu NEET) isto je u padu (slika 5.). Međutim, izvjestan broj zemalja i dalje bilježi vrlo visoke stope za skupinu NEET (Irska, Cipar, Španjolska, Rumunjska, Grčka, Hrvatska, Bugarska i Italija, od kojih posljednje dvije bilježe vrijednosti iznad 20 %). Kad jer riječ o ženama, najveći udio skupine NEET zabilježen je i u Grčkoj, Italiji, Rumunjskoj i Bugarskoj. Dok se čini da se Španjolska, Bugarska, Grčka i Cipar približavaju relativno brzim tempom, brzina prilagodbe, ako se ona uopće odvija, čini se nedovoljnom u Italiji, Hrvatskoj i Rumunjskoj. Isto tako, nekoliko država članica s relativno niskim ili približno prosječnim stopama za

skupinu NEET bilježi godišnje promjene koje su znatno veće od prosjeka EU-a. Riječ je o Luksemburgu, Austriji, Finskoj i Malti.

Slika 5.: Stopa za skupinu NEET i godišnja promjena iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

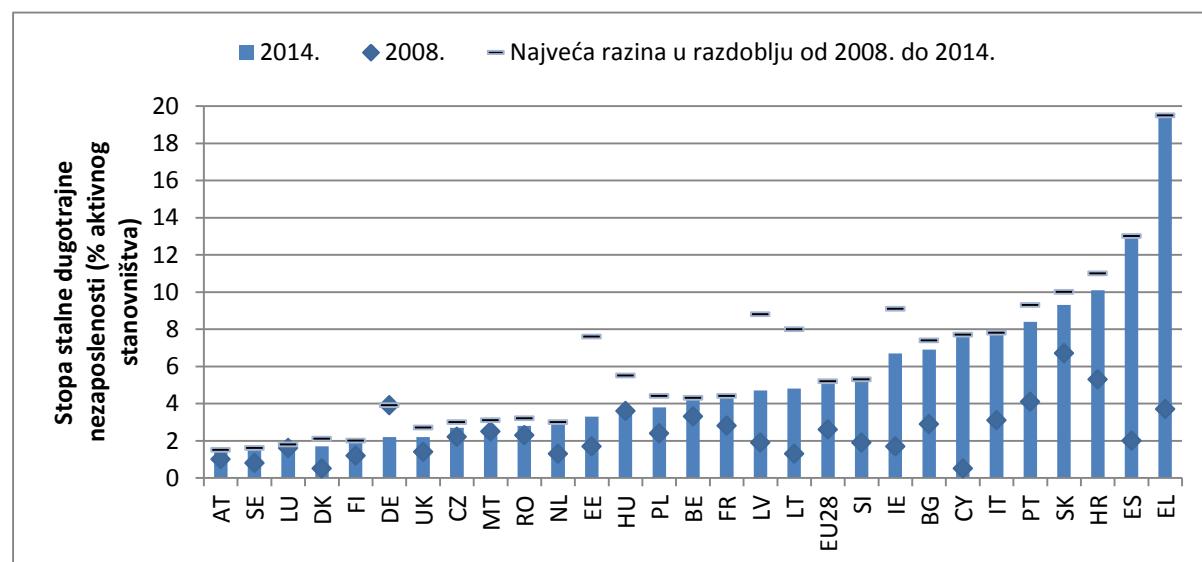
Izvor: Eurostat, anketa o radnoj snazi EU-a (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje). Prekid niza u FR i ES. Razdoblje: razine i godišnje promjene 2014. u odnosu na 2013. Napomena: središte osi predstavlja neponderirani prosjek skupine EU-28. Skupine EU-28 i EA-19 odnose se na odgovarajuće ponderirane prosjekte. Legenda je navedena u Prilogu.

U većini je zemalja došlo do povećanja stopa prijevremenog napuštanja školovanja. U 20 država članica 2014. došlo je do smanjenja prijevremenog napuštanja školovanja u usporedbi s 2013., dok je u Estoniji zabilježeno snažno povećanje. Neovisno o pozitivnim kretanjima u većini država članica, razine u nekoliko zemalja i dalje su posebno visoke (Malta, Italija, Portugal i Španjolska). Osim toga, mlađi ljudi rođeni u inozemstvu u prosjeku

imaju stope za 10 postotnih bodova više nego domaća mladež, a razlike su najveće u Grčkoj i Italiji u kojima je razlika otprilike 20 bodova⁹.

Unatoč općenitom poboljšanju na tržištu rada, dugotrajna nezaposlenost i dalje je na vrlo visokim razinama u nekoliko država članica. Uslijed krize u svim je državama članicama osim u Njemačkoj došlo do porasta stopa dugotrajne nezaposlenosti u razdoblju od 2008. do 2014. (slika 6.). Općenito, stope su i dalje relativno visoke, posebno u Grčkoj te u manjoj mjeri u Španjolskoj, u kojima su stope za 2014. i dalje vrlo blizu najviše razine. Muškarci, mladi i niskokvalificirani radnici relativno su češće dugoročno nezaposleni od ostalih skupina na tržištu rada, što se posebno odnosi na zanimanja i sektore za kojima se smanjuje potreba. Ukupno stanje gospodarstva i dalje je važan čimbenik pri utvrđivanju promjena u razinama te kretanjima u dugotrajanu nezaposlenost i iz nje, ali postoje i snažni učinci karakteristični za pojedine zemlje koji su uglavnom povezani s institucijskim razlikama.

Slika 6.: Stope dugotrajne nezaposlenosti (2008., 2014. i najviše razine)

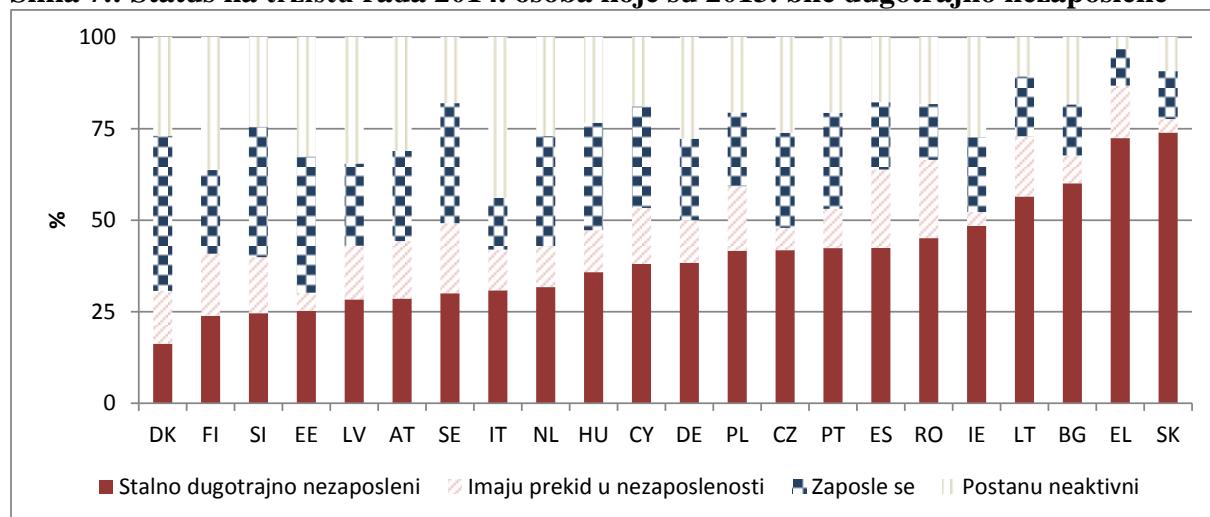
Izvor: *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Zapošljavanje i socijalna kretanja u Evropi 2015.), Europska komisija

Postoje razlike među državama članicama u pogledu dinamike dugotrajne nezaposlenosti. Na slici 7. prikazane su stope prijelaza za dugotrajno nezaposlene od 2013. do 2014. U nekoliko država članica stope u pogledu postojane dugotrajne nezaposlenosti (dugotrajno nezaposleni koji su nezaposleni i nakon godinu dana) su visoke i dosežu razine iznad 50 % u Litvi, Bugarskoj, Grčkoj i Slovačkoj. S druge strane, do prijelaza u zaposlenost

⁹ Vidjeti *Education and Training Monitor 2015* (Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2015.), (http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_en.htm)

dolazi relativno često u Danskoj, Švedskoj, Estoniji i Sloveniji. Prijelazi u stanje neaktivnosti vjerojatno su odraz učinaka povezanih s nemotiviranim radnicima te su posebno česti u Italiji, a u manjoj mjeri i u Finskoj, Estoniji i Latviji.

Slika 7.: Status na tržištu rada 2014. osoba koje su 2013. bile dugotrajno nezaposlene

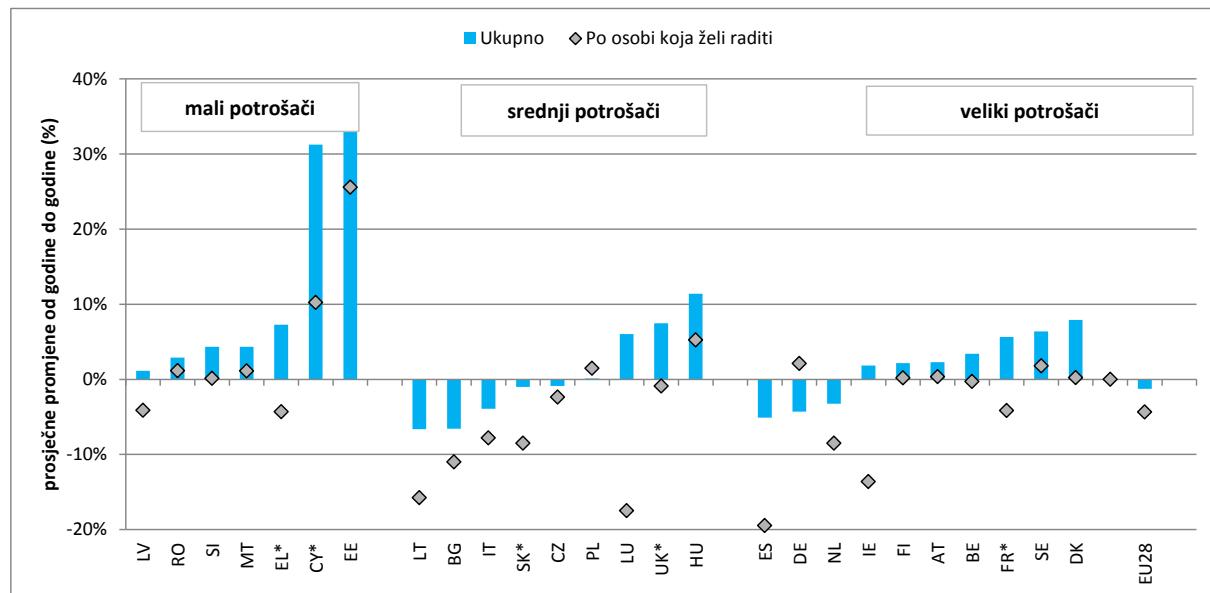

Izvor: *Employment and Social Developments in Europe 2015 (Zapošljavanje i socijalna kretanja u Evropi 2015.)*, Europska komisija

Unatoč u velikoj mjeri nepovoljnim okolnostima za dugoročno nezaposlene u podsta država članica došlo je do smanjenja ukupne potrošnje za aktivne politike tržišta rada zbog ograničenja državnih proračuna. Od 2007. do 2012. ukupna potrošnja (kao udio BDP-a 2007.) smanjila se u osam zemalja članica, dok se potrošnja po osobama koje se žele zaposliti smanjila u 13 zemalja (slika 8.). Do povećanja je došlo uglavnom u državama članicama u kojima su razine 2007. bile relativno niske. Iako još nisu dostupni svježiji podaci o potrošnji prema državama, vjerojatno nije došlo do znatnog povećanja ukupne potrošnje s obzirom na to da su državni proračuni u brojnim državama članicama 2012. i dalje bili ograničeni. Osim toga, u znatnom broju zemalja potrošnja za aktivnu politiku tržišta rada nije čvrsto usmjerena na dugotrajno nezaposlene, pri čemu su u približno polovini država članica stope ciljane potrošnje ispod 20 %. Čini se da je u nekoliko država članica s vremenom došlo i do slabije pokrivenosti dugotrajno nezaposlenih uslugama Javne službe za zapošljavanje, sustavom naknada te do njihova smanjenog sudjelovanja u obrazovanju i osposobljavanju, što

može biti povezano s poteškoćama pri dopiranju do vrlo dugotrajno nezaposlenih osoba (dvije godine i više).¹⁰

Slika 8.: Stvarni godišnji rast potrošnje za aktivnu politiku tržišta rada, od 2007. do 2012.

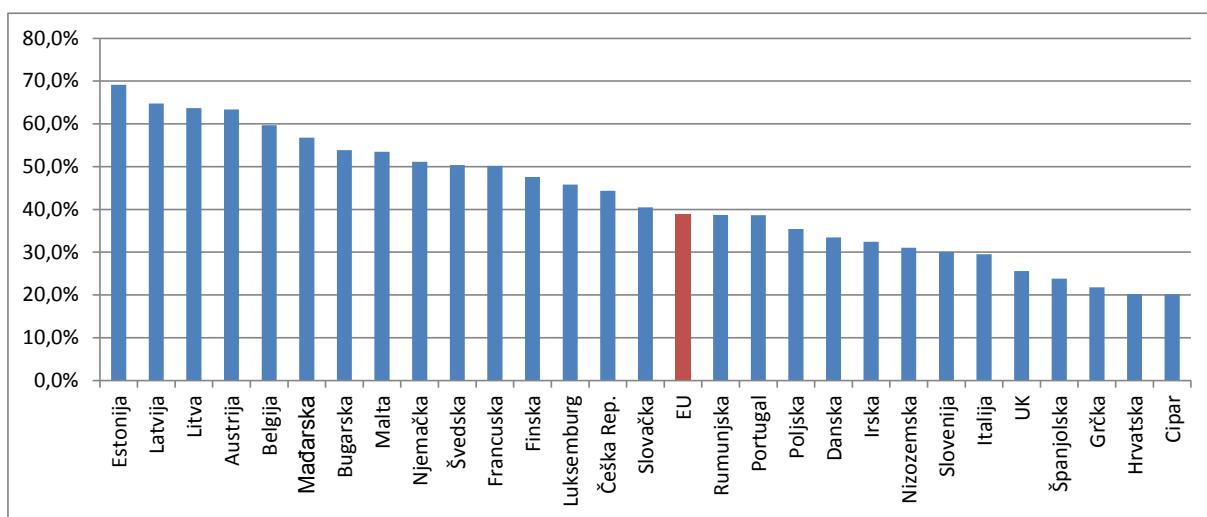
Izvor: Eurostat, baza podataka o politici tržišta rada. Izračuni Glavne uprave za zapošljavanje u pogledu prosječne vrijednosti skupine EU-28. Napomena: države članice raspoređene su u skupine malih/srednjih/velikih potrošača prema potrošnji za aktivnu politiku tržišta rada 2007. (kat. 1 – 7, % BDP-a). Skupni podaci za skupinu EU-28 pri čemu je, zbog podataka koji nedostaju, za Ujedinjenu Kraljevinu i Grčku upotrijebljena vrijednost iz 2010. za 2011. – 2013., za Španjolsku, Francusku, Cipar, Maltu i Rumunjsku upotrijebljena je vrijednost iz 2012. za 2013., a Hrvatska i Portugal nisu uključeni zbog nedostatka podataka i prekida niza. *Zbog prekida niza za Grčku, Francusku i Ujedinjenu Kraljevinu upotrijebljeni su prosjeci za 2007. – 2010. umjesto za 2007. – 2012., za Slovačku je upotrijebljeno razdoblje 2008. – 2012., a za Cipar razdoblje 2007. – 2011.

Slabije uključivanje (dugotrajno) nezaposlenih može pridonijeti već postojećim uskim grlima u području vještina. Manja potrošnja za uključivanje (dugotrajno) nezaposlenih, posebno ako se odnosi na osposobljavanje, može biti razlog za neusvajanje vještina potrebnih za ponovno zapošljavanje. Zbog toga ne bi došlo samo do povećanja stopa u pogledu postojane nezaposlenosti, nego i do povećanja već postojećih uskih grla u području vještina. Kako je vidljivo na slici 9., u nekoliko država članica nezanemarivi broj poslodavaca prijavljuje poteškoće pri pronalaženju zaposlenika s potrebnim vještinama. Relativno su ozbiljne poteškoće zabilježene u baltičkim zemljama, što može biti povezano s relativno velikim brojem odlazaka ljudi iz tih zemalja u druge države članice EU-a, te u zemljama s niskom nezaposlenošću poput Austrije, Belgije i Njemačke. Manje je poteškoća zabilježeno u državama članicama poput Španjolske, Grčke, Hrvatske i Cipra, u kojima nedostatak ponude

¹⁰ „Preventing and Fighting Long-Term Unemployment” (*Sprečavanje i suzbijanje dugotrajne nezaposlenosti*), u *Employment and Social Developments in Europe 2015* (*Zapošljavanje i socijalna kretanja u Evropi 2015.*), Europska komisija.

radne snage nije ograničavajući čimbenik pri zapošljavanju. Bolja kvaliteta i daljnja ulaganja u osiguranje cjeloživotnog učenja pridonijeli bi smanjenju uskih grla u području vještina. Prema podacima Eurostata, u razdoblju od 2009. do 2014. u velikom je broju država članica, osim u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj, Poljskoj, Španjolskoj i Sloveniji, došlo do porasta cjeloživotnog učenja, ali i dalje postoje velike razlike, pri čemu se podaci za 2014. o cjeloživotnom učenju kreću u rasponu od 1,5 % u Rumunjskoj i 1,8 % u Bugarskoj do više od 25 % u Finskoj, Švedskoj i Danskoj.

Slika 9.: Poteškoće pri pronalaženju zaposlenika s potrebnim vještinama u europskim poduzećima, 2013.

Izvor: Treće europsko istraživanje poduzeća (2013.), Eurofound (uputa za iščitavanje: udio poduzeća koja su pozitivno odgovorila na pitanje „Susrećete li se s poteškoćama pri pronalaženju zaposlenika s potrebnim vještinama?“)

Brojni su uzroci poteškoća pri pronalaženju zaposlenika, a jedan od njih je i taj što radnici ne raspolažu odgovarajućim vještinama. Nedavne analize neodgovarajućih vještina, međutim, ukazuju na to da se tek manje od polovine poteškoća pri zapošljavanju odnosi na stvarni nedostatak vještina, dok se gotovo trećina njih može pripisati neprivlačnoj plaći. Zbog netičnog radnog vremena i nedostatka mogućnosti za osposobljavanje na radnom mjestu u kombinaciji s neprivlačnom plaćom poslodavci manje mogu privući radnike. Osim toga, istraživanje ukazuje na to da su poduzeća koja ne mogu pronaći radnike s potrebnim vještinama često ona koja nisu sklona nuditi dugoročne ugovore¹¹.

¹¹ „Supporting Skills Development and Matching in the EU“ (*Potpore za razvoj i uskladivanje vještina u EU-u*), u *Employment and Social Developments in Europe 2015* (*Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2015.*), Europska komisija.

Strukturne slabosti na razini vještina ugrožavaju potencijal gospodarskog rasta Europe. Nedavni podaci iz istraživanja OECD-a i Europske komisije o vještinama odraslih (Program za međunarodnu procjenu kompetencija odraslih; engl. Program for the International Assessment of Adult Competencies, PIAAC) ukazuju na to da približno 20 % radno sposobnog stanovništva ima samo slabe osnovne vještine (pismenost i matematička pismenost), a u nekim je zemljama (Francuska, Španjolska, Italija) taj udio čak i veći. Samo je u nekoliko zemalja (Estonija, Danska, Finska, Nizozemska i Švedska) visok udio stanovništva s vrlo dobrom osnovnim vještinama te većina europskih zemalja nije ni približno na razini visokouspješnih zemalja izvan Europe (poput Japana ili Australije). Kad je riječ o digitalnim vještinama, 2014. u prosjeku 22 % stanovnika EU-a nije imalo nikakve digitalne vještine, i to u rasponu od 5 % u Luksemburgu do 45 % u Bugarskoj i 46 % u Rumunjskoj¹². S obzirom na to da je za učinkovito funkcioniranje u digitalnom društvu potrebna viša razina vještina od osnovne (primjerice, samo sposobnost slanja e-pošte), 40 % stanovnika EU-a može se smatrati nedovoljno digitalno vještim. Podacima o državnoj potrošnji potvrđuje se povećani rizik od raskoraka u ulaganju u ljudski kapital jer je od 2010. zabilježen pad javne potrošnje na obrazovanje od 3,2 %, pri čemu je 2013. zabilježen pad u jedanaest država članica. Europa ne ulaže učinkovito u obrazovanje i vještine, čime se ugrožavaju njezina srednjoročna konkurentnost i mogućnost zapošljavanja njezine radne snage.

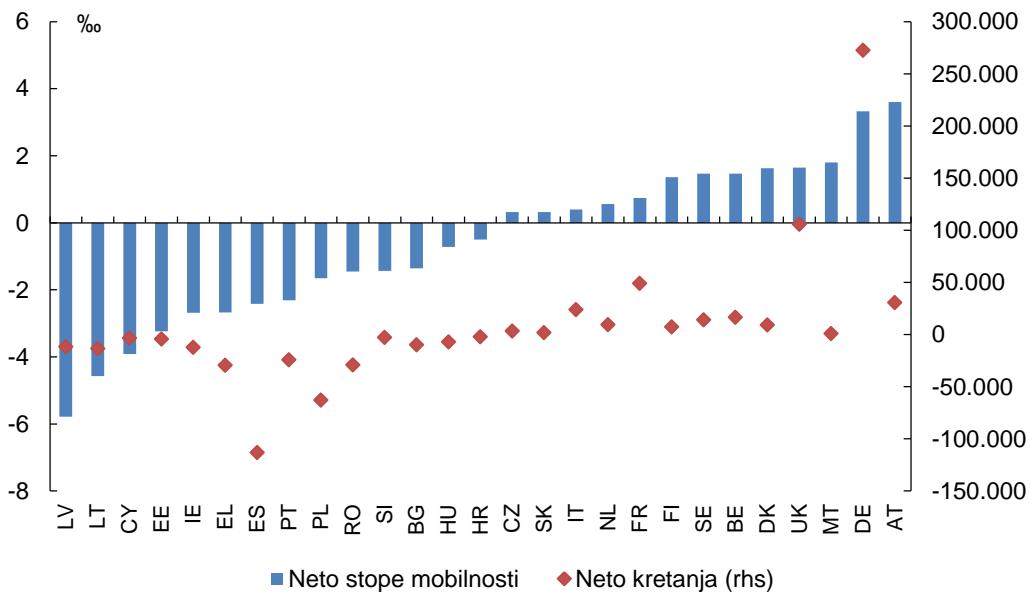
Mobilnost radne snage može biti važan mehanizam prilagodbe za smanjenje razlika u nezaposlenosti među zemljama te za rješavanje uskih grla u području vještina. Iz stopa mobilnosti unutar EU-a na slici 10. vidljiv je relativno jasan uzorak iseljavanja iz zemalja najviše pogodjenih krizom u zemlje koje su se relativno dobro nosile s krizom. To se doprinijelo dugoročnjem priljevu ljudi iz srednje i istočne Europe u bogatije sjeverozapadne europske zemlje. U smislu apsolutnih podataka, neto odljev najveći je u Španjolskoj i Poljskoj, dok je neto priljev najveći u Njemačkoj i Ujedinjenoj Kraljevini. Općenito je mobilnost diljem država članica EU-a i dalje skromna. Mobilni građani u prosjeku su mlađi i visokoobrazovani, što pridonosi rješavanju problema nedostatka vještina u zemljama primateljicama, ali i predstavlja određene izazove zemljama koje te osobe napuštaju, čak i ako šalju novac kući.¹³ Potpunom transparentnošću i usporedivošću kvalifikacija u cijelom EU-u

¹² Prema kompozitnom indeksu digitalnih vještina na temelju okvira za digitalne kompetencije, <https://ec.europa.eu/jrc/sites/default/files/lb-na-26035-enn.pdf>

¹³ Employment and Social Developments in Europe 2015 (Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2015.), Europska komisija.

olakšala bi se mobilnost radnika tako što bi poslodavci razumjeli kvalifikacije koje je osoba stekla u drugoj državi članici i vjerovali tim kvalifikacijama. U tu svrhu države članice upućuju svoje nacionalne kvalifikacije u Europski kvalifikacijski okvir.

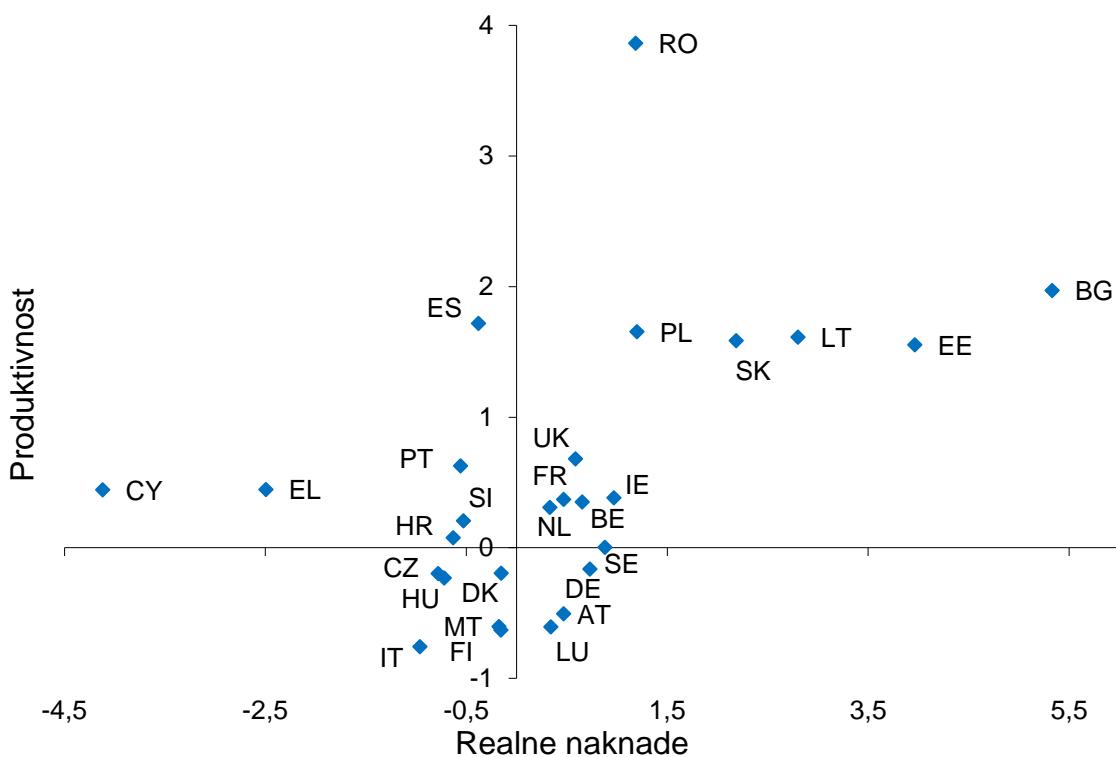
Slika 10.: Neto stope mobilnosti unutar EU-a i kretanja, 2013.

Izvor: *Labour Market and Wage Developments in Europe 2015 (Razvoj tržišta rada i plaća u Evropi 2015)*, Europska komisija. Napomena: Luksemburg je izostavljen jer predstavlja stršeću vrijednost koja je izvan razmjera. Neto stope mobilnosti unutar EU-a računaju se kao razlika između useljavanja u druge države članice EU-a, odnosno iseljavanja iz njih, u odnosu na ukupni broj stanovnika na početku godine na 1 000 stanovnika.

Čini se da su kretanja plaća u većini država članica u skladu s produktivnošću, što je doprinijelo usklađenju unutar europodručja. Kretanja jediničnog troška rada do 2008. brže su rasla u zemljama unutar europodručja koje su ostvarivale deficit, nego u onima sa suficitom. Potom je došlo do preokreta trenda, što je doprinijelo ponovnom uspostavljanju vanjske ravnoteže država članica koje su bile time pogodene. Osim toga, kako je vidljivo na slici 11., čini se da su se realne plaće posljednjih godina kretale u većoj ili manjoj mjeri u skladu s produktivnošću, što je suprotno od onoga što je zabilježeno prethodnih godina u nekoliko zemalja), uz tek mala odstupanja u brojnim zemljama (osim Cipra, Grčke, Španjolske, Estonije, Rumunjske i Bugarske). Riječ je o općenito pozitivnom kretanju za unutarnju i vanjsku ravnotežu zemalja.

Slika 11.: Realne naknade i produktivnost, prosječne stope rasta od 2012. do 2014.

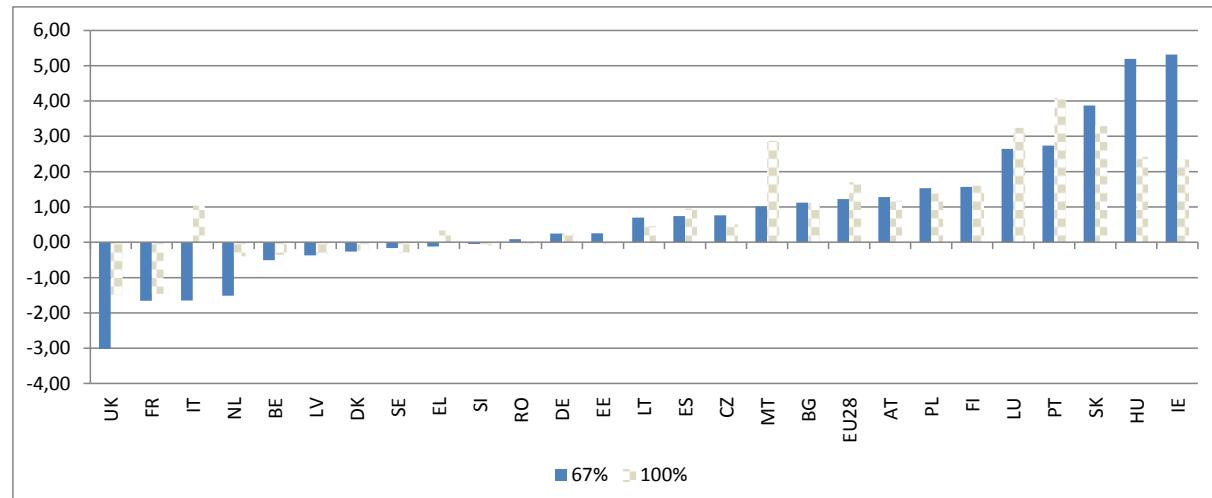
Izvor: *Labour Market and Wage Developments in Europe 2015 (Razvoj tržišta rada i plaća u Evropi 2015.)*, Evropska komisija

Posljednjih se godina u znatnom broju država članica porezni klin u području rada, koji je u nekoliko zemalja već bio na visokim razinama, povećao, posebno u slučaju radnika s niskim i prosječnim plaćama¹⁴. Razine poreznog klina znatno se razlikuju među državama članicama, a 2014. kretale su se u rasponu od manje od 30 % u Malti i Irskoj do više od 45 % u Belgiji, Njemačkoj, Francuskoj i Mađarskoj (u Austriji i Italiji samo u slučaju radnika s prosječnim plaćama). Na slici 12. vidljiva je promjena u poreznom klinu (jedan primatelj dohotka, bez djece) od 2010. do 2014. na 67 % i 100 % prosječne plaće. Porezni klin na objema razinama prihoda smanjio se u samo osam zemalja, a najviše u Ujedinjenoj Kraljevini i Francuskoj. S druge su strane zabilježena relativno velika povećanja u Malti (na 100 %, ali s niske razine) te u Luksemburgu, Portugalu, Slovačkoj, Mađarskoj i Irskoj (na 67 % i 100 %, ali u Irskoj s niske razine). Takva su kretanja zabrinjavajuća s obzirom na još uvijek visoke stope nezaposlenosti u brojnim državama članicama. Odgovarajuće financiranim smanjenjima

¹⁴ Porezni klin u području rada sastoji se od poreza na osobni dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje poslodavaca i zaposlenika.

poreznog klina došlo bi do povećanja potražnje i rasta te bi se pružila potpora otvaranju radnih mjesta i pridonijelo nesmetanom funkcioniranju ekonomske i monetarne unije¹⁵.

Slika 12.: Promjena u poreznom klinu od 2010. do 2014.

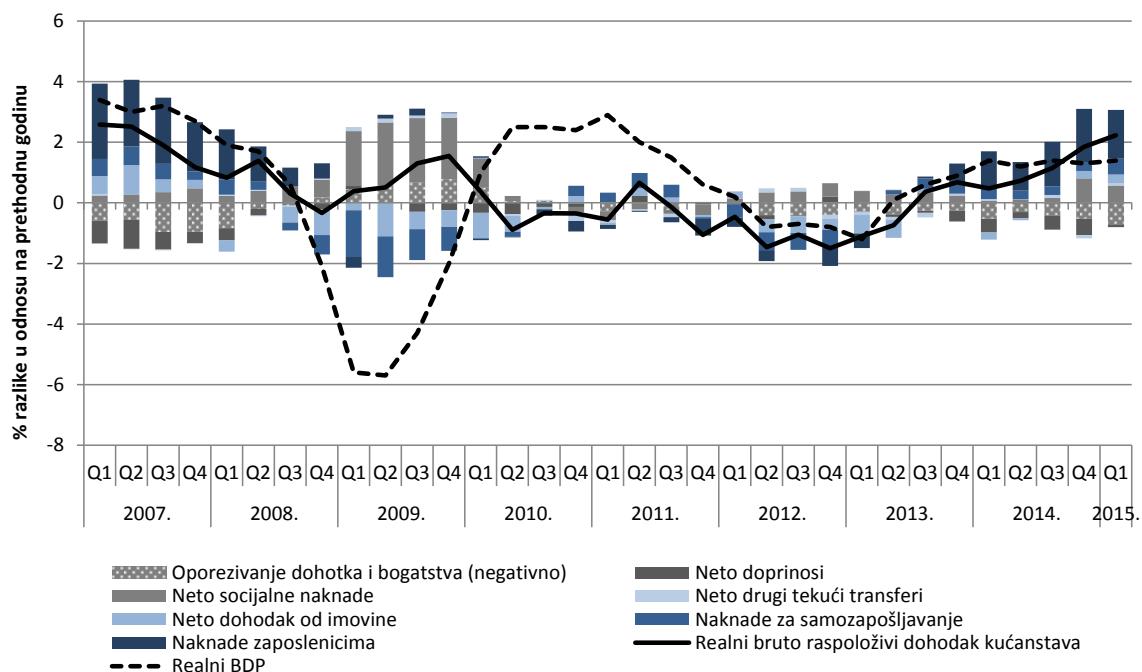
Izvor: Baza podataka o porezima i naknadama, OECD i Europska komisija. Napomena: podaci se odnose na kućanstva s jednim hraniteljem (bez djece), u slučaju BG, LT, LV, MT i RO navedeni su podaci za 2013. umjesto za 2014.

1.3. Socijalna kretanja i izazovi

Dohodci kućanstava u EU-u ponovno su u porastu, što je posljedica snažnije gospodarske aktivnosti i boljih okolnosti na tržištu rada. Procjenjuje se da je EU-u realni bruto raspoloživi dohodak kućanstava (GHDI) u prosjeku porastao za 2,2 % tijekom godine do prvog tromjesečja 2015. (slika 13.). Porast realnog dohotka kućanstava potaknut je povećanjima tržišnih prihoda, uglavnom plaća, te u manjoj mjeri samozapošljavanjem i neto dohotkom od imovine. Oporezivanje dohotka i bogatstva neznatno je usporilo rast realnog GDHI-ja 2014. i u prvom tromjesečju 2015.

¹⁵ Vidjeti nekoliko izjava Euroskupine, primjerice *Eurogroup Statement, Structural reform agenda - thematic discussions on growth and jobs - Common principles for reforms reducing the tax burden on labour* (Izjava Euroskupine, Program strukturnih reformi – tematske rasprave o rastu i zapošljavanju – zajednička načela u pogledu reformi za smanjenje poreznog opterećenja rada), Milano, 12. rujna 2014.

Slika 13.: Promjene GHDI-ja i njegovih sastavnih dijelova u EU-u

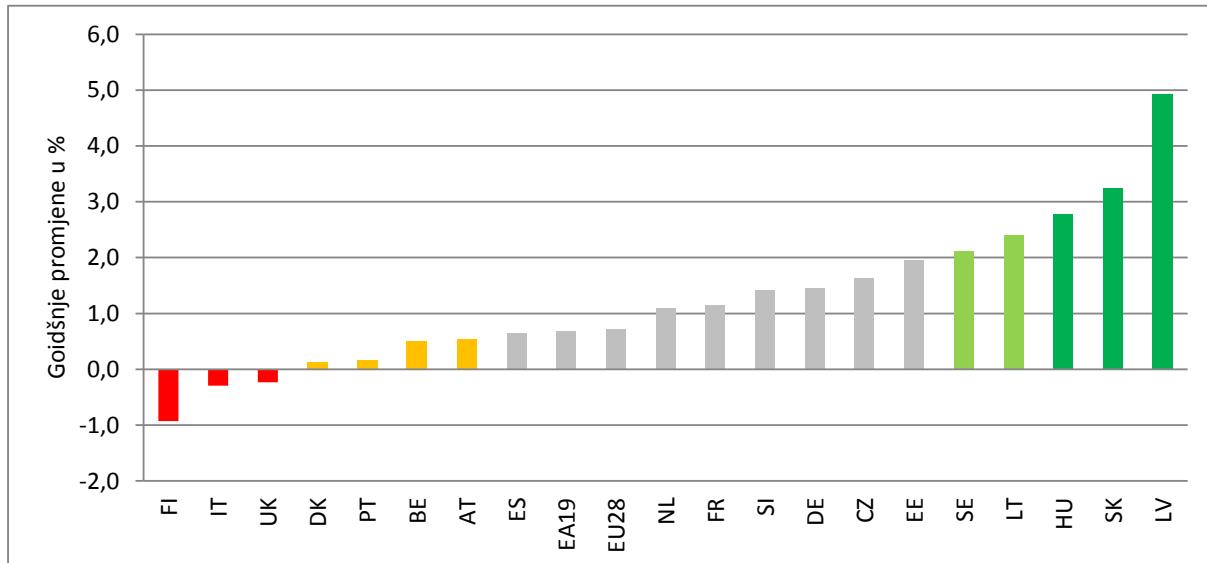

Izvor: Eurostat, nacionalni računi (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje)

Detaljnijim pregledom rezultata po zemljama potvrđuje se da je većina država članica ostvarila korist od povećanja GHDI-ja 2014. Na temelju podataka iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja (slika 14.)¹⁶ potvrđeno je da se u većini država članica realni raspoloživi dohodak kućanstava povećao tijekom 2014. Švedska, Litva, Mađarska, Slovačka i Latvija doživjele su najveće povećanje dohotka kućanstava s povećanjem većim od 2 % na godišnjoj razini. S druge strane, smanjenje je zabilježeno u Ujedinjenoj Kraljevini, Italiji i Finskoj, pri čemu je potonji slučaj potrebno promatrati u kontekstu općeg pogoršanja u pogledu pokazatelja nezaposlenosti. Još nisu dostupni podaci za procjenu nedavnog razvoja GHDI-ja u nekim zemljama koje su teško pogodjene krizom (npr. Grčka i Cipar).

¹⁶ Podaci o GHDI-ju preuzeti su 28. listopada 2015. Podaci za 2014. za devet država članica (Bugarska, Irska, Grčka, Hrvatska, Cipar, Luksemburg, Malta, Poljska i Rumunjska) nisu bili dostupni na taj datum.

Slika 14.: Promjena GHDI-ja 2014. iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

Izvor: Eurostat, nacionalni računi (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje).

Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) stabilizirao se 2013. i 2014. nakon stalnog rasta u razdoblju od 2009. do 2012.

Europski cilj smanjenja siromaštva do 2020. mjeri se stopom rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (engl. *at-risk-of-poverty or exclusion*, AROPE) koju bilježi Eurostat. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti je udio osoba:

- koje su izložene riziku od siromaštva (AROP), odnosno čiji je ekvivalentni¹⁷ raspoloživi dohodak kućanstava (nakon socijalnih transfera i mirovina) manji od 60 % srednjeg nacionalnog raspoloživog dohotka kućanstava;
- ILI koje su ozbiljno materijalno ugrožene (engl. *severely materially deprived*, SMD)¹⁸;
- ILI koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada¹⁹.

Stopa AROPE u 28 država članica EU-a (skupina EU-28) neznatno se smanjila 2014. na 24,4 %²⁰, odnosno riječ je o 122 milijuna ljudi, što je pad s 24,5 % iz 2013., odnosno s 24,7 % iz 2012. Ipak, ona je i dalje iznosila jedan postotni bod više nego 2009. (23,3 %).

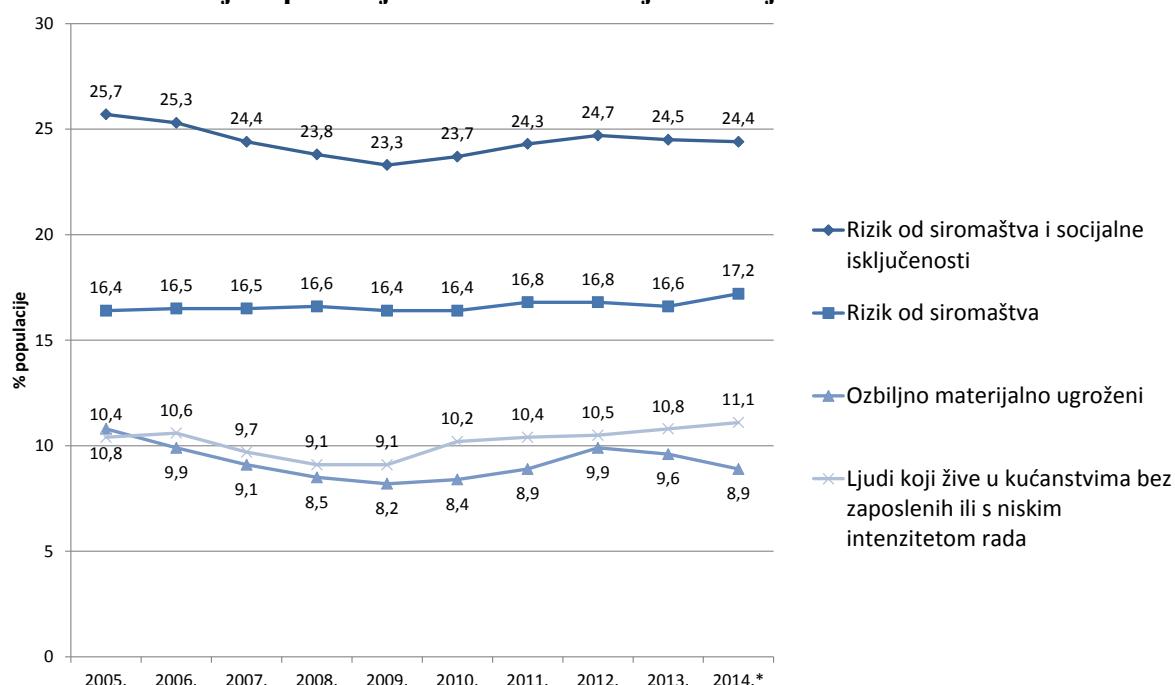
¹⁷ Eurostat primjenjuje faktor ekvivalencije izračunan u skladu s prilagođenom ljestvicom OECD-a. Pri izračunu se prvoj osobi od 14 godina ili starijoj dodjeljuje ponder 1,0, ostalim osobama od 14 godina ili starijima dodjeljuje se ponder 0,5, a osobama od 0 do 13 godina ponder 0,3. Eurostat navodi precizniju definiciju na poveznici http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Material_deprivation

¹⁸ Smatra se da su osobe ozbiljno materijalno ugrožene ako si ne mogu priuštiti najmanje tri stavke (robe ili usluge) s popisa deset stavaka koje se smatraju važnim.

¹⁹ Ljudi koji žive u kućanstvima s izrazito niskim intenzitetom rada pripadnici su dobne skupine 0 – 59 koji žive u kućanstvima u kojima su odrasle osobe (dobna skupina 18 – 59) tijekom protekle godine odradile manje od 20 % svojeg ukupnog radnog potencijala.

Kućanstva bez zaposlenih i ozbiljna materijalna ugroženost u najvećoj su mjeri uzrok porasta rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti. Godine 2013. došlo je do blagog pada ozbiljne materijalne ugroženosti na 9,6 % cijelokupnog stanovništva. Na temelju privremenih podataka Eurostata za 2014.²¹ očekuje se da se ozbiljna materijalna ugroženost otada dodatno smanjila iako ostaje znatno viša od 8,2 % iz 2009. (vidjeti sliku 15.). Osim toga, udio kućanstava bez zaposlenih porastao je 2013. na 10,8 %, što je znatno više od razine od 9,1 % prije krize. Stopa rizika od siromaštva kojom je obuhvaćena skupina osoba koje nakon transfera primaju manje od 60 % srednjeg dohotka kućanstva²² i dalje je stabilna i iznosi približno 16,6 %, ali pragovi siromaštva koji se smatraju granicom rizika od siromaštva i dalje se snižavaju, što ukazuje na stalno pogoršanje životnog standarda. Razina do koje se rizik od siromaštva i socijalne isključenosti može ograničiti ovisi o nacionalnim automatskim stabilizatorima.

Slika 15.: Kretanja u području siromaštva i socijalne isključenosti u EU-u

Izvor: Eurostat, istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Napomena: privremeni podaci za 2014. Skupina EU-27 do 2009.; kućanstva bez zaposlenih: % stanovništva dobne skupine od 0 do 59 godina; rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE), rizik od siromaštva (AROP): dohodak u prethodnoj godini; ozbiljno materijalno ugrožene (SMD): tekuća godina; kućanstva bez zaposlenih: prethodna godina.

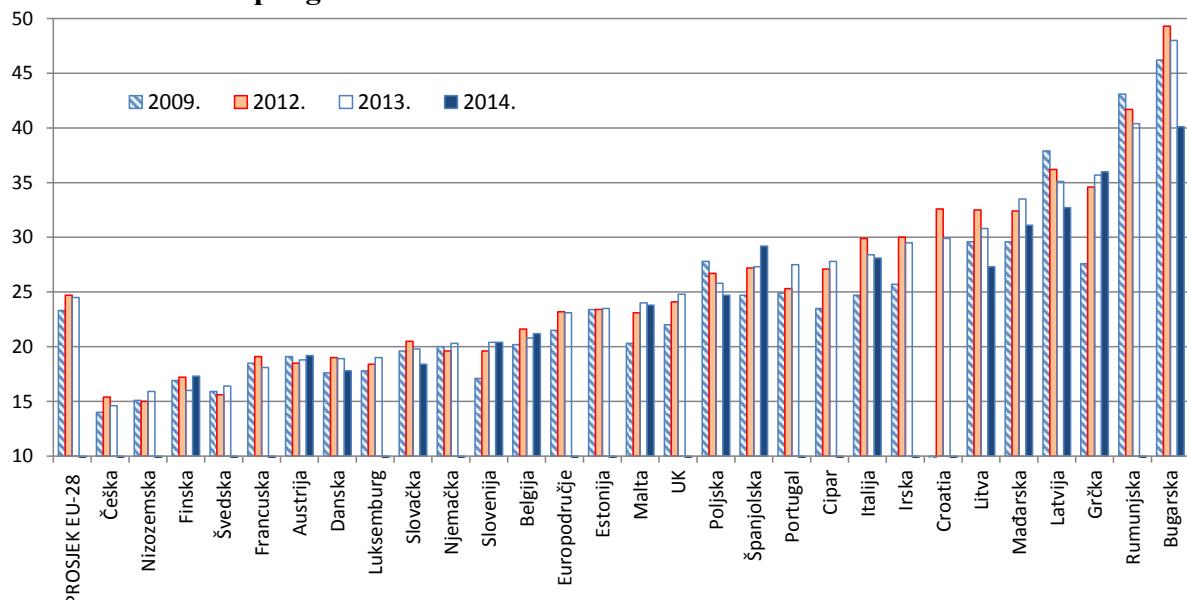
²⁰ Podaci o stopi AROPE za 2014. procjena su Eurostata na temelju podataka koje je dostavila većina država članica.

²¹ Više podataka o prvim rezultatima statistike o materijalnoj ugroženosti navedeno je u odgovarajućem dokumentu Eurostata dostupnom na poveznici http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Material_deprivation_statistics_-_early_results

²² Manje od 60 % srednjeg nacionalnog dohotka kućanstava nakon socijalnih transfera.

Devet je država članica 2013. i 2014. zabilježilo stope AROPE niže od 20 % (Češka, Nizozemska, Finska, Švedska, Francuska, Austrija, Danska, Luksemburg i Slovačka), što je uglavnom jednaka razina kao 2009. S druge je strane šest država članica zabilježilo stope AROPE više od 30 %, od kojih su četiri zemlje ostvarile smanjenje nacionalne stope AROPE u odnosu na prethodnu godinu (slika 16.).

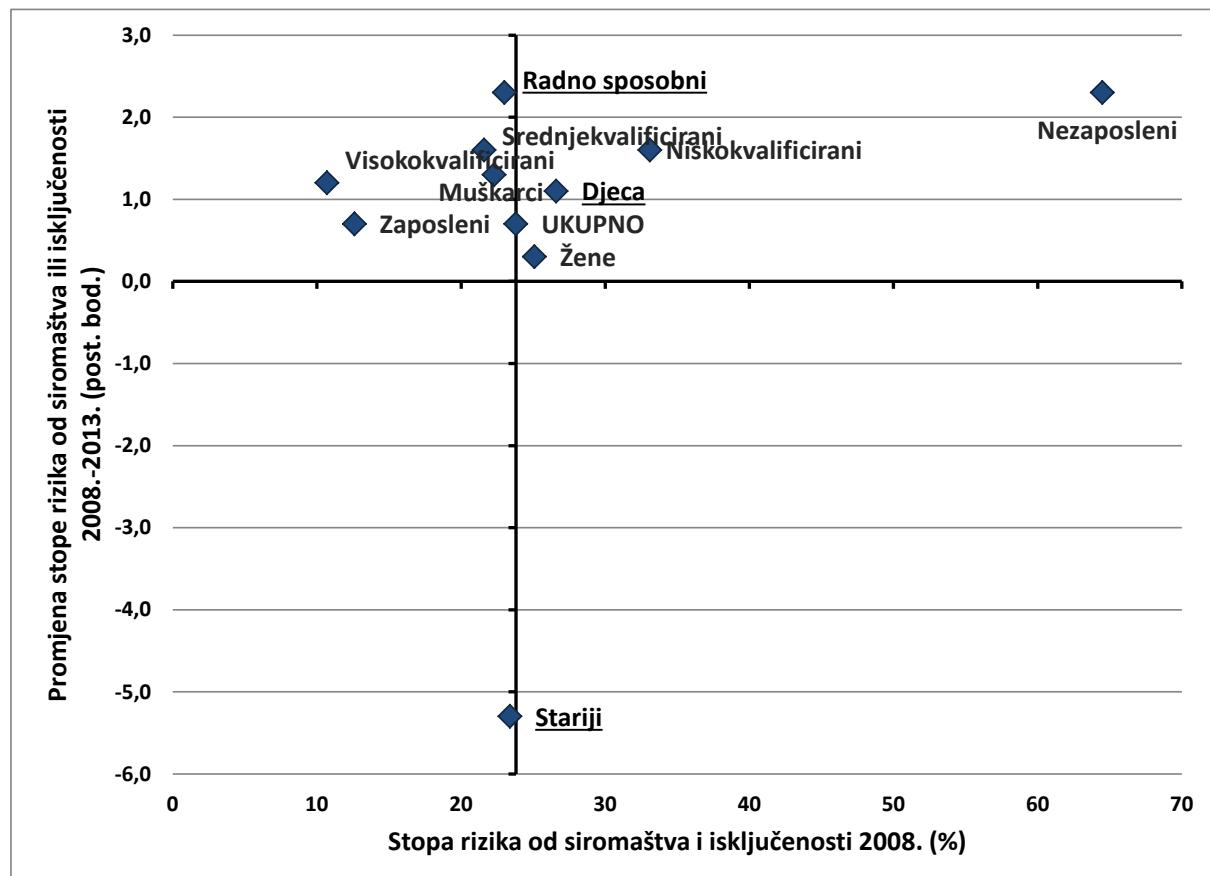
Slika 16.: Stope rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) kao postotak ukupnog stanovništva

Izvor: Eurostat, istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima

Radno sposobno stanovništvo i njihova djeca bili su izloženi najvećem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, dok su stariji uživali bolju zaštitu zbog relativne stabilnosti mirovina u usporedbi s prihodima od zaposlenja (slika 17.). Rizik od siromaštva i isključenosti radno sposobnog stanovništva povećao se s 23 % 2008. na 25,3 % 2013. zbog gubitka radnih mjesta i rastućeg siromaštva zaposlenih. Muškarci su 2013. i dalje bili izloženi manjem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti nego žene u skupini država članica EU-28: stopa AROPE za muškarce zadržala se na 23,6 % u usporedbi s 25,4 % za žene.

Slika 17.: Rizik od siromaštva i socijalne isključenosti prema dobnoj skupini, statusu na tržištu rada i razini vještina, 2008. i promjena od 2008. do 2013.

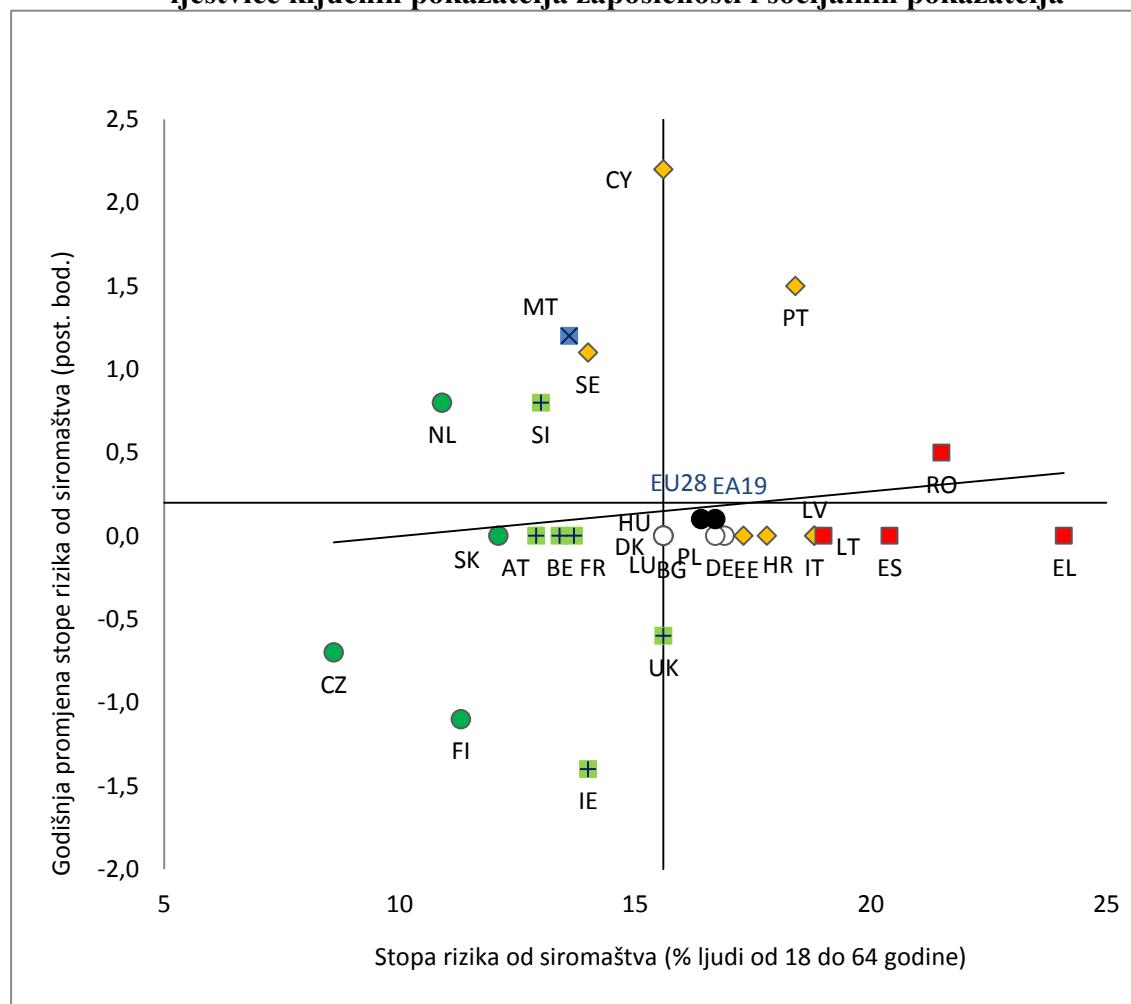

Izvor: Eurostat, istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima

Kad je riječ o radno sposobnom stanovništvu (dobna skupina 18 – 64), iz podataka iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja vidljivo je da su tri zemlje s razinama rizika od siromaštva (AROP) višima od prosjeka EU-a ili blizu tog prosjeka (Cipar, Portugal i Rumunjska) 2013. zabilježile daljnja povećanja. U Cipru i Portugalu došlo je do znatnijeg povećanja (2,2 postotna boda, odnosno 1,5 postotnih bodova). Druge zemlje s razinama siromaštva znatno višima od prosjeka (Grčka, Španjolska i Litva) nisu zabilježile znatniji statistički pad te je stanje u njima i dalje kritično. Među zemljama s relativno nižim razinama rizika od siromaštva stanje je trebalo promatrati u Malti i Švedskoj s obzirom na znatno veći porast od prosječnog. Kako je vidljivo na slici 18.²³, pozitivan nagib linije regresije ukazuje na različita kretanja u državama članicama.

²³ Na temelju podataka iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima intervali pouzdanosti izračunani su u skladu s točkastom procjenom pokazatelja izloženosti riziku od siromaštva i nejednakosti dohodaka (S80-S20). Rezultati tog izračuna ugrađeni su u metodologiju za klasificiranje država članica. Prema tomu, na slikama 16. i 18. promjene koje se u statističkom smislu ne razlikuju od nule zamijenjene su tom vrijednošću. Slično tome, razine koje se u statističkom smislu ne razlikuju od (neponderiranog) prosjeka EU-a zamijenjene su tom vrijednošću. Pojedinosti o metodologiji nalaze se u Prilogu.

Slika 18.: Stopе rizika od siromašta među radno sposobnim stanovništвом (18 – 64) iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

Izvor: Eurostat, istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje).

Razdoblje: razina 2013. i promjena od 2012. do 2013.

Napomena: središte osi predstavlja neponderirani prosjek skupine EU-28. Skupine EU-28 i EA-19 odnose se na odgovarajuće ponderirane prosjeke. Legenda je navedena u Prilogu. Statistički neznatne promjene i razlike u odnosu na (neponderirani) prosjek EU-a svedene su na nulu. Više pojedinosti o metodologiji nalazi se u Prilogu.

Nezaposleni su izloženi najvećem riziku od siromašta i isključenosti, ali je tijekom krize došlo i do porasta siromašta zaposlenih iako se stopa AROP za zaposlene u 28 država članica EU-a 2013. u prosjeku stabilizirala na 8,9 % u usporedbi s 9,0 % iz 2012. Stopa siromašta zaposlenih kretala se u rasponu od 3,7 % u Finskoj do 18 % u Rumunjskoj. Smanjenjem nezaposlenosti pridonijet će se snižavanju razina siromašta, ali samo polovina siromašnih koji pronađu posao pronađe izlaz iz siromašta²⁴. Učinak otvaranja radnih mjesta i rasta zaposlenosti na siromašto zapravo ovisi o tome nudi li se na novim radnim mjestima plaća dosta na za dostojan život (u smislu radnog vremena i satnice) te o tome radi li se o kućanstvima gdje je velik broj zaposlenih ili onima gdje je malen broj zaposlenih.

²⁴ Vidjeti *Employment and Social Developments in Europe 2013 (Zapošljavanje i socijalna kretanja u Evropi 2013.)*

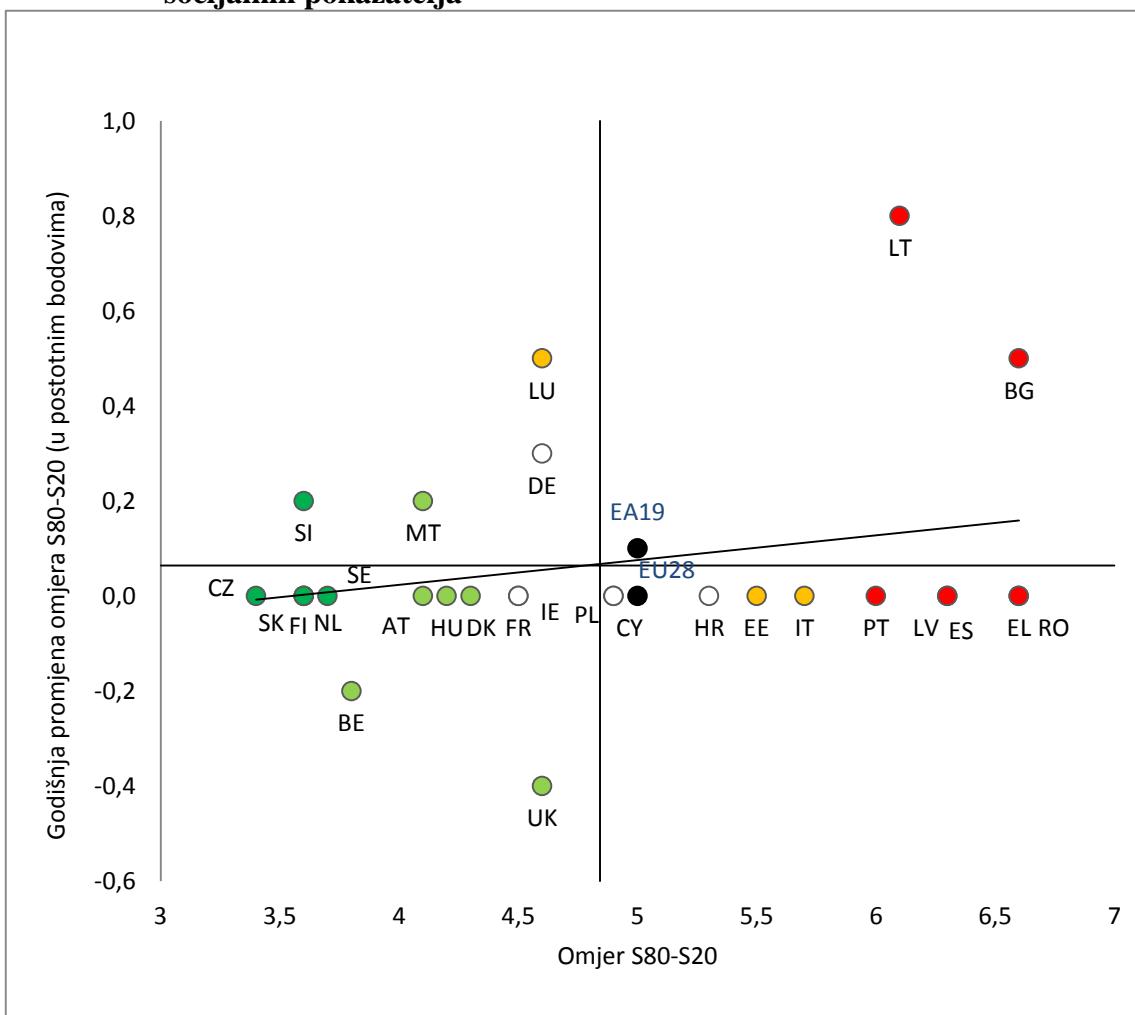
Dok je u većini zemalja 2013. došlo do stabilizacije rizika od siromaštva ili isključenosti djece, on je i dalje iznosio visokih 27,7 %, a udio djece u kućanstvima bez zaposlenih nastavio je rasti (9,7 % u EU-u 2013.). Životni standard djece u velikoj mjeri ovisi o statusu njihovih roditelja na tržištu rada. Djeca koja žive u kućanstvima bez zaposlenih, sa samohranim roditeljem ili sa samo jednim zaposlenim roditeljem, izložena su znatno većem riziku od siromaštva. Zahvaljujući novčanim transferima kojima se u različitoj mjeri nadoknađuje nedostatak dohotka od rada, u brojnim se zemljama smanjuje rizik od siromaštva djece (u rasponu od manje od 20 % u Grčkoj i Rumunjskoj do više od 50 % u Švedskoj, Njemačkoj, Austriji, Ujedinjenoj Kraljevini i Irskoj).

Među osobama s invaliditetom zabilježene su više stope AROPE (30 % 2013.), a rizik se povećava sa stupnjem invaliditeta (težak – umjeren). Ne smanjuje se raskorak u izloženosti riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti između osoba s invaliditetom i bez njega (8,5 postotnih bodova u EU-u). **Obrazovna postignuća i dalje su ključni pokretač razlika u stopama financijskog siromaštva.** Stope AROP za osobe s tercijarnim obrazovanjem (5. i 6. razina) iznosile su manje od jedne trećine stope AROP za osobe s primarnom ili nižom sekundarnom razinom obrazovanja. Te su stope 2013. iznosile 7,5 %, odnosno 23,7 %. Za osobe s višim sekundarnim obrazovanjem navedena je stopa iznosila 14,5 %.

Nejednakost dohodaka uglavnom je ostala stabilna 2013. Omjer S80-S20²⁵ iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja neznatno se povećao (za 0,1 postotni bod) u europodručju, dok se u skupini EU-28 gotovo nije promijenio (slika 19.). Međutim, diljem Europe zabilježena je široka i rastuća disperzija podataka o nejednakosti, što je, među ostalim, posljedica različitih učinaka krize na zaposlenost i raspoloživi dohodak kućanstava, različite redistributivne uloge sustava poreza i naknada te različitih stanja nacionalnih sustava socijalne zaštite. Najveća je nejednakost zabilježena u Portugalu, Litvi, Španjolskoj, Latviji, Grčkoj, Bugarskoj i Rumunjskoj, u kojima je zabilježen omjer S80-S20 viši od šest. Među navedenim zemljama znatnija su povećanja zabilježena u Litvi i Bugarskoj. U Luksemburgu je 2013. također zabilježeno povećanje nejednakosti dohodaka znatno veće od prosječnog, iako je njezina razina i dalje relativno niska.

²⁵ Omjerom S80-S20 mjeri se omjer između dohodaka 20 % stanovništva koje ostvaruje najviše dohotke i dohodaka 20 % stanovništva koje ostvaruje najniže dohotke na temelju podataka iz istraživanja o dohotku i životnim uvjetima.

Slika 19.: Nejednakost (omjer S80-S20) iz ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

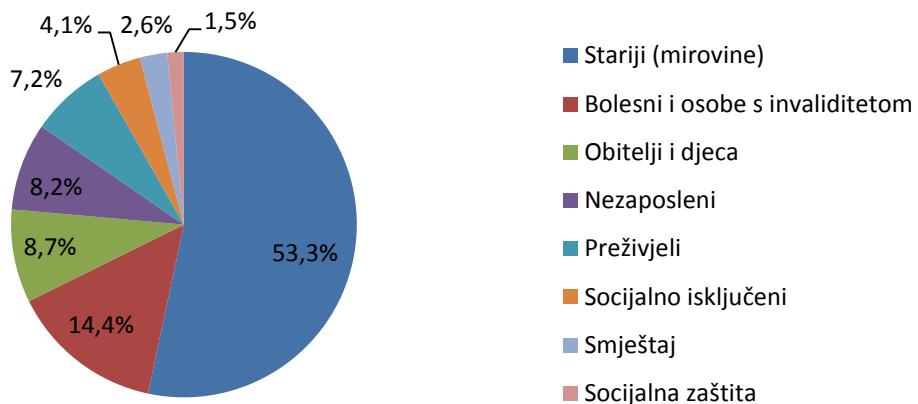
Izvor: Eurostat, istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje).

Razdoblje: razina 2013. i promjena od 2012. do 2013.

Napomena: središte osi predstavlja neponderirani prosjek skupine EU-28. Skupine EU-28 i EA-19 odnose se na odgovarajuće ponderirane prosjeke. Legenda je navedena u Prilogu. Statistički neznatne promjene svedene su na nulu. Više pojedinosti o metodologiji nalazi se u Prilogu.

Potrošnja za socijalnu zaštitu kao udio u BDP-u u prosjeku je neznatno porasla u 28 država članica EU-a. Godine 2012. došlo je do porasta na 29,4 % BDP-a skupine EU-28 s 29,0 % BDP-a 2011. Deset država članica 2012. namijenilo je više od 30 % BDP-a potrošnji za socijalnu zaštitu (Danska, Francuska, Nizozemska, Irska, Grčka, Finska, Belgija, Švedska, Italija i Austrija), dok je osam zemalja za nju namijenilo manje od 20 % (Latvija, Estonija, Rumunjska, Litva, Bugarska, Poljska, Slovačka i Malta). U smislu udjela, više od polovine ukupne potrošnje 2013. odnosilo se na starije stanovništvo (mirovine; slika 20.).

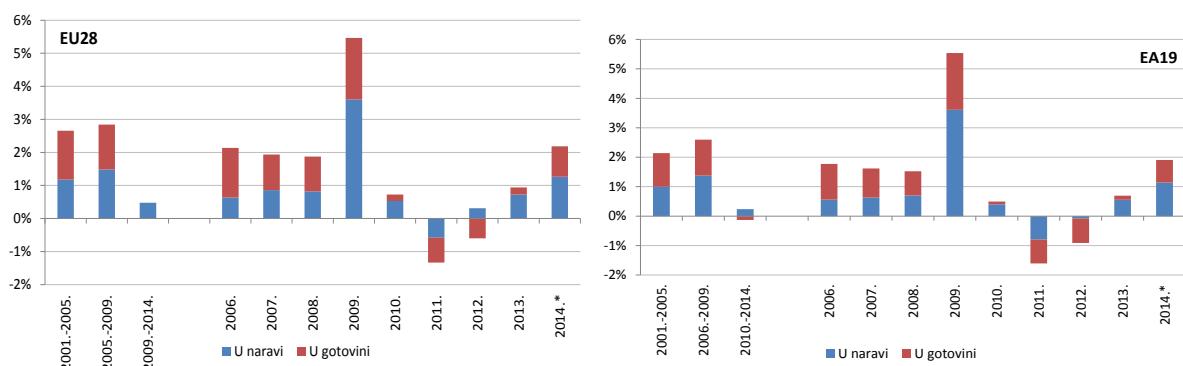
Slika 20.: Sastavni dijelovi socijalnih rashoda 2013. u skupini EU-28 kao postotak ukupne potrošnje za socijalnu zaštitu

Izvor: Eurostat, ESSPROS

Usporedno s poboljšanjem gospodarskog okruženja 2014. došlo je do bržeg porasta potrošnje u gotovini i naravi u realnom smislu u EU-u i europodručju u usporedbi s 2013. (slika 21.). Međutim, povećanjem davanja u naravi 2014. samo je djelomično nadoknađen pad uočen između 2010. i 2012. Većina je država članica zabilježila slične poraste, osim Irske, Grčke, Španjolske, Cipra, Hrvatske i Slovenije u kojima su se davanja u naravi i dalje smanjivala.

Slika 21.: Raščlamba godišnje promjene u realnim javnim socijalnim rashodima između doprinosa u gotovini i naravi (od 2001. do 2014.) u skupinama EU-28 i EA-19

Izvor: Eurostat, nacionalni računi (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje). Napomena: vrijednosti za 2014. procijenjene su na temelju nacionalnih računa. Napomena: u slučaju nedostupnih podataka u nacionalnim računima (na godišnjoj osnovi), podaci su se temeljili ili na nacionalnim računima (na tromjesečnoj osnovi) ili na bazi podataka AMECO (u potonjem slučaju obično primjenom izračunanih stopa rasta na podatke iz nacionalnih računa (na godišnjoj osnovi)).

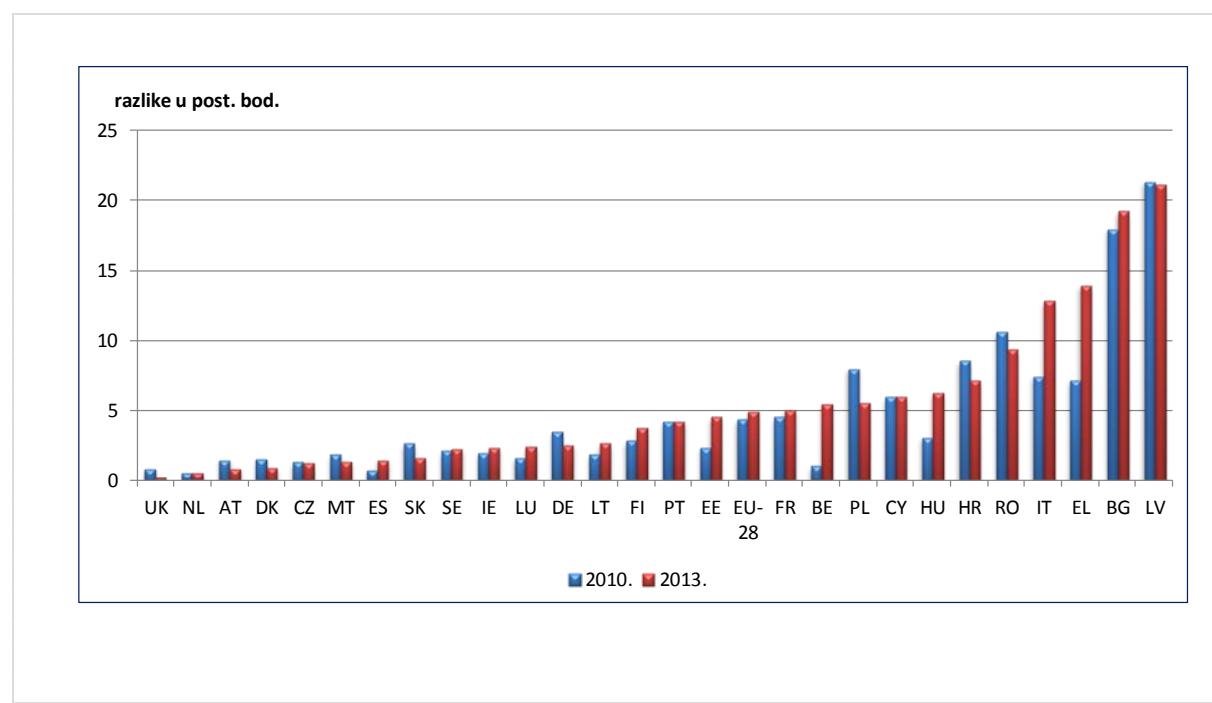
Promjene u sustavu poreznih olakšica tijekom razdoblja od 2008. do 2014. snažno su utjecale na dohotke kućanstava diljem država članica²⁶. U nekim su zemljama mjere donesene od 2008. rezultirale znatnim smanjenjem dohodaka kućanstava (–17 % u Grčkoj, –4,5 % u

²⁶ De Agostini et al (2015): *The effect of tax-benefit changes on the income distribution in 2008-2014 (Učinak promjena sustava poreznih olakšica na raspodjelu dohotka u razdoblju od 2008. do 2014.)*

Latviji i približno – 4 % u Italiji i Estoniji), iako je učinak u pravilu bio veći na visoke nego na niske dohotke. U novije su vrijeme u većini evaluiranih država članica mjere donesene 2013. i 2014. općenito pozitivno utjecale na dohotke te su u većini slučajeva bile korisnije za skupine s nižim dohotkom. Zabilježeno je da se u zemljama u kojima je uočen sličan prosječni učinak na dohotke kućanstava distribucijski učinak mjera tijekom razdoblja od 2008. do 2014. različito kretao među skupinama s nižim i višim dohodcima, čime se naglašava važnost oblikovanja mjera u smislu ishoda politike.

U nekim je zemljama još više otežan pristup zdravstvenoj skrbi kućanstava s niskim dohotkom. Prosječno u EU-u 6,4 % stanovništva koje živi u kućanstvima s niskim dohotkom (najniži kvintil) prijavilo je neispunjenu potrebu za zdravstvenom skrbi²⁷, u usporedbi s 1,5 % stanovništva koje živi u bogatijim kućanstvima (najviši kvintil). Tijekom krize u državama članicama povećao se raskorak u pristupu zdravstvenoj skrbi između bogatih i siromašnih (slika 22.).

Slika 22.: Samoprijavljeni neispunjena potreba za zdravstvenim pregledom (najniži kvintil – najviši kvintil)

Izvor: Eurostat, istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima. Napomene: razlog: preskupo ili predaleko ili lista čekanja. (Podaci Eurostata za SI nisu dostupni.)

²⁷ Ljudi su izjavljivali da nisu otišli liječniku čak ni kad su trebali jer je to preskupo, predugo se čeka ili se liječnik nalazi predaleko od mjesta njihova stanovanja.

2. ZAPOSLENOST I SOCIJALNE REFORME – AKTIVNOSTI DRŽAVA ČLANICA

U ovom se odjeljku navodi pregled nedavnih ključnih reformi u području zapošljavanja te socijalnih reformi i mjera koje su države članice poduzele u prioritetnim područjima utvrđenima novim smjernicama EU-a za zapošljavanje²⁸. Smjernicama politika zapošljavanja država članica kombiniraju se aspekti potražnje i ponude te iako su one namijenjene državama članicama, potrebno ih je provesti u bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima i dionicima. Ovaj se odjeljak temelji na podacima iz baze podataka LABREF za 2014., nacionalnim programima reformi država članica za 2015. i izvorima Europske komisije²⁹.

2.1. Povećanje potražnje za radnom snagom

Poticaji za zapošljavanje i dalje se u velikoj mjeri upotrebljavaju kao instrument za potporu zapošljavanju i otvaranju radnih mjeseta, pri čemu su neke zemlje poboljšale ili dodatno prilagodile postojeće programe (Litva, Švedska, Irska), a druge su uvele potpuno nove programe (Cipar, Francuska, Rumunjska i Italija). Poticaji za *start-up* poduzeća, uključujući mjere za poticanje poduzetništva, uvedeni su u Španjolskoj, Cipru, Portugalu i Slovačkoj.

Aktivnosti država članica u području oporezivanja rada od početka krize ukazuju na odnos između ravnoteže državnog proračuna i smjera reformi u području oporezivanja rada. Zemlje sa stalnom negativnom proračunskom ravnotežom u prosjeku su donijele više reformskih mjera kojima se oporezivanje rada povećalo. Smanjenje visokog poreznog klina u području rada i dalje je izazov, ali je nekoliko zemalja nedavno donijelo mjere za smanjivanje poreznog klina.

U Francuskoj, Grčkoj, Latviji, Belgiji, Italiji, Rumunjskoj i Švedskoj uvedena su ili ojačana strukturna smanjenja doprinosa za socijalno osiguranje u svrhu pružanja potpora potražnji za radnom snagom. U Hrvatskoj, Sloveniji, Portugalu, Slovačkoj, Belgiji i Ujedinjenoj

²⁸ Komisijin prijedlog odluke Vijeća o smjernicama politika zapošljavanja država članica, 2. ožujka 2015.; Odluka Vijeća o smjernicama politika zapošljavanja država članica, 5. listopada 2015.

²⁹ Iscrpna analiza kretanja na tržištu rada i plaće od 2008. dostupna je u izvješću „Labour market developments and wages in 2015” (Razvoj tržišta rada i plaće 2015.), Europska komisija, Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, 2015.

Kraljevini uvedena su ciljana smanjenja za ugrožene skupine. Španjolska je 2015. uvela nižu stopu doprinosa za socijalno osiguranje pri zapošljavanju na neodređeno vrijeme. Finska je smanjila doprinose zaposlenika za socijalno osiguranje kako bi omogućila protutežu za porast niskih plaća. U Italiji je *Zakonom o stabilnosti* iz 2015. uvedeno nekoliko mjera za smanjenje poreznog klina u području rada, uključujući smanjenje troškova rada za poslodavce, porezne olakšice za radnike s niskim plaćama i trogodišnje smanjenje doprinosa za socijalno osiguranje za zapošljavanje na neodređeno vrijeme 2015. U Francuskoj su „Paktom odgovornosti i solidarnosti” postojećim neciljanim poreznim olakšicama za konkurentnost i zapošljavanje dodana dodatna smanjenja doprinosa za socijalno osiguranje na niske i srednje plaće. Grčka je uvela novu poreznu ljestvicu, ukinula pragove za oslobođenje od poreza i zamijenila ih ciljanim poreznim olakšicama.

Nakon dalekosežnog djelovanja prethodnih godina određivanje plaća u pravilu pokazuje da se realne plaće kreću u skladu s kretanjima produktivnosti, pri čemu je nekoliko zemalja nedavno poduzelo mjere u pogledu minimalnih plaća. Međusektorski sporazumi o ograničenju plaća sklopljeni su u Finskoj za razdoblje od 2014. do 2015. i u Španjolskoj za razdoblje od 2015. do 2016. U Sloveniji je 2015. sklopljen Socijalni sporazum kojim su kao osnova za određivanje plaća u privatnom sektoru određeni kolektivni ugovori, inflacija i udio sektorske produktivnosti. Kako bi osigurala usklađenost između kretanja plaća i produktivnosti, belgijska je vlada privremeno suspendirala automatsku indeksaciju plaća do 2016., dok je u Cipru suspenzija indeksacije plaća i za privatni sektor produljena do 2016. U Grčkoj (od 2017.), Irskoj i Hrvatskoj uvedeni su novi mehanizmi određivanja minimalne plaće, a Njemačka je od 2015. uvela nacionalnu zakonsku minimalnu plaću. U Portugalu su nakon presude Ustavnog suda vraćene 13. i 14. plaća javnom sektoru. U Ujedinjenoj Kraljevini vlada uvodi nacionalnu plaću dostatnu za dostojan život koja se utvrđuje nizom kriterija različitih od onih koji se primjenjuju za postojeću nacionalnu minimalnu plaću.

2.2. Povećanje ponude radne snage, vještina i kompetencija

U izvjesnom broju država članica smanjenjima poreza na osobni dohodak pružena je potpora sudjelovanju na tržištu rada. U Španjolskoj i Latviji uvedena su smanjenja poreza na osobni dohodak, posebno zbog rješavanja loših finansijskih okolnosti i nemotiviranosti za rad skupina s niskim dohotkom. Druge su zemlje povećale prag niskog dohotka ili porezne olakšice (Švedska, Latvija, Litva, Nizozemska i Njemačka). Austrija je 2015. uvela velike

promjene poreza na osobni dohodak, uključujući smanjenje početne stope poreza na osobni dohodak.

Reforme mirovina i dalje su usmjerenе на постизање равнотеже између радног вијека и мировине, углавном с помоћу повећања доби умирољења, строжих услова за умирољење и мање могућности за пријевремено умирољење. Током прошле године неколико је држава чланica (Belgija, Bugarska, Nizozemska, Portugal и Уједињена Краљевина) донijelo нова или objavilo претходно planirana повећања доби умирољења. Укупно 25 од 28 држава чланica ozakonilo je постојећа ili будућa повећања. Међу njima sedam je zemalja (Cipar, Danska, Grčka, Italija, Nizozemska, Portugal i Slovačka) izričito povezalo доб умирољења с будуćим продуженима очekivanog животног вијека, а sve više zemalja (Belgija, Finska, Slovenija) razmišlja о tome.

Sve više држава чланica poduzima кораке за смањење броја излазакa с тржишта рада због пријевременог умирољења, на пример, повећањем доби умирољења и/или захтјевима у погледу трајања радног стажа (Belgija, Latvija) или поступним укидањем одређених накнада или програма за пријевремено умирољење (Луксембург, Пољска). Неколико је држава чланica (Bugarska, Danska, Hrvatska) uvelo строже критерије и поступке којима се уређује приступ накнадама за неделитет како би осигурале да су one намјенјене онима којима су заиста потребне умјесто да služe као посредан програм за пријевремено умирољење.

Неke су државе чланice 2014. и 2015. provele reforme за побољшање политика за равнотежу између пословног и приватног живота у циљу већег судјелovanja na тржишту rada. Austrija je do 2018./2019. nавила улагања u iznosu od 800 milijuna EUR за повећање броја и доступности места у цједневним школама, као и за побољшање квалитета njihovih usluga. Уједињена Краљевина uvela je zajednički roditeljski dopust, zahvaljujući čemu roditelji mogu dijeliti 52 tjedna plaćenog dopusta i plaću nakon rođenja ili usvajanja djeteta.

Већим судјелovanjem жена на тржишту рада може се pridonijeti rješavanju pitanja повећаног ризика од siromaštva и социјалне исključености, posebno u slučaju obitelji sa samohranim roditeljima, као и sprječavanju siromaštva u starijoj доби због nižih mirovinskih prava.

Poticanjem većeg броја жена на улазак на тржиште рада и останак на njemu може се pridonijeti ublažavanju učinaka сmanjenja броја radno sposobnog stanovništva koje se predviđa u većini држава чланica EU-a повећањем ponude radne snage. Time bi се pridonijelo сmanjenju

opterećenja javnih financija i sustava socijalne zaštite, bolje iskoristilo vještine i kompetencije žena i povećao potencijal za rast i konkurentnost.

Strukturne slabosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja i dalje utječu na razine vještina. Nedavne reforme u Italiji bile su usmjerenе na stabilizaciju javnog sustava obrazovanja putem ugovora na neodređeno vrijeme za zaposlene u tom sektoru. Španjolska je 2015. provela reformu organizacije takozvanog podsustava osposobljavanja za posao i upravljanja njime u cilju povezivanja sadržaja osposobljavanja i potreba na tržištu rada, dok će se u Švedskoj novom inicijativom za obrazovanje odraslih povećati broj mjesta u općinskom sustavu obrazovanja odraslih. Poboljšanjem informacija o vještinama (procjena potreba za vještinama, očekivanja i predviđanja) i njihovom upotreboom pri usmjeravanju ponude obrazovanja i osposobljavanja moglo bi se pridonijeti postizanju bolje ravnoteže između potražnje za vještinama i njihove ponude. Dok u nekim državama članicama postoji tradicija kvantitativnog i kvalitativnog predviđanja te jasni mehanizmi suradnje između institucija za obrazovanje i osposobljavanje i čimbenika na tržištu rada (primjerice, u Danskoj i Švedskoj), u drugima sustavi nisu toliko koherentni. Neke se države članice nalaze u postupku razvoja informacija o vještinama (primjerice, Estonija i Rumunjska), često uz potporu Europskog socijalnog fonda (ESF)³⁰. Međutim, javna potrošnja na obrazovanje smanjila se u gotovo polovini država članica, a u EU-u kao cjelini za 3,2 % u usporedbi s 2010.³¹.

Države članice ulažu daljnje napore u pružanje potpore zapošljavanju mladih i rješavanju problema velikog broja pripadnika skupine NEET. Velik broj aktivnosti država članica usmjeren je na poboljšanje kvalitete obrazovanja i osposobljavanja radi bolje tranzicije od škole do poslovanja. Njemačka je izmijenila zakon kako bi provela „potpomognuto strukovno obrazovanje“ kojim se omogućuje bolja priprema i praćenje mladih u nepovoljnem položaju, kao i pružanje usluga poduzećima koja sudjeluju u njihovu osposobljavanju. U Francuskoj se od kraja 2014. provodi sveobuhvatni plan smanjenja prijevremenog napuštanja školovanja. U probnoj je fazi poseban „prilagođen početni put osposobljavanja“ za učenike od 15 godina ili starije koji su izloženi tom riziku, a koji je kombinacija redovnog obrazovanja i izvanškolskih aktivnosti. Za osobe od 16 do 25 godina

³⁰ Skills Governance in the EU Member States, sažeto izvješće, listopad 2015. (očekuje se, C4 treba kasnije dodati poveznici)

³¹ Podaci za 2013., *Education and Training Monitor 2015 (Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2015.)*

koje prijevremeno napuste školovanje uvedeno je zakonsko pravo na povratak u sustav obrazovanja ili osposobljavanja.

Poljska je uvela mjere kako bi studentima osigurala pripravnički staž u velikim poduzećima i u javnoj upravi. Danska od 2015. provodi veliku reformu strukovnog obrazovanja, među ostalim u cilju smanjenja napuštanja školovanja, promicanja popularnosti strukovnog obrazovanja i povećanja prilika za naukovanje. Bugarska je izmijenila zakonodavstvo u pogledu pripravničkog staža, a u tijeku je postupak prilagodbe nastavnih planova i programa radi boljeg zadovoljavanja potreba tržišta rada. U Austriji je poseban naglasak stavljen na obrazovanje mlađih, uključujući reforme strukovnog obrazovanja i visokog obrazovanja kako bi se olakšao prijelaz iz obrazovnog sustava na posao. Cilj je reforme Zakona o strukovnom obrazovanju daljnje poboljšanje sustava osposobljavanja naučnika i njegove kvalitete. Italija je odobrila reformu školstva kojom se promiče stažiranje i stavlja naglasak na suradnju s poduzećima.

Brojne države članice povećale su napore u pružanju potpore ranom uključivanju skupine NEET i približavanju tržištu rada mlađih koji su najudaljeniji od njega. Latvija, Finska, Portugal i Rumunjska u suradnji s Europskom komisijom početkom 2015. osmisile su aktivnosti za podizanje svijesti o prilikama koje se nude Jamstvom za mlađe i poticanje pripadnika skupine NEET na registraciju kod pružatelja usluga i iskorištavanje potpore. Portugal je uspostavio široku mrežu partnera kako bi se približio pripadnicima skupine NEET. Osim toga, pokrenuta je *online* platforma Jamstva za mlađe gdje se svi pripadnici skupine NEET mogu registrirati, a potom ih se automatski preusmjerava na stranice javnih službi za zapošljavanje (PES), mrežu EURES ili centre za kvalifikacije i profesionalno osposobljavanje. U Švedskoj je od siječnja 2015. znatno ojačana odgovornost općina u pogledu rada s mlađim pripadnicima skupine NEET. Bugarska je pokrenula nacionalni program „Aktiviranje neaktivnih” u cilju registracije nemotiviranih pripadnika skupine NEET pri uredima za zapošljavanje te njihova uključivanja u programe osposobljavanja ili pružanja pomoći pri povratku u sustav obrazovanja, koji uključuje imenovanje posrednika za Rome. Hrvatska 2015. razvija sustav praćenja pripadnika skupine NEET, koji je dio sveobuhvatnog registra ljudskih potencijala, kako bi riješila problem porasta broja pripadnika te skupine.

Još je jedan važan prioritet rušenje prepreka između ključnih čimbenika tranzicije od škole do poslovanja (obrazovanje, javne službe za zapošljavanje, poslodavci). U Belgiji je pružanje potpore zapošljavanju mlađih i ubrzavanje provedbe Jamstva za mlađe ključni prioritet Strategije za Bruxelles do 2025., koja je donesena u lipnju 2015. Uz potporu Europskog socijalnog fonda (ESF), u strategiju

su uključeni svi relevantni ministri, a ona se provodi u partnerstvu ključnih razina upravljanja kako bi se povezali sektori zapošljavanja, obrazovanja i mladih. Djelomično inspirirana Jamstvom za mlade, Njemačka je nastavila s osnivanjem agencija za zapošljavanje mladih / lokalnih organizacija za potporu mladima pri tranziciji od škole do poslovanja, čiji je broj do rujna 2014. iznosio najmanje 186. One potiču blisku suradnju različitih lokalnih čimbenika, uključujući javne službe za zapošljavanje, škole i službe za socijalnu skrb. Od 2015. planirano je više oglednih projekata uz financiranje ESF-a radi poboljšanja pružanja sociopedagoške pomoći i mogućnosti za rad mladih u nepovoljnem položaju.

Nekoliko je država članica uložilo napore u pružanje potpore otvaranju radnih mesta i poboljšanje mogućnosti na tržištu rada za mlade. Hrvatska je 2014. pokrenula 11 novih mjera aktivne politike tržišta rada u okviru paketa „Mladi i kreativni“ koje sada uključuju poticaje za zapošljavanje i samozapošljavanje, poticaje za osposobljavanje i usavršavanje, pripravnštvo, javne radove i očuvanje radnih mesta. Slovenski Zavod za zapošljavanje pokrenuo je 2015. program probnog rada namijenjen nezaposlenima do 29 godina kako bi na određenom radnom mjestu mogli iskušati svoje znanje, vještine i navike.

Profesionalna rehabilitacija ključna je za sudjelovanje osoba s invaliditetom na tržištu rada. Finska je uvela promjene kako bi omogućila rani pristup profesionalnoj rehabilitaciji radi sprječavanja umirovljenja s invalidskom mirovinom. Osoba u postupku rehabilitacije trebala bi od listopada 2015. biti u mogućnosti od zavoda za socijalno osiguranje dobivati djelomičnu naknadu za rehabilitaciju za one dane rehabilitacije kad radi samo pola radnog vremena. Hrvatska je u prosincu 2014. uvela izmjene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom kako bi poboljšala njihovu profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, a zakonom je predviđena i uspostava regionalnih centara za profesionalnu rehabilitaciju.

U brojnim državama članicama i među određenim skupinama postoji velik rizik od dugotrajne nezaposlenosti koja se ne može iskorijeniti pa prelazi u višu strukturnu nezaposlenost. Brojne su države članice uvele nove mjere usmjerene na dugotrajanu nezaposlenost. Portugal je 2015. pokrenuo program za potporu šestomjesečnom stažiranju dugotrajno nezaposlenih osoba starijih od 30 godina. U Španjolskoj se nacionalnim programom uključivanja pokrenutim krajem 2014. pruža finansijska potpora dugotrajno nezaposlenima koji ne primaju nikakve naknade, pri čemu su postroženi zahtjevi za traženje i

prihvaćanje posla te je predviđeno da jedan službenik bude zadužen za 400 000 korisnika naknada.

Finska je 2015. započela provedbu reforme potpore dugotrajno nezaposlenima te je osigurala jednu točku za kontakt radi bolje koordinacije službi za zapošljavanje, službi za isplatu naknada i socijalnih službi za dugotrajno nezaposlene na općinskoj razini. U Francuskoj se nacionalnim planom za suzbijanje dugotrajne nezaposlenosti donesenim 2015. kombiniraju osnaživanje personaliziranog, intenzivnog savjetovanja u cilju dosezanja broja korisnika od 460 000 u 2017., veća ponuda subvencioniranih ugovora i strukovnog obrazovanja te novi program osposobljavanja na radnom mjestu starijih ili nižekvalificiranih radnika, kao i bolji pristup skrbi za djecu i potporama stanovanju.

Zahvaljujući gospodarskom oporavku i manjem priljevu dugotrajno nezaposlenih te boljoj proračunskoj situaciji otvaraju se mogućnosti za dodatne intervencije. Međutim, dugotrajna nezaposlenost rješava se tekućim reformama u manje od polovine država članica. Države članice raspravljaju o prijedlogu Komisije za preporuku Vijeća o integraciji dugotrajno nezaposlenih na tržište rada.

2.3. Poboljšanje funkcioniranja tržišta rada

Aktivnosti država članica u modernizaciji zakonodavstva za zaštitu zaposlenja nastavljene su posebno u zemljama s velikim neravnotežama i segmentiranim tržištima rada. Međutim, samo je u nekim slučajevima cilj reformi smanjenje raskoraka između sudionika na tržištu rada i onih izvan njega. U Italiji je krajem 2014. donesen sveobuhvatan zakon (takozvani Zakon o radnim mjestima), uz završne provedbene uredbe koje su donesene u rujnu 2015., koji, među ostalim, uključuje pojednostavljenje ugovora i postupaka radnog prava te smanjenje opsega vraćanja na posao nakon neopravdanog otkaza. Zakonom o radu i sigurnosti iz 2014. u Nizozemskoj je uvedeno ograničenje iznosa otpremnina ili odštete za neopravdani otkaz, uz bolju zaštitu radnika u privremenom radnom odnosu. U Hrvatskoj je provedena široka reforma zakona o radu, što je dovelo do nižih troškova, jednostavnijih postupaka za pojedinačna i kolektivna otpuštanja, lakšeg pristupa radu preko agencija za privremeno zapošljavanje i fleksibilnije organizacije radnog vremena. I u Latviji je pojednostavljen postupak za kolektivna otpuštanja. U Bugarskoj je Zakon o radu

izmijenjen kako bi se povećala fleksibilnost radnog vremena i uredila mogućnost potpisivanja dnevnih ugovora o radu za kratkoročne, sezonske poslove u poljoprivredi.

Unatoč visokom stupnju segmentacije određeni broj zemalja olakšalo je pristup ugovorima na određeno vrijeme (Češka), produljile njihovo trajanje ili povećale mogućnost njihova obnavljanja (Hrvatska, Italija, Latvija i privremeno Portugal). Manji je broj zemalja ojačao propise o ugovorima na određeno vrijeme (Poljska), odnosno o radu preko agencija za privremeno zapošljavanje (Slovenija, Francuska, Danska i Slovačka). Ujedinjena Kraljevina uvela je naknadu za radne sporove pred sudom kako bi ograničila broj predmeta koje rješava sud.

U skladu s aktivnostima poduzetima u prethodnim godinama, u znatnom se broju država članica nastavilo povećanje učinkovitosti javnih službi za zapošljavanje. Danska i Latvija poboljšale su profiliranje tražitelja posla i usmjeravanje pomoći i usluga pri traženju posla, dok su Poljska i Slovačka stavile veći naglasak na usluge za ugrožene skupine. Švedska i Litva poboljšale su rješavanje slučajeva mlađih osoba i osoba koje napuste školovanje. Bolja suradnja različitih subjekata, u nekim slučajevima povezana s uvjetnom dodjelom sredstava među uredima, usuglašena je u Belgiji, Nizozemskoj, Španjolskoj i Slovačkoj. U Irskoj je u okviru programa Put do posla (engl. *JobPath Programme*) provedena reorganizacija javne službe za zapošljavanje u Irskoj te su s privatnim pružateljima usluga ugovoreni dodatni kapaciteti službi za zapošljavanje, uglavnom usmjereni na dugotrajno nezaposlene.

Reforma socijalnog dijaloga nastavlja se u brojnim državama članicama. Reforme su usmjerene na funkcioniranje i učinkovitost socijalnog dijaloga. One su uglavnom povezane s kolektivnim pregovaranjem, ali utječe i na predstavljanje radnika. Njemačka, Slovačka i Portugal ublažile su kriterije za proširenje sektorskih kolektivnih ugovora na plaće, pri čemu je Portugal djelomično odbacio praksu u okviru programa financijske pomoći. Neograničeno trajanje isteklih kolektivnih ugovora ukinuto je u Hrvatskoj. U Portugalu je 2014. skraćena valjanost isteklih, a neobnovljenih kolektivnih ugovora te je uvedena mogućnost pregovora o suspenziji kolektivnih ugovora u poduzećima u teškoćama. Socijalni partneri u Italiji potpisali su međusektorski sporazum kojim se pojašnjavaju kriteriji za mjerenje reprezentativnosti sindikata i utvrđuje tempo proširenja opsega decentraliziranog kolektivnog pregovaranja. U Hrvatskoj je od 2014. na snazi novo zakonodavstvo o aktivnostima sindikata. U Francuskoj je vlada 2015. provela posebnu reformu socijalnog dijaloga kako bi modernizirala predstavljanje radnika i racionalizirala

obveze poslodavaca u pogledu informiranja predstavnika radnika i savjetovanja s njima. Godišnje kolektivno pregovaranje potrebno je reorganizirati u skladu s propisanim glavnim osima. U Njemačkoj je 2015. donesen zakon *Tarifeinheitsgesetz* kojim se u slučaju preklapanja i proturječnih kolektivnih ugovora u poduzeću osigurava isključiva primjena ugovora koji je potписан sa sindikatom s najviše članova (u tom poduzeću). Novi zakon o sindikatima (engl. *Trade Union Bill*) iz 2015. u Ujedinjenoj Kraljevini sadržava reforme u pogledu sindikata i sindikalnih djelovanja.

Potrebno je dodatno praćenje uključivanja socijalnih partnera u osmišljavanje i provedbu politika i reformi. U većini država članica socijalni partneri u nekom obliku sudjeluju u pripremi nacionalnih programa reformi. Kvaliteta i razmjer njihova sudjelovanja te mjera u kojoj socijalni partneri mogu utjecati na sadržaj nacionalnih programa reformi znatno se razlikuju. Manji broj država članica učinkovito uključuje socijalne partnere u provedbu preporuka za pojedine zemlje ili povezanih reformi i politika.

2.4. Osiguravanje pravednosti, suzbijanje siromaštva i promicanje jednakih mogućnosti

Napori za obuzdavanje ili smanjenje siromaštva i povećanje sudjelovanja na tržištu rada uključivali su znatne revizije sustava socijalnih naknada, pružanje potpore aktivnoj politici tržišta rada te ciljane mjere za osobe izložene većem riziku od siromaštva. Neke su države članice povećale iznos potpore dohotku (Belgija, Estonija, Hrvatska, Švedska, Rumunjska), dok su ostale unaprijedile mjere uvođenjem ograničenja naknada (Malta, Latvija) ili naknada od zaposlenja (Estonija). Određeni broj država članica uvodi ili jača mjere kao dio politike boljeg rješavanja siromaštva radno sposobnog stanovništva (Austrija, Bugarska, Njemačka, Danska, Nizozemska). Uvode se i različiti finansijski i nefinansijski poticaji kako bi se olakšao povratak na tržište rada (Belgija, Finska, Francuska, Latvija, Malta, Poljska). Reforme sustava socijalne pomoći i nezaposlenosti planirane su ili su u tijeku u izvjesnom broju zemalja (Belgija, Hrvatska, Grčka, Irska, Rumunjska, Švedska).

U Belgiji se nastavlja reforma sustava naknada za nezaposlenost kako bi se osigurala odgovarajuća ravnoteža između naknade i učinkovite pomoći pri traženju zaposlenja te mogućnosti osposobljavanja. Kao dio reforme sustava socijalne skrbi, Rumunjska planira uvesti minimalni dohodak za socijalnu uključenost kombinirajući pritom tri postojeća programa, bolje usmjeravanje na korisnike i smanjenje administrativnih troškova. Grčka je

diljem zemlje pokrenula pilot-program uvođenja minimalnog dohotka. Irska ulaže daljnje napore u smanjenje broja kućanstava s niskim intenzitetom rada putem integriranog pružanja usluga (*one-stop-shop*) i boljeg povezivanja prava na naknadu s uslugama uključivanja.

Države članice, zabrinute zbog učinaka sve većeg broja djece izložene siromaštvu, povećale su ulaganja za djecu. Mjere potpore dohotku za obitelji s djecom ojačane su ili proširene u Bugarskoj, Češkoj Republici, Poljskoj i Rumunjskoj, dok su Belgija i Malta uvele dječji dodatak za djecu iz obitelji s nižim prihodima. U Mađarskoj, Malti i Ujedinjenoj Kraljevini roditeljima se pružaju bolja potpora za pristup tržištu rada i više poticaja za rad. Ulaganje u obrazovanje, posebno u predškolski odgoj i obrazovanje, nastavljeno je u nekoliko država članica, što je odraz rastuće svijesti o presudnoj ulozi koju predškolsko razdoblje ima u oblikovanju kognitivnih i socijalnih vještina djece. Finska je uvela obvezno predškolsko obrazovanje, dok je Hrvatska uvela jednogodišnje obvezno predškolsko obrazovanje prije početka osnovnoškolskog obrazovanja. Austrija je osigurala dodatno javno financiranje kako bi poboljšala ishode predškolskog odgoja i obrazovanja, dok je Ujedinjena Kraljevina uvela 15 sati tjedno besplatne skrbi za trogodišnjake i četverogodišnjake te mjere usmjerene na malu djecu koja žive u nepovoljnim uvjetima. U nekim je država članicama isto tako povećano financiranje za proširenje ustanova za brigu o djeci (Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Poljska, Ujedinjena Kraljevina), za mogućnosti nakon nastave (Irska) ili za škole za cijelodnevni boravak (Austrija). Bugarska i dalje unaprjeđuje kvalitetu alternativnih oblika brige o djeci i potpore za djecu koja odrastaju izvan obitelji. Finska je isto tako donijela nekoliko mjera za jačanje zaštite djece u takvim situacijama.

U većini je država članica³² zahvaljujući nedavnim mirovinskim reformama došlo do zaustavljanja dugotrajnog rasta potrošnje za mirovine. Njihov učinak na primjerenošću mirovina i dalje ovisi o sposobnosti žena i muškaraca da imaju duže i ispunjenije karijere³³, što se među profesionalnim skupinama i između spolova razlikuje. Velika je većina reformi država članica usmjerena na povećanje dobi umirovljenja i ograničavanje prijevremenog umirovljenja ako reforme nisu uvijek praćene politikama aktivnog starenja. Neke su države članice zadržale ili ponovno uvele posebne uvjete za prijevremeno umirovljenje osoba s dugim karijerama ili na napornim radnim mjestima. Ograničavanje pristupa prijevremenom umirovljenju vladama i/ili socijalnim partnerima donijelo je izazov u

³² Izvješće o starenju stanovništva za 2015.,

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf

³³ Izvješće o primjerenošći mirovina za 2015., <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14529&langId=en>

smislu pronalaženja alternativnih rješenja za probleme s karijerama u kasnijoj dobi, poput upravljanja pitanjem starenja i zdravlja na radnom mjestu i tržištu rada.

Trenutačno u EU-u razlika u mirovinama između spolova i dalje iznosi 40 %, što je odraz razlike u plaći između spolova te kraćih i češće prekidanih prosječnih karijera žena. Općeniti pomak prema mirovinama vezanima uz plaće znači da mirovinski sustavi neće imati alate za nadoknadu takvih neravnoteža. Gotovo su sve države članice (osim Rumunjske), u okviru svojih napora da omoguće ženama da ostvare dulji radni staž, izjednačile dob umirovljenja za žene i muškarce ili u tu svrhu donijele buduće reforme, iako će ih u nekim slučajevima u potpunosti provesti tek tijekom 2040-ih.

Brojnim reformama promijenio se i način indeksacije mirovina na manje izdašne mehanizme povećanja. Njihov će učinak na primjerenošć mirovina ovisiti o plaćama i cijenama.

Zdravstveni sustavi pomažu očuvati i povratiti dobro zdravlje stanovništva EU-a. Osim kolektivnog i pojedinačnog blagostanja, oni potiču i gospodarsko blagostanje unaprjeđenjem sudjelovanja na tržištu rada i produktivnosti rada te smanjenjem izostanaka s posla. Zdravstveni sustavi očito imaju svoju cijenu: velik udio potrošnje na zdravstvene sustave u EU-u snose javne financije, zbog čega oni moraju ostati fiskalno održivi.

Potrebno je ocijeniti rezultate sustava zdravstvene skrbi i dugotrajne njege te provesti razborite i ambiciozne reforme. Razborite reforme uključuju osiguranje održivog finansijskog temelja, poticanje ponude povoljnih usluga primarne zdravstvene skrbi i omogućavanje pristupa tim uslugama, čime se smanjuje nepotrebno korištenje specijalističke i bolničke njege, jamči povoljna upotreba lijekova, bolja javna nabava, veća povezanost skrbi preko ažuriranih informacijskih kanala (poput e-zdravlja), potiče upotreba metodologije za procjenu relativne učinkovitosti zdravstvenih tehnologija i troškova skrbi u svrhu donošenja odluka i poboljšanja promicanja zdravlja te prevencije bolesti.

U većini su država članica provedene važne reforme zdravstvene skrbi. Brojne provedene strukturne reforme uključuju restrukturiranje primarne i sekundarne skrbi, bolju koordinaciju skrbi, intenzivniju i interoperabilniju primjenu informacijskih tehnologija i rješenja u vezi s e-zdravljem (Bugarska, Češka, Hrvatska, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Slovačka i Ujedinjena Kraljevina), pomak u politikama u području farmacije prema reguliranju cijena i generičkim zamjenama, kao i uvođenje finansijskih i nefinansijskih poticaja i za pružatelje i za korisnike usluga zdravstvene skrbi. Radi unaprjeđenja pružanja

usluga zdravstvene skrbi, nekoliko je država članica (Bugarska, Češka, Njemačka, Hrvatska, Irska, Poljska, Portugal, Švedska i Ujedinjena Kraljevina) uvelo politike usmjerene na optimizaciju liječenja i prepisivanja recepata.

Starenje zdravstvenih djelatnika u kombinaciji s izazovima pri njihovu zapošljavanju i zadržavanju na radnom mjestu zbog zahtjevnih radnih uvjeta i relativno niskih plaća u nekim zanimanjima u zdravstvu u brojnim su zemljama uzrok nedostatka zdravstvenih djelatnika. Kako bi se tome suprotstavile, neke su države članice (Belgija, Češka, Njemačka, Španjolska, Hrvatska, Irska, Latvija, Poljska, Švedska) donijele mjere kojima se olakšava osposobljavanje i usavršavanje zdravstvenih djelatnika i nude povećanja plaće i potpora radi veće privlačnosti sektora zdravstvene skrbi.

Nekoliko je država članica u postupku donošenja ili provedbe velikih reformi u području dugotrajne njage u cilju osiguranja učinkovitije upotrebe postojećih resursa. Reformske mjere usmjerene su na daljnji razvoj usluga kućne njage i jačanje integracije skrbi.

U izvjesnom broju država članica (Austrija, Belgija, Bugarska, Mađarska, Njemačka, Luksemburg) došlo je do izmjena mehanizama financiranja dugotrajne njage. Dok su neke države odlučile povećati javno financiranje i smanjiti privatnu podjelu troškova, ostale su snizile postojeće pragove prihvatljivosti za javnu potporu ili uvele druge mjere ograničavanja troškova.

Ograničeni je broj država članica prijavio mjere za sprječavanje zavisnosti koje su uglavnom bile povezane s boljom prevencijom i ranom dijagnozom demencije (Austrija, Bugarska, Irska). Nacionalne vlade stavile su snažniji naglasak na bolje pružanje usluga stavljanjem pacijenta u središte skrbi, promicanjem prijelaza iz institucijske skrbi u skrb u zajednici, razvojem i osiguranjem novih standarda kvalitete i povećanjem broja zaposlenika.

Neke su države članice (Belgija, Češka, Njemačka, Finska) unaprijedile potporu koju pružaju neformalnim njegovateljima s pomoću novih strategija, boljih prilika za usklađivanje poslovnih obveza i odgovornosti za njegu te zakonskog priznavanja neformalnih njegovatelja.

Znatne su obveze preuzete radi poboljšanja pristupa pristupačnim stanovima. Neke su države članice donijele planove za izgradnju stanova ili socijalnih stanova (Češka, Francuska, Irska, Portugal, Slovenija i Ujedinjena Kraljevina). Bugarska je iskoristila Europski fond za regionalni razvoj kako bi poboljšala pristup ugroženih osoba stanovima. U Mađarskoj je zabilježeno proširenje programa za pomoć pri kupnji prve nekretnine, a u Ujedinjenoj

Kraljevini program mobilnosti za stanare u socijalnim stanovima. Uvjeti za naknadu za stanovanje, uključujući kriterije prihvatljivosti i pragove, su revidirani (Češka, Finska) i u socijalne su svrhe uvedena ograničenja najamnine / jamstva u pogledu najamnine (Belgija, Češka, Francuska, Nizozemska).

Brojni su programi usmjereni na rješavanje prezaduženosti i deložacije, poput otkrivanja zaduženosti poduzeća u Nizozemskoj i pilot-projekata za pomoć deložiranim obiteljima u Sloveniji. Prag prihvatljivosti za zaštitu od insolventnosti снижен je u Latviji, dok je Cipar ponudio subvencionirano plaćanje hipotekarnih kamata za ugrožena kućanstva. Ciljani napori uloženi su i za suzbijanje energetskog siromaštva (Belgija) i integraciju pružanja usluga socijalnog stanovanja (Irska).

Na nacionalnoj razini provedene su određene mjere kojima se olakšava socijalna uključenost osoba izloženih riziku, poput osoba s invaliditetom, Roma ili osoba iz migrantskih obitelji. Estonija je započela provedbu reforme u području radne sposobnosti kojom je uveden kvalitativni pomak s procjene nesposobnosti za rad na procjenu sposobnosti za rad osobe i olakšanje integracije na tržište rada i u društvenom životom. Slično tome, Nizozemska je donijela Pakt o sudjelovanju u cilju većeg sudjelovanja na tržištu rada osoba s invaliditetom i nekvalificiranih osoba u privatnom i javnom sektoru.

Jednak pristup visokokvalitetnom i uključivom obrazovanju prvi je i najvažniji korak prema socijalnoj uključenosti. Vidljiva su kretanja prema uključivom obrazovanju ugrožene djece. U Belgiji (Flandriji) donesen je novi zakon „M-Decreet” kojim su predviđene razumne prilagodbe u redovnom obrazovanju. Češka je odobrila Zakon o obrazovanju koji sadržava pet razina poduprtih mjer za poboljšanje uvjeta u školama za uključivo obrazovanje. Danska je 2015. postavila cilj od 96 % učenika javnih škola u redovnom obrazovanju i uspostavila centar za uključivo obrazovanje i obrazovanje za osobe s posebnim potrebama.

Brojne osobe s invaliditetom suočavaju se s ozbiljnim oblicima isključenosti, odnosno žive u ustanovama. Međutim, u nekim su zemljama vidljivi trendovi prijelaza iz ustanova u skrb u zajednici koji se promiču u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova. Na primjer, Finska je znatno smanjila broj osoba s intelektualnim teškoćama koje žive u dugotrajnoj institucijskoj skrbi i takvu je skrb zamijenila uglavnom cjelodnevnim uslugama. Cilj je do 2020. zamijeniti institucijsku skrb samostalnim stanovanjem i uslugama.

U nekim državama članicama poduzete su mјere za promicanje integracije Roma. Rumunjska je u siječnju 2015. donijela revidiranu nacionalnu strategiju za razdoblje od 2014. do 2020. u pogledu uključivanja rumunjskih građana koji pripadaju romskoj manjini, dok je Litva donijela akcijski plan za razdoblje od 2015. do 2020. za integraciju Roma u litavsko društvo. Češka je 2015. donijela strategiju za integraciju Roma do 2020. Ostale zemlje, poput Mađarske, Slovačke i Poljske, revidirale su svoje nacionalne strategije i akcijske planove, posebno kako bi ispunile *ex-ante* uvjete koji se odnose na prioritet ulaganja 9.2. ESF-a.

U Slovačkoj je u školskoj godini 2014./2015. došlo do znatnog povećanja broja pomoćnika u nastavi za djecu s posebnim potrebama, uključujući djecu iz socijalno nepovoljnog okruženja, a dodatno je povećanje planirano u proračunu za 2015. Za romske zajednice predloženo je i obvezno pohađanje predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu iz socijalno nepovoljnog okruženja, još bez konkretnih planova provedbe.

Sve veći priljev izbjeglica vladama i društvu općenito predstavlja izazov u pogledu prihvaćanja i integracije sve većeg broja ljudi, a neke su države članice posebno pogodene. Donesene su odluke o paketima za integraciju i mjerama odvraćanja. U Austriji se u paketu za integraciju usredotočuje na jezičnu podršku i integraciju na tržištu rada, a većina je proračuna predviđena za integraciju na tržištu rada. Javne službe za zapošljavanje pokrenule su pilot-programe kako bi poboljšale izglede na tržištu rada za osobe kojima je od sredine 2015. dodijeljen azil. U Švedskoj je povećan program za uključivanje od 2015. – 2018. kojemu je cilj brža integracija novopristiglih izbjeglica i osoba rođenih u inozemstvu na tržištu rada. Kako bi se što ranije utvrstile vještine novopristiglih osoba, vlada je unutar postojećih okvira odvojila sredstva za pilot-projekt mapiranja vještina nedavno pristiglih migranata koji žive u centrima za smještaj Švedskog odbora za migracije. U Njemačkoj su Savezna agencija za zapošljavanje i Savezna agencija za migraciju i izbjeglice sredstvima Europskog socijalnog fonda pokrenule pilot-projekt za promicanje brze integracije izbjeglica na tržištu rada i osnovale modele agencija za zapošljavanje u šest njemačkih regija. S druge strane, poduzimaju se mјere s očekivanim odvraćajućim učinkom, poput zamjene plaćanja gotovinom plaćanjem u naravi te se za izbjeglice iz regija koje se smatraju sigurnima provodi ubrzan postupak azila. U Danskoj su se odvraćajućim mjerama posebne naknade za integraciju smanjile ispod postojećih novčanih povlastica za sudionike programa integracije, ponovno je uspostavljeno obračunsko načelo za naknade za obitelj i za naknade za djecu namijenjeno izbjeglicama, dok se usklađivanjem pravila prihvatljivosti za starosnu mirovinu isto tako više ne isključuje izbjeglice iz obračunskog načela. U Ujedinjenoj Kraljevini

uvedena su nova ograničenja pristupa povlasticama na temelju finansijskog stanja, čime se odvraćaju migranti koji u Ujedinjenu Kraljevinu dolaze bez mogućnosti zapošljavanja. Tim se mjerama konkretno novoprispjelim osobama onemogućuje potraživanje povlastica na temelju finansijskog stanja u okviru *univerzalnog kredita* ako prije toga nisu radile u Ujedinjenoj Kraljevini. Nova ograničenja nastavljaju se na već postojeća ograničenja na potraživanja naknade za tražitelje posla, dječjeg doplatka te poreznog odbitka na dijete.

Države članice tražiteljima azila moraju osigurati učinkovit pristup tržištu rada u roku od najviše devet mjeseci od datuma kad su zatražili međunarodnu zaštitu³⁴. Neke države članice dopuštaju tražiteljima azila da se prije integriraju na tržištu rada, a neke to namjeravaju. Kao dio Europskog migracijskog programa, kako bi se državama članicama pomoglo odgovoriti na najosnovnije potrebe tražitelja azila, poput smještaja, potrepština i usluga, Komisija je donijela Komunikaciju o propisima o javnoj nabavi za mjere potpore izbjeglicama.³⁵ Konkretno i trenutačno sredstvima Europskog socijalnog fonda mogu se financirati strukovno osposobljavanje, savjetovanje, pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama te kampanje za borbu protiv diskriminacije.

Prva procjena makroekonomskog utjecaja priljeva izbjeglica pokazuje da ako je kratkoročni utjecaj putem više javne potrošnje relativno malen, premda je u nekim državama članicama izraženiji, srednje do dugoročno gledano on ima pozitivan učinak na rast ako je integracija tržišta rada uspješna³⁶.

³⁴ Vidjeti Direktivu 2013/33/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju standarda za prihvat podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu

³⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o propisima o javnoj nabavi u vezi s trenutačnom azilantskom krizom, COM(2015)454

³⁶ Europska gospodarska prognoza, jesen 2015.

Prilog 1. Ljestvica ključnih pokazatelja u području zapošljavanja i socijalnih pokazatelja s prosjekom EU-a kao referentnim vrijednostima*

	Stopa nezaposlenosti			Nezaposlenost mladih						Stvarni rast u bruto raspoloživom dohotku kućanstva		Stopa rizika od siromaštva (18-64)		Nejednakosti - S80/S20			
				Stopa nezaposlenosti mladih			NEET										
	God. promj. (S1.2014.- S1.2015.)	Razlika od EU projekta	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	God. promj. (S1.2014.- S1.2015.)	Razlika od EU projekta	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	Godišnja promjena (2013.- 2014.)	Razlika od EU projekta	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	Godišnja promjena (2013.- 2014.)	Razlika od EU projekta	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	Godišnja promjena (2012.- 2013.)	Razlika od EU projekta	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a		
EU28 (ponderirano)	-0,7	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EA19 (ponderirano)	-0,5	~	~	-1,4	~	~	-0,3	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,1	~	~
EU28 (neponderirano)	-0,8	~	~	-2,5	~	~	-0,5	~	~	1,3	~	0,2	~	~	0,0	~	~
EA19 (neponderirano)	-0,8	0,8	0,0	-2,4	0,8	0,1	-0,4	-0,3	0,1	1,3	0,0	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
BE	0,3	-1,2	1,1	-1,2	-0,9	1,3	-0,7	-0,3	-0,2	0,5	-0,8	-0,1*	-2,2	-0,3	-0,2	-1,0	-0,2
BG	-2,0	0,1	-1,2	-2,8	-0,3	-0,3	-1,4	7,9	-0,9	:	:	-0,3*	1,5*	-0,5*	0,5	1,8	0,5
CZ	-0,9	-4,4	-0,1	-3,0	-9,0	-0,5	-1,0	-4,2	-0,5	1,6	0,3	-0,7	-7,0	-0,9	-0,1*	-1,4	-0,1*
DK	-0,3	-3,6	0,5	-2,5	-11,9	0,0	-0,2	-6,5	0,3	0,1	-1,2	0,2*	-1,5*	0,0	-0,2*	-0,5	-0,2*
DE	-0,3	-5,1	0,5	-0,7	-15,4	1,8	0,1	-5,9	0,6	1,5	0,2	0,3*	1,3	0,1*	0,3	-0,2	0,3
EE	-1,4	-3,7	-0,6	-6,3	-12,1	-3,8	0,4	-0,6	0,9	2,0	0,7	-0,4*	1,7	-0,6	0,1*	0,7	0,1*
IE	-2,1	-0,1	-1,3	-4,2	-1,3	-1,7	-0,9	2,9	-0,4	:	:	-1,4	-1,6	-1,6	-0,2*	-0,3	-0,2*
EL	-1,5	15,6	-0,7	-3,7	28,3	-1,2	-1,3	6,8	-0,8	:	:	0,3*	8,5	0,1*	0,0	1,8	0,0
ES	-2,1	13,0	-1,3	-4,0	27,1	-1,5	-1,5	4,8	-1,0	0,6	-0,7	0,0	4,8	-0,2*	-0,2*	1,5	-0,2*
FR	0,2	0,5	1,0	0,7	1,9	3,2	0,2	-0,9	0,7	1,2	-0,1	0,0	-1,9	-0,2	0,0	-0,3	0,0
HR	-0,6	6,7	0,2	-1,6	20,9	0,9	-0,3	7,0	0,2	:	:	-0,3*	2,2	-0,5*	-0,1*	0,5	-0,1*
IT	-0,2	2,5	0,6	-0,9	19,6	1,6	-0,1	9,8	0,4	-0,3	-1,6	0,2*	3,2	0,0	0,2*	0,9	0,2*
CY	-0,1	5,9	0,7	-3,4	11,1	-0,9	-1,7	4,7	-1,2	:	:	2,2	-1,2*	2,0	0,2*	0,1	0,2*
LV	-1,3	-0,1	-0,5	-4,5	-7,1	-2,0	-1,0	-0,3	-0,5	4,9	3,6	-0,5*	3,2	-0,7*	-0,2*	1,5	-0,2*
LT	-1,8	-0,5	-1,0	-2,6	-4,8	-0,1	-1,2	-2,4	-0,7	2,4	1,1	1,1*	3,4	0,9*	0,8	1,3	0,8
LU	0,0	-3,9	0,8	-1,0	-3,9	1,5	1,3	-6,0	1,8	:	:	0,5*	-0,6*	0,3*	0,5	-0,2	0,5
HU	-0,8	-2,7	0,0	-2,4	-3,8	0,1	-1,9	1,3	-1,4	2,8	1,5	0,7*	-1,3*	0,5*	0,2*	-0,6	0,2*
MT	-0,3	-4,2	0,5	-0,7	-10,8	1,8	0,6	-1,8	1,1	:	:	1,2	-2,0	1,0	0,2	-0,7	0,2
NL	-0,7	-2,9	0,1	-2,2	-11,5	0,3	-0,1	-6,8	0,4	1,1	-0,2	0,8	-4,7	0,6	0,0	-1,2	0,0
AT	0,1	-4,2	0,9	-0,6	-12,6	1,9	0,4	-4,6	0,9	0,5	-0,8	-0,4*	-2,7	-0,6*	-0,1*	-0,7	-0,1*
PL	-1,8	-2,2	-1,0	-3,7	-1,5	-1,2	-0,2	-0,3	0,3	:	:	0,2*	1,1	0,0	0,0	0,1	0,0
PT	-1,6	3,1	-0,8	-4,2	9,5	-1,7	-1,8	0,0	-1,3	0,2	-1,1	1,5	2,8	1,3	0,2*	1,2	0,2*
RO	0,0	-3,0	0,8	-1,9	0,2	0,6	0,0	4,7	0,5	:	:	0,5	5,9	0,3*	0,3*	1,8	0,3*
SI	-0,5	-0,5	0,3	-3,9	-5,6	-1,4	0,2	-2,9	0,7	1,4	0,1	0,8	-2,6	0,6	0,2	-1,2	0,2
SK	-1,8	1,9	-1,0	-4,8	3,8	-2,3	-0,9	0,5	-0,4	3,2	1,9	-0,2*	-3,5	-0,4*	-0,1*	-1,2	-0,1*
FI	0,8	-0,6	1,6	2,5	0,0	5,0	0,9	-2,1	1,4	-0,9	-2,2	-1,1	-4,3	-1,3	-0,1*	-1,2	-0,1
SE	-0,3	-2,2	0,5	-2,3	-1,6	0,2	-0,3	-5,1	0,2	2,1	0,8	1,1	-1,6	0,9	0,0	-1,1	0,0
UK	-0,9	-4,3	-0,1	-2,3	-7,1	0,2	-1,3	-0,4	-0,8	-0,2	-1,5	-0,6	-0,9*	-0,8	-0,4	-0,2	-0,4

Izvor: Eurostat, anketa o radnoj snazi EU-a, nacionalni računi te istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje)

Za svaki pokazatelj (osim za stvarni rast raspoloživog bruto dohotka kućanstava koji je prikazan kao novčana vrijednost) tri stupca odnose se na i. godišnju promjenu u absolutnim iznosima; ii. odstupanje od prosječnih stopa EU-a (ili europodručja) u istoj godini; iii. godišnju promjenu za određenu zemlju u odnosu na godišnju promjenu na razini EU-a ili europodručja (pokazuje da li se situacija u toj zemlji pogoršava ili poboljšava brže nego u ostatku EU-a ili europodručja odražavajući pritom dinamiku socio-ekonomskih odstupanja/približavanja). S1 odnosi se na prvo polugodište i temelji se na tromjesečnim sezonski prilagođenim podacima.

* odnosi se na promjene i razlike u odnosu na EU koje nisu statistički značajne; u daljnjoj analizi u Poglavlju 2. one će biti svedene na nulu.

Prilog 2. Ljestvica ključnih pokazatelja u području zapošljavanja i socijalnih pokazatelja s prosjekom europodručja kao referentnim vrijednostima

	Stopa nezaposlenosti			Nezaposlenost mladih						Stvarni rast u bruto raspoloživom dohotku kućanstva		Stopa rizika od siromaštva (18-64)		Nejednakosti - S80/S20			
				Stopa nezaposlenosti mladih			NEET										
	God. promj. (S1.2014.- S1.2015.)	Razlika od EU prosjeka	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	God. promj. (S1.2014.- S1.2015.)	Razlika od EU prosjeka	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	God. promj. (2013.- 2014.)	Razlika od EU prosjeka	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	God. promj. (2013.- 2014.)	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	God. promj. (2012.- 2013.)	Razlika od EU prosjeka	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a	God. promj. (2012.- 2013.)	Razlika od EU prosjeka	G. pr. drž. čl. prema g. pr. EU- a
EU28 (ponderirano)	-0,7	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EA19 (ponderirano)	-0,5	~	~	-1,4	~	~	-0,3	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,1	~	~
EU28 (neponderirano)	-0,8	-0,8	0,0	-2,5	-0,8	-0,1	-0,5	0,3	-0,1	1,3	0,0	0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
EA19 (neponderirano)	-0,8	~	~	-2,4	~	~	-0,4	~	~	1,3	~	0,3	~	~	0,0	~	~
BE	0,3	-2,0	1,1	-1,2	-1,7	1,2	-0,7	0,0	-0,3	0,5	-0,8	-0,1*	-2,3	-0,4	-0,2	-1,0	-0,2
BG	-2,0	-0,7	-1,2	-2,8	-1,1	-0,4	-1,4	8,2	-1,0	:	:	-0,3*	1,4*	-0,6*	0,5	1,8	0,5
CZ	-0,9	-5,2	-0,1	-3,0	-9,8	-0,6	-1,0	-3,9	-0,6	1,6	0,3	-0,7	-7,1	-1,0	-0,1*	-1,4	-0,1*
DK	-0,3	-4,4	0,5	-2,5	-12,7	-0,1	-0,2	-6,2	0,2	0,1	-1,2	0,2*	-1,6*	-0,1*	-0,2*	-0,5	-0,2*
DE	-0,3	-5,9	0,5	-0,7	-16,2	1,7	0,1	-5,6	0,5	1,5	0,2	0,3*	1,2	0,0	0,3	-0,2	0,3
EE	-1,4	-4,5	-0,6	-6,3	-12,9	-3,9	0,4	-0,3	0,8	2,0	0,7	-0,4*	1,6	-0,7	0,1*	0,7	0,1*
IE	-2,1	-0,9	-1,3	-4,2	-2,1	-1,8	-0,9	3,2	-0,5	:	:	-1,4	-1,7	-1,7	-0,2*	-0,3	-0,2*
EL	-1,5	14,8	-0,7	-3,7	27,5	-1,3	-1,3	7,1	-0,9	:	:	0,3*	8,4	0,0	0,0	1,8	0,0
ES	-2,1	12,2	-1,3	-4,0	26,3	-1,6	-1,5	5,1	-1,1	0,6	-0,7	0,0	4,7	-0,3*	-0,2*	1,5	-0,2*
FR	0,2	-0,3	1,0	0,7	1,1	3,1	0,2	-0,6	0,6	1,2	-0,1	0,0	-2,0	-0,3	0,0	-0,3	0,0
HR	-0,6	5,9	0,2	-1,6	20,1	0,8	-0,3	7,3	0,1	:	:	-0,3*	2,1	-0,6*	-0,1*	0,5	-0,1*
IT	-0,2	1,7	0,6	-0,9	18,8	1,5	-0,1	10,1	0,3	-0,3	-1,6	0,2*	3,1	-0,1*	0,2*	0,9	0,2*
CY	-0,1	5,1	0,7	-3,4	10,3	-1,0	-1,7	5,0	-1,3	:	:	2,2	-1,3*	1,9	0,2*	0,1	0,2*
LV	-1,3	-0,9	-0,5	-4,5	-7,9	-2,1	-1,0	0,0	-0,6	4,9	3,6	-0,5*	3,1	-0,8*	-0,2*	1,5	-0,2*
LT	-1,8	-1,3	-1,0	-2,6	-5,6	-0,2	-1,2	-2,1	-0,8	2,4	1,1	1,1*	3,3	0,8*	0,8	1,3	0,8
LU	0,0	-4,7	0,8	-1,0	-4,7	1,4	1,3	-5,7	1,7	:	:	0,5*	-0,7*	0,2*	0,5	-0,2	0,5
HU	-0,8	-3,5	0,0	-2,4	-4,6	0,0	-1,9	1,6	-1,5	2,8	1,5	0,7*	-1,4*	0,4*	0,2*	-0,6	0,2*
MT	-0,3	-5,0	0,5	-0,7	-11,6	1,7	0,6	-1,5	1,0	:	:	1,2	-2,1	0,9	0,2	-0,7	0,2
NL	-0,7	-3,7	0,1	-2,2	-12,3	0,2	-0,1	-6,5	0,3	1,1	-0,2	0,8	-4,8	0,5	0,0	-1,2	0,0
AT	0,1	-5,0	0,9	-0,6	-13,4	1,8	0,4	-4,3	0,8	0,5	-0,8	-0,4*	-2,8	-0,7*	-0,1*	-0,7	-0,1*
PL	-1,8	-3,0	-1,0	-3,7	-2,3	-1,3	-0,2	0,0	0,2	:	:	0,2*	1,0	-0,1*	0,0	0,1	0,0
PT	-1,6	2,3	-0,8	-4,2	8,7	-1,8	-1,8	0,3	-1,4	0,2	-1,1	1,5	2,7	1,2	0,2*	1,2	0,2*
RO	0,0	-3,8	0,8	-1,9	-0,6	0,5	0,0	5,0	0,4	:	:	0,5	5,8	0,2*	0,3*	1,8	0,3*
SI	-0,5	-1,3	0,3	-3,9	-6,4	-1,5	0,2	-2,6	0,6	1,4	0,1	0,8	-2,7	0,5	0,2	-1,2	0,2
SK	-1,8	1,1	-1,0	-4,8	3,0	-2,4	-0,9	0,8	-0,5	3,2	1,9	-0,2*	-3,6	-0,5*	-0,1*	-1,2	-0,1*
FI	0,8	-1,4	1,6	2,5	-0,8	4,9	0,9	-1,8	1,3	-0,9	-2,2	-1,1	-4,4	-1,4	-0,1*	-1,2	-0,1
SE	-0,3	-3,0	0,5	-2,3	-2,4	0,1	-0,3	-4,8	0,1	2,1	0,8	1,1	-1,7	0,8	0,0	-1,1	0,0
UK	-0,9	-5,1	-0,1	-2,3	-7,9	0,1	-1,3	-0,1	-0,9	-0,2	-1,5	-0,6	-1*	-0,9	-0,4	-0,2	-0,4

Prilog 3. Ljestvica ključnih pokazatelja u području zapošljavanja i socijalnih pokazatelja s absolutnim vrijednostima tijekom tri uzastopne godine

	Stopa nezaposlenosti			Nezaposlenost mladih				Stvarni rast u bruto raspoloživom dohotku kućanstva			Stopa rizika od siromaštva (18-64)			Nejednakosti - S80/S20				
	2013	2014	S1.2015	Stopa nezaposlenosti mladih	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2011	2012	2013
EU28 (ponderirano)	10,9	10,2	9,7	23,7	22,2	20,9	13,2	13,0	12,5	-1,0	-0,3	0,7	15,9	16,3	16,4	5,0	5,0	5,0
EA19 (ponderirano)	12,0	11,6	11,2	24,4	23,7	22,6	13,1	12,9	12,6	-1,8	-0,4	0,7	16,1	16,6	16,7	5,0	4,9	5,0
EU28 (neponderirano)	11,2	10,5	9,9	26,4	24,5	22,6	12,8	12,8	12,3	-1,5	0,1	1,3	15,2	15,4	15,6	4,8	4,8	4,8
EA19 (neponderirano)	11,8	11,3	10,7	26,6	25,2	23,4	12,6	12,4	12,0	-2,0	-0,2	1,3	15,2	15,4	15,7	4,7	4,8	4,8
BE	8,4	8,5	8,7	23,7	23,2	21,7	12,3	12,7	12,0	0,6	-0,6	0,5	12,9	13,5	13,4	3,9	4,0	3,8
BG	13,0	11,4	10,0	28,4	23,8	22,3	21,5	21,6	20,2	-1,2	5,9	:	18,2	17,4	17,1	6,5	6,1	6,6
CZ	7,0	6,1	5,5	18,9	15,9	13,6	8,9	9,1	8,1	-1,2	-0,8	1,6	9,1	9,3	8,6	3,5	3,5	3,4
DK	7,0	6,6	6,3	13,0	12,6	10,7	6,6	6,0	5,8	-0,4	-1,3	0,1	13,1	13,9	14,1	4,4	4,5	4,3
DE	5,2	5,0	4,8	7,8	7,7	7,2	7,1	6,3	6,4	0,7	0,7	1,5	16,4	16,6	16,9	4,5	4,3	4,6
EE	8,6	7,4	6,2	18,7	15,0	10,5	12,2	11,3	11,7	0,2	6,2	2,0	18,0	17,7	17,3	5,3	5,4	5,5
IE	13,1	11,3	9,8	26,8	23,9	21,3	18,7	16,1	15,2	-0,4	-0,6	:	15,1	15,4	14,0	4,6	4,7	4,5
EL	27,5	26,5	25,5	58,3	52,4	50,9	20,2	20,4	19,1	-7,4	-8,3	:	20,0	23,8	24,1	6,0	6,6	6,6
ES	26,1	24,5	22,9	55,5	53,2	49,7	18,6	18,6	17,1	-5,4	-1,8	0,6	19,0	20,4	20,4	6,3	6,5	6,3
FR	10,3	10,3	10,4	24,9	24,2	24,5	12,5	11,2	11,4	-0,8	-0,1	1,2	13,5	13,7	13,7	4,6	4,5	4,5
HR	17,3	17,3	16,6	50,0	45,5	43,5	16,6	19,6	19,3	-2,9	-3,4	:	18,6	18,1	17,8	5,6	5,4	5,3
IT	12,1	12,7	12,4	40,0	42,7	42,2	21,0	22,2	22,1	-5,3	-0,6	-0,3	18,5	18,6	18,8	5,6	5,5	5,7
CY	15,9	16,1	15,8	38,9	36,0	33,7	16,0	18,7	17,0	-7,9	-4,5	:	11,5	12,2	14,4	4,3	4,7	4,9
LV	11,9	10,8	9,8	23,2	19,6	15,5	14,9	13,0	12,0	1,6	5,5	4,9	20,2	19,3	18,8	6,5	6,5	6,3
LT	11,8	10,7	9,4	21,9	19,3	17,8	11,2	11,1	9,9	0,2	4,3	2,4	20,2	17,9	19,0	5,8	5,3	6,1
LU	5,9	6,0	6,0	16,9	22,3	18,7	5,9	5,0	6,3	:	:	:	13,1	14,5	15,0	4,0	4,1	4,6
HU	10,2	7,7	7,2	26,6	20,4	18,8	14,8	15,5	13,6	-3,3	1,4	2,8	13,6	13,6	14,3	3,9	4,0	4,2
MT	6,4	5,9	5,7	13,0	11,8	11,8	10,6	9,9	10,5	:	:	:	13,1	12,4	13,6	4,0	3,9	4,1
NL	7,3	7,4	7,0	13,2	12,7	11,1	4,9	5,6	5,5	-1,4	-1,0	1,1	10,5	10,1	10,9	3,8	3,6	3,6
AT	5,4	5,6	5,7	9,7	10,3	10,0	6,8	7,3	7,7	1,9	-1,8	0,5	13,1	13,3	12,9	4,1	4,2	4,1
PL	10,3	9,0	7,7	27,3	23,9	21,1	11,8	12,2	12,0	1,1	2,8	:	17,1	16,5	16,7	5,0	4,9	4,9
PT	16,4	14,1	13,0	38,1	34,7	32,1	13,9	14,1	12,3	-5,3	-1,0	0,2	16,2	16,9	18,4	5,7	5,8	6,0
RO	7,1	6,8	6,9	23,7	24,0	22,8	16,8	17,0	17,0	-3,2	:	:	21,0	21,0	21,5	6,2	6,3	6,6
SI	10,1	9,7	9,4	21,6	20,2	17,0	9,3	9,2	9,4	-3,8	-1,9	1,4	11,7	12,2	13,0	3,5	3,4	3,6
SK	14,2	13,2	11,8	33,7	29,7	26,4	13,8	13,7	12,8	-1,7	1,7	3,2	12,4	12,3	12,1	3,8	3,7	3,6
FI	8,2	8,7	9,3	19,9	20,5	22,6	8,6	9,3	10,2	0,1	0,4	-0,9	12,8	12,4	11,3	3,7	3,7	3,6
SE	8,0	7,9	7,7	23,6	22,9	21,0	7,8	7,5	7,2	3,7	1,7	2,1	12,5	12,9	14,0	3,6	3,7	3,7
UK	7,6	6,1	5,6	20,7	16,9	15,5	13,9	13,2	11,9	2,6	-0,7	-0,2	14,1	15,3	14,7	5,3	5,0	4,6

Izvor: Eurostat, aneketa o radnoj snazi EU-a, nacionalni računi te istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima (izračuni Glavne uprave za zapošljavanje)

Prilog 4. Sažetak iščitavanja ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

	Stopa nezaposlenosti	Stopa nezaposlenosti mlađih	Stopa NEET	Bruto raspoloživi dohodak kućanstva	Stopa rizika od siromaštva	Nejednakost S80/S20
Najbolji rezultati	Njemačka	Danska Njemačka Austrija Estonija	Danska Nizozemska Švedska Njemačka	Latvija Mađarska Slovačka	Češka Republika Finska Slovačka Nizozemska	Češka Republika Slovačka Finska Nizozemska Švedska Slovenija
Bolji rezultati od prosječnih	Estonija Češka Danska Mađarska Nizozemska Uj. Kraljevina Luksemburg Malta Rumunjska Bgarska Irska Litva Poljska Slovačka	Latvija Češka Republika Nizozemska Ujedinjena Kraljevina Slovačka Malta	Češka Republika Nizozemska Ujedinjena Kraljevina Slovenija Mađarska Portugal	Litva Švedska	Austrija Belgija Francuska Slovenija Irska Ujedinjena Kraljevina	Belgija Danska Austrija Mađarska Malta Ujedinjena Kraljevina
Prosječni rezultati	Latvija Slovenija Švedska	Irska Poljska Slovenija Belgija Litva Mađarska Švedska Rumunjska Bgarska Luksemburg	Latvija Ujedinjena Kraljevina Belgija Francuska Poljska Slovačka	Češka Njemačka Estonija Španjolska Nizozemska Francuska Slovenija	Bgarska Danska Njemačka Luksemburg Poljska Mađarska	Hrvatska Francuska Poljska Njemačka Cipar Irska

Prilog 5. Metodološka bilješka o utvrđivanju trendova i razina ljestvice

Sredinom 2015. Europska komisija i države članice raspravljale su o načinima za poboljšanje analize, iščitavanja i tumačenja ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja s obzirom na sljedeću verziju Zajedničkog izvješća o zapošljavanju, a posebno pitanja razvoja metodologije za ocjenu rezultata država članica na temelju ljestvice. Usuglašeno je da bi primjenjenom metodologijom trebalo za svaki pokazatelj osigurati mjeru relativnog položaja svake države članice u skladu s njezinom vrijednošću pokazatelja (rezultatom) unutar distribucije vrijednosti pokazatelja (rezultata) skupine EU-28. Metodologiju je potrebno primijeniti i na godišnje razine (razine) i na jednogodišnje promjene (promjene), čime se omogućuje holistička procjena rezultata država članica.

Za ispunjavanje tog cilja može se primijeniti često upotrebljavani i izravni pristup. Pristup uključuje analizu distribucije razina i promjena za svaki pokazatelj, utvrđivanje zapažanja (rezultati država članica) koja bitno odstupaju od uobičajenog kretanja, čime se u statističkom smislu utvrđuju netipične vrijednosti distribucije rezultata skupine EU-28 za taj pokazatelj.

Pri primjeni tog pristupa, a prije pristupanja analizi, primjeren je preračunati rezultate država članica za svaki pokazatelj u standardne rezultate (poznate i pod nazivom z-vrijednosti), čija je prednost ta što pružaju način za izjednačavanje različitih mjerena, čime se omogućuje primjena jednakog mjerena za sve pokazatelje.

To se postiže standardizacijom sirovih vrijednosti razina i promjena za svaki pokazatelj u skladu s formulom:

$$z - score \text{ for } MS_X = \frac{[MS_X \text{ indicator} - \text{average (MS indicator)}]}{\text{standard deviation (MS indicator)}}$$

Tim se pristupom omogućuje da svaka država članica izrazi svoju sirovu vrijednost pokazatelja u smislu broja standardnih odstupanja od prosjeka. Potom se rezultati svake države članice mogu ocijeniti i klasificirati na temelju dobivenih z-vrijednosti u odnosu na niz prethodno definiranih pragova, što se može odrediti kao višekratnik standardnog odstupanja. Treba napomenuti da je usporediva metodologija već usuglašena i primijenjena u prošlosti kod Okvira za procjenu LIME (engl. *LIME Assessment Framework*)³⁷.

³⁷ European Commission (2008.), „Okvir za procjenu LIME (engl. *LIME Assessment Framework*, LAF): metodološki alat za usporedbu, u kontekstu Lisabonske strategije, učinkovitosti država članica EU-a u pogledu BDP-a i u pogledu dvadeset područja politike koja utječu na rast”, *European Economy Occasional Papers* br. 41/2008.

Najvažniji je aspekt unutar tog pristupa određivanje pragova. S obzirom na to da o distribuciji uočenih sirovih vrijednosti za pokazatelje zaposlenosti nije moguća pretpostavka o parametrima³⁸, pri odabiru pragova u pravilu se koristi praktični pristup. Prema analizi ključnih pokazatelja iz ljestvice te s obzirom na činjenicu da su rezultati bolji što su niži pokazatelji nezaposlenosti i skupine NEET, prijedlog je da se³⁹:

1. svi rezultati ispod – 1 smatraju vrlo dobrom rezultatima
2. svi rezultati od – 1 do – 0,5 smatraju dobrim rezultatima
3. svi rezultati od – 0,5 do 0,5 smatraju neutralnim rezultatima
4. svi rezultati od 0,5 do 1 smatraju lošim rezultatima
5. svi rezultati iznad 1 smatraju vrlo lošim rezultatima⁴⁰

Postojeća je metodologija predložena za procjenu rezultata za sve pokazatelje za svaku državu članicu i za razine i za promjene. Stoga će ishod ovog koraka biti vrednovanje rezultata država članica za svaki pokazatelj i za razine i za promjene u skladu s pet kriterija, kako je navedeno u tablici 1.:

Tablica 1.: Prijedlog za granične vrijednosti z-rezultata

granične vrijednosti z-rezultata					
	– 1,0 (ispod)	– 0,5 (ispod)	0 (između)	0,5 (iznad)	1,0 (iznad)
	Procjena				
Razine	vrlo niske	niske	prosječne	visoke	vrlo visoke
Promjene	znatno niže od prosječnih	niže od prosječnih	prosječne	više od prosječnih	znatno više od prosječnih

³⁸ Provedena su ispitivanja normalne i T-distribucije čiji je rezultat odbacivanje svih distribucijskih hipoteza.

³⁹ Radna skupina interno je raspravljala o određivanju različitih pragova. Ovaj prijedlog odraz je ishoda tog postupka.

⁴⁰ U slučaju normalne distribucije odabrani pragovi okvirno odgovaraju 15 %, 30 %, 50 %, 70 % i 85 % kumulativne distribucije.

Kombiniranjem vrednovanja razina i promjena moguće je klasificirati ukupne rezultate određene zemlje prema svakom pokazatelju unutar jedne od navedenih sedam kategorija. Rezultati su označeni bojama za slike 3., 4., 5., 17. i 18.

Najbolji rezultati	rezultat manji od – 1,0 za razine i manji od 1,0 za promjene	države članice s razinama znatno boljima od prosjeka EU-a i u kojima se stanje poboljšava ili ne pogoršava znatno brže od prosjeka EU-a
Bolji rezultati od prosječnih	rezultati od – 1,0 do – 0,5 za razine i manji od 1,0 za promjene ili rezultati od – 0,5 do 0,5 za razine i manji od – 1,0 za promjene	države članice s razinama boljima od prosjeka EU-a i u kojima se stanje poboljšava ili ne pogoršava znatno brže od prosjeka EU-a
Prosječni/neutralni rezultati	rezultati od – 0,5 do 0,5 za razine i od – 1,0 do 1,0 za promjene	države članice s prosječnim razinama i u kojima se stanje ne poboljšava ni ne pogoršava znatno brže od prosjeka EU-a
Dobri rezultati koji se pogoršavaju	rezultati manji od – 0,5 za razine i veći od 1,0 za promjene te promjena veća od nule ⁴¹	države članice s razinama boljima ili znatno boljima od prosjeka EU-a, ali u kojima se stanje pogoršava znatno brže od prosjeka EU-a
Slabi rezultati koji se poboljšavaju	rezultat veći od 0,5 za razine i manji od – 1,0 za promjene	države članice s razinama gorima ili znatno gorima od prosjeka EU-a, ali u kojima se stanje poboljšava znatno brže od prosjeka EU-a
Potrebno praćenje	rezultati od 0,5 do 1,0 za razine i veći od – 1,0 za promjene ili rezultati od – 0,5 do 0,5 za razine i veći od 1,0 za promjene	u ovoj su kategoriji dva različita slučaja: i. države članice s razinama gorima od prosjeka EU-a i u kojima se stanje pogoršava ili ne poboljšava dovoljno brzo; ii. države članice s razinama u skladu s prosjekom EU-a, ali u kojima se stanje pogoršava znatno brže od prosjeka EU-a
Kritično stanje	rezultat veći od 1,0 za razine i veći od – 1,0 za promjene	države članice s razinama znatno gorima od prosjeka EU-a i u kojima se stanje pogoršava ili ne poboljšava dovoljno brzo

Za bruto raspoloživi dohodak kućanstva (GHD) koji je prikazan samo u promjenama upotrijebljena je sljedeća klasifikacija (vidjeti sliku 14.).

Najbolji rezultati	rezultati veći od 1,0 za promjene	države članice s promjenama znatno većima od prosjeka EU-a
Bolji rezultati od prosječnih	rezultati od 1,0 do 0,5 za promjene	države članice s promjenama većima od prosjeka EU-a
Prosječni/neutralni rezultati	rezultati od -0,5 do 0,5 za promjene	države članice s prosječnim promjenama
Potrebno praćenje	rezultati od -0,5 do -1,0 za promjene	države članice s promjenama manjima od prosjeka EU-a
Kritično stanje	rezultati manji od –1,0 za promjene	države članice s promjenama znatno manjima od prosjeka EU-a

⁴¹ Potonji uvjet prepreka je da se stanje u državi članici s niskom ili vrlo niskom razinom označi kao pogoršavajuće kad je iskazana promjena znatno veća od prosječne, ali se i dalje smanjuje.

Izračun intervala pouzdanosti za socijalne pokazatelje i njihova primjena u metodologiji

Istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima je istraživanje uzorka, što znači da je ispitan samo malen dio stanovništva (uzorak). Na temelju rezultata dobivenih na uzorku statistička teorija dopušta procjenu određenih karakteristika cijelokupnog stanovništva s dopuštenim odstupanjem koje se može kvantificirati. To znači da pri razmatranju pokazatelja treba uzeti u obzir i povezana mjerena točnosti; jednak tako, pri razmatranju nominalne promjene vrijednosti pokazatelja iz godine u godinu potrebno je uzeti u obzir i mjerena točnosti jer se može dogoditi da, s obzirom na svojstveno dopušteno statističko odstupanje, u stvarnosti nije došlo do promjene vrijednosti tog pokazatelja.

Istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima složeno je istraživanje koje uključuje različit sastav uzorka u različitim zemljama. Zbog toga doslovne standardne metode izračuna mjerena točnosti nisu izravno primjenjive. Eurostat je uz znatnu metodološku potporu mreže stručnjaka Net-SILC2 odabrao primjenu pristupa linearizacije u kombinaciji s metodom konačnog klastera (engl. *ultimate cluster*) za procjenu odstupanja. Dobivene procjene zatim se upotrebljavaju za procjenu toga jesu li godišnje promjene ili razlike u razinama u odnosu na prosjek EU-a statistički bitne ili nisu.

Tablični prikaz pravova

		Vrlo nizak	Nizak	Prosječan	Visok	Vrlo visok
Stopa nezaposlenosti	Razine	manje od 4,9 %	manje od 7,4 %	od 7,4 % do 12,4 %	više od 12,4 %	više od 14,9 %
	Promjene	manje od – 1,6 postotnih bodova	manje od – 1,2 postotna boda	od – 1,2 do – 0,4 postotna boda	više od – 0,4 postotna boda	više od 0,0 postotnih bodova
Stopa nezaposlenosti mladih	Razine	manje od 11,0 %	manje od 16,8 %	od 16,8 % do 28,5 %	više od 28,5 %	više od 34,3 %
	Promjene	manje od – 4,2 postotna boda	manje od – 3,3 postotna boda	od – 3,3 postotna boda do – 1,5 postotnih bodova	više od – 1,5 postotnih bodova	više od – 0,6 postotnih bodova
Skupina NEET	Razine	manje od 7,7 %	manje od 10,0 %	od 10,0 % do 14,5 %	više od 14,5 %	više od 16,8 %
	Promjene	manje od – 1,3 postotna boda	manje od – 0,9 postotnih bodova	od – 0,9 postotnih bodova do – 0,1 postotnog boda	više od – 0,1 postotnog boda	više od 0,4 postotna boda
GHDI	Promjene	manje od -0,1 %	manje od 0,6 %	od 0,6 % do 2,0 %	više od 2,0 %	više od 2,7 %
Izloženost riziku od siromaštva (dobna skupina 18 – 64)	Razine	manje od 12,2 %	manje od 13,9 %	od 13,9 % do 17,3 %	više od 17,3 %	više od 19,0 %
	Promjene	manje od – 0,6 postotnih bodova	manje od – 0,2 postotna boda	od – 0,2 postotna boda do 0,6 postotnih bodova	više od 0,6 postotnih bodova	više od 1,0 postotnog boda

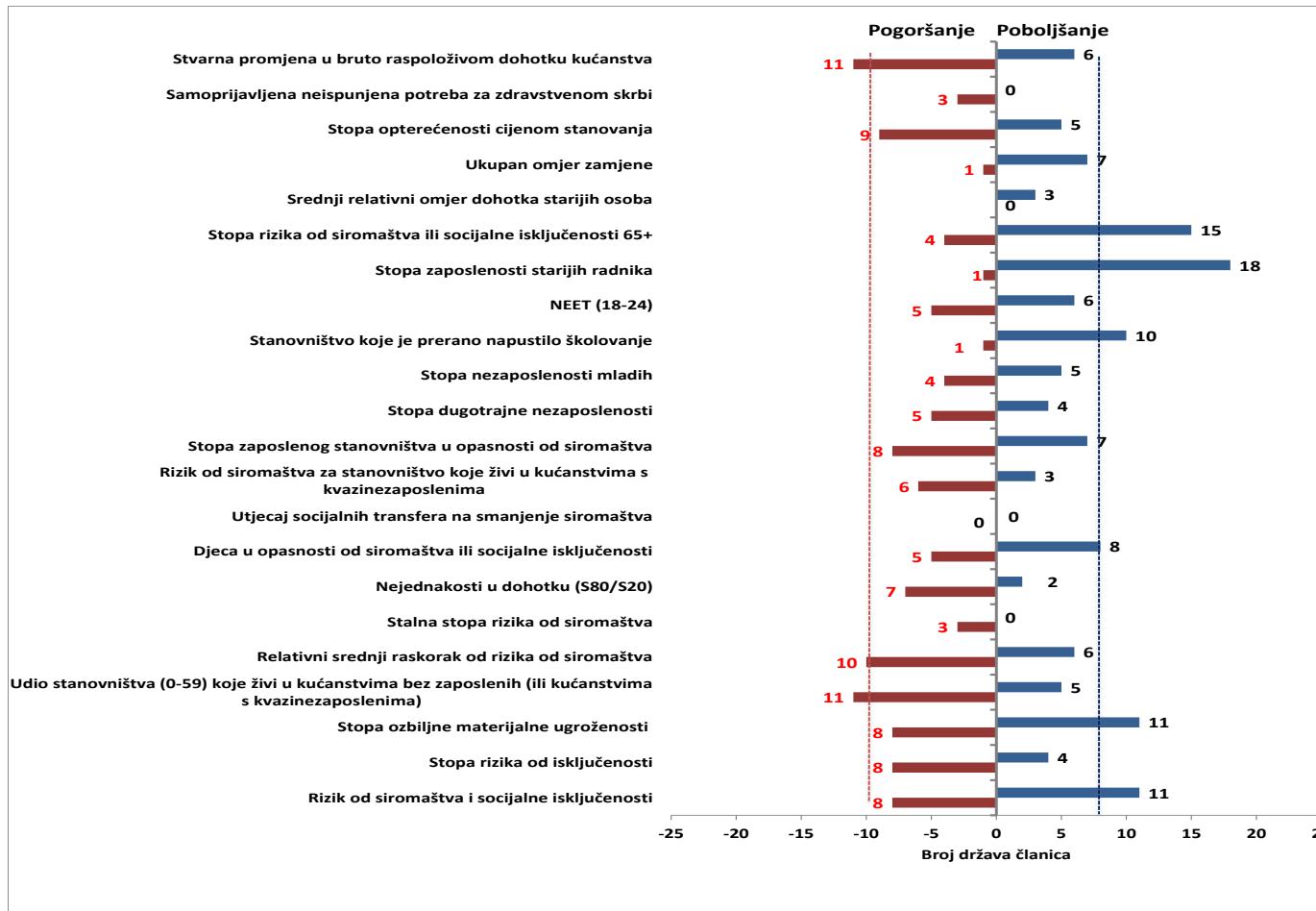
Omjer S80-S20	Razine	manje od 3,8	manje od 4,3	od 4,3 % do 5,4	više od 5,4	više od 5,9
	Promjene	manje od -0,2	manje od -0,1	od -0,1 do 0,2	više od 0,2	više od 0,3

Prilog 6. Sažetak ključnih izazova u području zapošljavanja i posebno dobrih rezultata na tržištu rada prema podacima iz prikaza uspješnosti zapošljavanja (C = izazov; G = dobar ishod na tržištu rada) – doneseno u lipnju 2015.⁴²

Zemlja	Sudjelovanje na tržištu rada	Funkcioniranje tržišta rada, borba protiv segmentacije	Politike aktivnog tržišta rada	Socijalno osiguranje	Ravnoteža poslovnog i privatnog života	Stvaranje radnih mesta	Spolna jednako st	ponuda vještina i produktivnost, cjeloživotno učenje	Sustavi obrazovanja i osposobljavanja	mehanizmi određivanja plaće i razvoj troškova rada
BE	C	C	C	C/G	C	C	C	C	C	C
BG	C	C	C	C/G	C	C		C	C	C
CZ	C/G		C	G	C		C	G	G	
DK	C/G	G		C/G	C/G			C/G		
DE	G		C	C	C	G	C	C	C/G	
EE	G	G	C	C/G	C		C	C	C/G	
IE	C		C	C/G	C/G			C/G	C/G	
EL	C		C	C	C	C		C	C	
ES	C	C/G	C	C	C	C/G	C/G	C	C	G
FR	C/G	C		G		C		C/G	C	C
HR	C	C/G	C	C	C		G	C/G	C/G	
IT	C/G	C	C	C/G	C/G	C	C/G	C	C	C
CY	C	C	C	G	C	C	C/G	C/G	C/G	
LV	C/G	G	C	C	C	C		C/G	C	
LT	C/G	C	C	C	C	C	G	C/G	C/G	
LU	C/G		C	C		G			C/G	C
HU	C/G			C	C	C/G		C/G	C	
MT	C/G	G	C/G	C	C/G	G	C/G	C	C	
NL	C/G	C			C/G		C			
AT	C/G	G	G	C/G	C	C/G	C		C/G	
PL	C	C	C	C	C		C	C	C/G	
PT	C	C	C		G	C		C	C	
RO	C	C/G	C	C/G	C	C	C	C	C	C
SI	C	C/G	C	C	G	G	G	C	G	C/G
SK	C	C	C	C	C		C	C	C/G	
FI	C	C	C	G			G		G	C
SE	C/G	G	G		G	C		G	C/G	
UK	C/G	G		C	C	G		C	C/G	

⁴² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9307-2015-INIT/en/pdf>

Prilog 7. Sažeti pregled socijalnih kretanja koja je potrebno promatrati i država članica sa statistički bitnim pogoršanjima i poboljšanjima kako je utvrdio Odbor za socijalnu zaštitu

2012.-2013.	Država članica koja bilježi značajan pad	Država članica koja bilježi značajan rast
Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti	DE, EL, MT, NL, PT, SI, SE, UK	BE, BG, CZ, FR, HR, IT, LV, LT, PL, RO, FI
Stopa rizika od siromaštva	CY, EE, LT, LU, MT, NL, PT, SI	BE, CZ, FR, FI
Stopa ozbiljne materijalne ugroženosti	DK, DE, EL, CY, LU, NL, PT, UK	BE, BG, EE, FR, HR, IT, LV, LT, PL, RO, FI
Udio stanovništva (0-59) koje živi u kućanstvima bez zaposlenih (ili kućanstvima s kvazinezaposlenima)	DK, EL, ES, IT, CY, LU, NL, PT, SI, SE, UK	EE, FR, HR, LV, RO
Relativni srednji raskorak od rizika od siromaštva	EL, IT, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK	CZ, EE, HR, CY, LV, UK
Stalna stopa rizika od siromaštva	EL, LT, AT	
Kvintilni omjer dohotka (S80/S20)	BG, DE, LT, LU, HU, MT, SI	BE, UK
Djeca u opasnosti od siromaštva ili socijalne isključenosti	EL, LT, PT, SI, UK	BE, CZ, FR, HR, IT, LV, RO, FI
Rizik od siromaštva za stanovništvo koje živi u kućanstvima bez zaposlenih (ili kućanstvima s kvazinezaposlenima)	EE, FR, IT, CY, LU, PT	DE, FI, UK
Stopa zaposlenog stanovništva u opasnosti od siromaštva	DE, CY, LT, LU, HU, MT, PT, SI	BE, CZ, DK, EE, EL, RO, UK
Stopa dugotrajne nezaposlenosti	EL, ES, IT, CY, PT	EE, IE, LV, LT
Stanovništvo koje je prerano napustilo školovanje	SK	BE, DK, IE, EL, ES, FR, CY, LU, PT, UK
Stopa nezaposlenosti mlađih (15-24)	BE, HR, CY, NL	DK, EE, IE, LV, LU
NEET (18-24)	BE, HR, IT, CY, NL	DE, IE, FR, LV, LU, MT
Stopa zaposlenosti starijih radnika (55-64)	CY	BE, BG, CZ, DE, EE, IE, FR, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, AT, PL, UK
Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti starijih osoba (65+)	EE, LV, LU, UK	BE, BG, DK, FR, IT, CY, LT, HU, MT, PL, PT, RO, SK, FI, SE
Srednji relativni omjer dohotka starijih osoba		CY, HU, SK
Ukupan omjer zamjene	BG	EL, IT, LT, HU, MT, SK, UK
Samoprijavljena neispunjrena potreba za zdravstvenom skrb	EL, IT, LV	
Stopa opterećenosti cijenom stanovanja	CZ, EL, HR, IT, LU, NL, SI, FI, UK	BE, EE, FR, HU, RO
Stvarna promjena u bruto raspoloživom dohotku kućanstva	BE, CZ, DK, EL, IT, NL, AT, PT, SI, FI, UK	DE, ES, LV, LT, HU, SK

Napomena: socijalna kretanja koja je potrebno promatrati za 2012. i 2013. kako ih je donio Odbor za socijalnu zaštitu 23. veljače 2015. na temelju tada dostupnih podataka ukazuju na pogoršanja u više od jedne trećine država članica te su u gornjoj tablici označena crvenom bojom (izvor: *Social Europe: Aiming for inclusive growth. Annual Report of the Social Protection Committee on the social situation in the European Union*).

Union 2014) (Socijalna Europa: Usmjerenost na uključiv rast. Godišnje izvješće Odbora za socijalnu zaštitu o socijalnom stanju u Europskoj uniji za 2014.)